

1942

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *8~*

OSASTO: *Cg*

ASIA:

Washingtonissa olevan lääkityksen rap. n:o 1.

Ministeri Procopi

16/7 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 3062/42

Washingtoni SSA 17 P.NÄ kesä KUUTA 12

VIITTAUS:

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkosainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat lähetystön raportit:

- Nº 23, 31.12.41, "Washingtonin ja Moskovan neuvottelut";
- Nº 24, 31.12.42, "Sota USA - Japani";
- Nº 1, 16.1.42, "Keskustelu Mr. Athertonin kanssa 7.1.42";
- Nº 2, 16.1.42, "Keskustelu Presidentti Hooverin kanssa 9.1.42";
- Nº 3, 20.1.42, "Keskustelu Ministeri Boströmin kanssa 14.1.42";
- Nº 4, 12.2.42, "Keskustelu Sumner Wellesin kanssa 12.2.42";
- Nº 5, 3.3.42, "Keskustelu Sumner Wellesin kanssa 3.3.42";
- Nº 6, 12.3.42, "Keskustelu Euroopan osaston päällikön Mr. Athertonin ja saman osaston uuden apulaispäällikön Mr. Hugh Cummingin kanssa 11.3.42";
- Nº 7, 23.4.42, "Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa 22.4.42";
- Nº 8, 2.6.42, "Yhdysvaltain sodanjulistus Bulgarialle, Unkarille ja Romanianle 2.6.42";
- Nº 9, 4.6.42, "Keskustelu Turkin suurlähettilään M. Ertegünin kanssa 4.6.42";
- Nº 10, 6.6.42, "Keskustelu Sumner Wellesin ym. kanssa 5.6. ja 6.6.42";
- Nº 11, 16.6.42, "Keskustelu Turkin suurlähettilään M. Ertegünin kanssa 15.6.42";
- Nº 12, 18.6.42, "Suomi ja Yhdysvallat; keskusteluja Kongressin jäsenten kanssa."

H. J. P. Raabe
Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Washingtoni ssa 16 p:nä tammi kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Mr. Athertonin kanssa

7.1.1942.

UKKOASIAINMI
161 488
29/12-45
5 CG
42

Yhteenvedo.

Mr. Atherton katsoi, ettei Sir Wilmott Lewisin (Foreign Correspondence) tietoihin ole kiinnitettävä suurempaa huomiota.- Mr. Atherton oli hyvin pidättyväinen puhuessaan vaikutuksesta joka olisi sillä seikalla, että Suomi nyt pysäyttäisi sotatoimenpiteitään.- Varotin virallisen propagandatoimiston Suomeen päin harjoitetun propagandan suhteen.

* * *

Kävin esittämässä Wreden State Departmentissa. Tässä yhteydessä oli minulla keskustelu kahden kesken Mr. Athertonin kanssa.

Kysyin häneltä oliko hän nähnyt Sir Wilmott Lewisin viime viikon releasen (Foreign Correspondence) missä oli vihjailtu siihen, että Eden ja Stalin olisivat Moskovassa sopineet m.m. Suomen joutumisesta Venäjälle. Atherton sanoi, ettei olisi kiinnitettävä erikoista huomiota siihen, mitä Foreign Correspondence kirjoittaa. Hän toisti mitä hän noin viikko sitten oli minulle sanonut, nim. ettei hän ollut tietoinen mistään tämänkaltaisista neuvotteluista, ja hän lisäsi, että tuskin Sir Wilmottilla voisi olla paremmat tiedot siitä mitä oli tapahtunut ja mitä oli sovittu.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mr. Atherton kysyi sotatilasta meidän rintamallamme ja millä paikalla me - lehtien mukaan - olimme edenneet (lehdissä oli ollut tieto siitä, että Syvärin eteläpuolella olisimme ottaneet pari vihollisen asemaa). Käytin Athertonille kartalla, missä Syvärin rintama on ja sanoin, että luultavasti operatiomme oli tarkoittanut Syvärin rintaman vahvistamista. Keskustelu liittyi Suomen Sos. Demokration täällä lehdissä laajalti selostettuun kirjoitukseen, josta emme kuitenkaan vielä olleet saaneet suoranaista selostusta kotca, mutta jonka perusteella suuri joukko lehtiä täällä olivat kirjoittaneet Suomessa vallitsevasta rauhanhalusta ja sotaväsymyksestä lausuen toivomuksen, että Suomi voisi rauhan tehdä. Atherton viittasi uudelleen siihen mitä hän pari kertaa aikaisemmin on sanonut, nimittäin, että State Departmentilla olisi tietoja Suomessa vallitsevasta hajaannuksesta mikäli koskee kysymystä sodan jatkamisesta kuin myöskin kasvavasta sotaväsymyksestä. Tämän johdosta minä uudelleen selitin Suomen kannan taistelun jatkamisen suhteen senmoisenaan kuin se virallisesti meidän vastauksessamme Englannin ja Yhdysvaltain hallituksille viime syksynä oli esiintynyt. Viitaten Mannerheimin julistukseen 29.11.41 siitä, ettei paljon puuttunut ennenkuin päämäärämme oli saavutettu ja pitkän mielessäni mitä Welles joulukuun 6 päivänä oli minulle sanonut siitä merkityksestä, joka olisi Suomen sotatointen lopettamisesta kysyin mikä merkitys Atherton luulisi nyt olevan, jos Suomi voisi ilmoittaa, että pysähdymme suunnilleen sille linjalle,

missä nyt ollaan. Tähän Atherton vastasi, ettei hän voinut sanoa, olisiko semmoisella ilmoituksella mitään merkitystä nyt enään, ja lisäsi: "sitähän me toivoimme, ennenkuin UK julisti sodan Suomelle. (Athertonin lausunnosta sain käsityksen, ettei sillä nyt enää olisi paljon voitettu.)

Mainitsin myös Athertonille, että eräältä ystävältäni olin kuullut, että Colonel Donovanin johtaman virallisen propaganda-toimiston (COI) järjestämät radiolähetykset Suomeen voitaisiin niin tulkita, että kehoitetaan Suomea rauhaan vaikkapa riskillä että Venäjä miehittäisi maan; saisimme sen kyllä takaisin yleisessä rauhanteossa. Olen lukenut samallaista rivien välistä viime aikojen lehtileikkeleistä. Huomautin että tuommoinen propaganda vain voi vaikuttaa ärsyttävästi ja Suomea Yhdysvalloista vieroitavasti.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 2.

Miisteri Procopé

16/5 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Washingtonissa 16. p:nä tammikuuta 1942.

Asia: Keskustelu Presidentti

Hooverin kanssa 9.1.1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
161 488 P. 42
29/12-45
5 CB

Yhteenveto.

Presidentti Hoover asetti kysymyksen voisiko Suomi nyt jo tehdä rauhan, mutta luuli itse, että keväällä tulisi otollisempi tilaisuus. Hän katsoi luultavaksi, että sotamme pitkistyessä Suomen-USA:n välit tulisivat katkeamaan. - Hän kertoi Stalinin Englannilta vaatineen ylivaltaa koko Fenno-Skandiaan.

* *

*

Tänään tammikuun 9 päivänä oli minulla pitkä keskustelu Presidentti Hooverin kanssa, josta panen merkille seuraavaa.

1. Hoover sanoi äsken tavanneensa Suomessa käyneen lehtimiehen x) Henry Taylorin, joka uskoi, että Suomi nyt voisi tehdä rauhan, Saksan joukkojen vetäytyttyä pois. Hoover itsekin asetti kysymyksen, eikä tämä olisi mahdollista.

Kun selitin hänelle, että minun tietojeni mukaan saksalaiset eivät ole vetäytyneet pois Suomesta, sanoi hän, että hänen käsityksensä mukaan luultavasti keväällä olisi Suomelle otollisempi tilaisuus tehdä rauha. Siihen mennessä olisi Japani selvittänyt Pacific-x) Taylor kävi lokakuun loppupäivinä Suomessa ja sai Presidentti Rydiltä erinomaisen haastattelun.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tilanteen ja ryhtyisi yhtäaikaisesti Saksan kanssa hyökkäämään Venäjään. Silloin olisi tilaisuus Suomelle tehdä rauha.

2. Mikäli koskee suhteita USA:n ja Suomen välillä oli Hooverin mielestä tärkeintä koettaa vaikuttaa siihen suuntaan, etteivät ne katkeaisi lähiaikoina; kun kevät tulee, olisi Suomen tilanne huomattavasti parempi, kuten Hoover aikaisemmin oli selittänyt (kts. kohta 1). Hoover lupasi omasta puolestaan ja suhteittensa kautta koettaa vaikuttaa siihen suuntaan, etteivät Yhdysvallat katkaisisi suhteita ja että ne ymmärtäisivät, että Suomi taistelee omaa sotaansa, eikä Saksan päämäärien puolesta.

3. Jos kuitenkin sotamme pitkistyy, on luultavata, ettei välien katkaisemista voida välttää; toiselta puolen on ilmeistä, että Suomi ei voi toivoa, joskin se tekee rauhan, täältä saavansa mitään sotilaallista apua, vaan ainoastaan moraalista ja diplomaattista. Hooverin kanta oli siis yhtäpitävä niiden päätelmien kanssa, mitkä minä sähkössä N° 39 eilen Ulkoasiainministeriölle olin esittänyt.

4. Jotta mahdollisimman kauan välttyisimme välien katkeamisesta, pitäisi Suomen taholta noudattaa suurta varovaisuutta, s.o. olla provoisoimatta Yhdysvaltoja senmoisiin kannanottoihin, jotka merkitsisivät negatiivista suhteutumista Suomeen. Niinpä esim. ei meidän pitäisi vaatia nimenomaista selitystä, ettei Suomi ole "Trading with Enemy" Actin alainen.

5. Hän kertoi lopuksi, että hän hyvin informoidulta englantilaiselta taholta oli kuullut, että Stalin Moskovassa oli vaatinut Venäjälle koko Ferno-Skandian, mikä lyö yhteen sen kanssa, mitä Senaattori Taft uuden vuoden aattona kertoi minulle.

J. T. Roosevelt

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *C8*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 3.

Ministeri Procopé

2075 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Washingtoni ssa 20 p:nä tammi kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Ministeri Boströmin kanssa

14.1.1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
161 488 ka. 82
29/12-45
5 C8

Yhteenveto.

Ministeri Boström on State Departmentissa huomauttanut, että anti-akselivaltojen allekirjoitettua tunnetun yhteistoimintasopimuksensa niiden pitäisi taata Suomen koskemattomuus ja itsenäisyys. Huomautin, että vältyn tekemästä sondointeja.- Litvinov oli Boströmille sanonut Suomen hoitaneen asiansa Venäjään nähden huonosti, semminkin kun se ei keväällä 1939 suostunut Litvinovin esitykseen eräitten suomalaisten alueitten luovuttamisesta Venäjälle.- Boströmin käsityksen mukaan on mieliala State Departmentissa nyt suopeampi Suomelle; kuitenkin ollaan närkästyneitä siitä, ettei Suomi antautunut sen enempiin keskusteluihin rauhasta kuin myös väitetyistä parallellismista meidän Itäkarjala-sotatoimenpiteitten ja esim. Islannin ja Iranin miehittämisen välillä.- Presidentti Rydin puhe 6.12.41 oli myöskin herättänyt närkästymistä.- Oma huomautukseni mistä närkästyminen johtuu.

* * *

Käydessäni tänään Ministeri Boströmin luona kerroin hänelle Ulkoasiainministeriöltä tulleesta sähkösanomasta C-1, joka peruuttaa kaikki

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
- Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

huhut rauhanneuvotteluista Suomen ja Venäjän välillä kuten myöskin tiedon saksalaisten joukkojen poistamisesta maastamme.

Boström kertoi viime aikoina kuten aikaisemmin Tukholmasta saamansa ohjeen mukaan jatkuvasti keskustelleensa Suomen asiasta State Departmentissa tekemättä silti mitään virallista esitystä. Hän sanoi, että hän oli huomauttanut m.m. Dunnille, että kun nyttemmin "yhityneet kansat" (United Nations) ovat allekirjoittaneet tunnetun deklaraationsa sotapäätämäärästään, missä ne hyväksyvät n.k. Atlantic Charterin, ja kun Venäjä on edellämainittujen valtioiden joukossa, niin olisi tämä erinomainen lähtökohta Suomen asian järjestämiseksi siten, että kaikki valtiot takaisivat Suomen koskemattomuuden ja itsenäisyyden.

Boström oli kuitenkin täysin tietoinen siitä, että "Yhityneet kansat" eivät voisi aseellisesti Suomea auttaa ja Dunnin oli tämän tunnustanut. Minä sanoin tämän johdosta, että siis koko ajatus toistaiseksi tulisi olemaan pikemmin alustavaa laatua ja mainitsin, että nykyoloissa tarkoin välttyn tekemästä sondointejakaan tahi sondointeiksi tulkittavia demarcheja.

Boström kertoi myöskin, että Litvinov hiljattain oli käynyt hänen luonaan protokollamukaisella vastakäynnillä. Litvinov oli tällöin antanut ymmärtää, että hänen kantansa Suomeen on sangen myönteellinen, joten Boström oli taipuvainen uskomaan, että Litvinov ei tällä erikoisesti toimi meitä vastaan. (Tähän uskoon en minä yhdy, olkoon, ettei Litvinov juuri tällä kertaa erikoisesti toimi Suomen asiassa, koska se ei nyt ole etualalla). Litvinov oli kuitenkin valittanut, että Suomi jo kauan aikaa oli

hoitanut asiansa Venäjän suhteen erinomaisen huonosti. Hän oli esim. itse keuhkolla 1939 tehnyt Suomelle tarjouksen siihen suuntaan, että Suomi antaisi Venäjälle muutamia Suomenlahden saaret, mutta ei Hankoa, alueellista hyvitystä vastaan Itäkarjalassa. Suomi oli tarjouksen hylännyt ja sen kautta aiheuttanut venäläisissä vakaumuksen, että Suomi yhdessä Saksan kanssa suunnitteli hyökkäystä Venäjää vastaan (erittäin tyhjä selostus!). Kun sittemmin Boström oli puhunut Venäjän vaatimuksista syksyllä 1939, jotka johtivat sotaan, oli Litvinov vain sanonut, ettei hän siihen aikaan enää ollut ulkoasiainkomissaari.

Boström sanoi, että hän keskusteluistaan State Departmentissa oli saanut vaikutelman, että siellä mieliala nyt on ystävällisempi meitä kohtaan kuin muutamia viikkoja sitten ja ettei ainakaan tällä haavaa ole odotettavissa välien rikkomista.

Hän kuitenkin mainitsi, että State Departmentissa ollaan närkäs-tyneitä siitä, ettei Suomi asiallisesti vastannut rauhantunnusteluihin, vaan heti ja ilman muuta asettui kielteiselle kannalle. Närkäs-tymistä oli myöskin herättänyt Suomen taholta tehty viittailu siihen, että meidän sotatoimenpiteemme Itäkarjalassa ovat vain saman peri-aatteen noudattamista, jota UK ja USA itse ovat seuranneet esim. Islantiin ja Iraniin nähden. Minä huomautin tähän, että tämä väite parallellismista tietähän ensi oli tehty amerikkalaiselta, muis-taakseni "For Finlandin", taholta. Lisään tähän huomautuksenani, että jos tämä seikka virallisissa piireissä täällä on herättänyt närkäs-tymistä, niin se vain osoittaa, että se on oikeaan osunut, koska se lähinnä on ollut tarkoitettu Amerikan yleisölle selittämään meidän

sotatoimenpiteemme. En voi olla tässä yhteydessä huomauttamatta, että Boström aikoinaan myöskin mainitsi minulle jostain närkästymisestä sen johdosta, että Presidentti Ryti puheessaan 6.12.41 oli vertaillut USA:n ja UK:n yhteistoimintaa Venäjän kanssa spitaalissiraan kädenpuristukseen.

Mitä itse närkästymiseen tulee olen taipuvainen uskomaan, että sen todellinen syy vain on rauhantunnustelujen epäonnistuminen. Olkoon Boström kuinka vakuuttunut tahansa siitä, että Yhdysvallat ottivat asian esille meitä auttaakseen - enkä kiellä, etteikö heillä ollut tätäkin motiivia - niin on kuitenkin kieltämätön tosiseikka, että ne ajoivat asiaa silloin kun Venäjä oli mitä pahimman Saksan painostuksen alla ja jolloin siis Suomen taistelun lopettaminen olisi merkinnyt Venäjälle todellista helpotusta.

sig. T. P. Ruoppi
Lühettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C8*

ASIA: _____

Washingtonissa oleva lähetystön rap. n:o 4

Ministeri Procopé

12/2 1942

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.....

Washingtonissa 12 p:nä helmi kuuta 1942.....

Asia: Keskustelu Sumner Wellesin kanssa

12.2.1942.

161 488 Jaa. 42
29/12-45
5 OK

Yhteenveto.

Sumner Welles keskustelussa yltä ystävällinen henkilökohtaisesti kuin asiallisesti kylmä Suomen politiikkaan nähden.- Lausui, että jos Suomi Saksan painostuksesta jatkaa politiikkaansa ja semminkin jos Suomi osallistuu suurempaan offensiiviin on diplomaattisten suhteiden rikkominen tuskin vältettävissä.- Viittasi useampaan kertaan saksalaisten joukkojen oloon Suomessa ja Suomen Saksalle antamaan apuun.- Presidentti Rydin eduskuntapuheeseen Welles ei ollut kiinnittänyt suurempaa huomiota.- Toistin, ettei Itäkarjalaan nähden Suomella ole imperialistisia pyrkimyksiä, minkä Welles myönsi muistavansa meidän taholtamme aikaisemmin esitetyn.- Welles näkyi uskovan Japanin tulevan hyökkäämään Venäjään.- Welles kieltäytyi sanomasta mitään Edenin ja Stalinin välisistä Moskovan neuvotteluista.

* * *

Kosken ollut pitkiin aikoihin tavannut Sumner Wellesia, joka palattuaan ~~laskettiin~~ Riosta toimi valtiosihteerinä Hulin ollessa poissa sairaana, olin pyytänyt puheillepääsyä.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Aloitin onnittelemalla Wellesin kotiinpaluustaan Rion työkästä matkasta (I congratulate you upon your return from the great and exacting work you had in Rio).

Kiitin myöskin siitä, että, vaikkakin tiesin kuinka verattu Welles on, hän oli järjestänyt tilaisuuden ottaa minut vastaan. Sanoin, että olin kovin tyytyväinen saadessani tällä tavoin henkilökohtaisessa ajatuksenvaihdossa häneltä kuulla mielipiteensä onko ja miten kehitys tai muutos tapahtunut Suomen ja Yhdysvaltain välisissä suhteissa sen jälkeen kun viimeksi joulukuun alussa tavattiin.

Welles sanoi vastauskettäin palanneensa Washingtoniin, miksi hän ei ollut ehtinyt yksityiskohtaisesti tutustua Suomen asioihin. Hän kysyi mitenkä minä tilannetta arvostelin ja mitä tapahtumista ja kehityksestä mielestäni oli mainittava.

Selostin ensin lyhyesti laiva-asiamme ja matkustuskieltä koskevan asian. Sanoin, että edellisessä asiassa olin protestoinut ja myöhemmissä tehnyt huomautuksen, koska siinä annetut määräykset merkitsivät Suomen syrjintää. Huomautin käytännölliseltä kannalta määräysten aiheuttamista vaikeuksista ja selostin semminkin niiden mahdollista vaikutusta kunniakonsulin edustuksellemme tässä maassa. Welles teki asioista muistiinpanot.

Sittenkin keskustellessamme yleistilanteesta sanoin, että yllämainittujen ja muiden sentapaisten vaikeuksien ohella tahtoisin ennen kaikkea lausua, että mursta ilmapiiri tuntuu arveluttavalta. Mainitsin virallisista lausunnoista, kuten esim. siitä, että Suomi oli asetettu puppet-valtioitten joukkoon, mitkä olivat herättäneet huomiota ja hämmästyttä Suomessa. Viittasin

samaten lehtilausuntoihin, jotka osoittivat puuttuvaa ymmärtämystä Suomeen nähden, joista monet eivät ole sousoinnussa Atlantic deklaration kanssa, sekä mainitsin Donovanin toimiston propagandasta. Sanoin, että minulla on tunto, että tältä käisin/ yritetään Suomessa luoda yleistä opinionia Suomen hallituksen politiikkaa vastaan, missä suhteessa kerroin uskettain levitetystä tiedosta, jonka mukaan Suomessa olisi odotettavissa kansannousu hallitusta vastaan. Sanoin myöskin huomanneeni lehdistössä ja muuten semmoisen käsityksen, että Suomen pitäisi tehdä rauha vaikkapa riskillä, että Venäjä valloittaisi maan. Minä huomaustin, että vaikutus tällaisista lausunnoista ja tällaisesta propagandasta on Suomessa päinvastainen kuin mitä tarkoitetaan ja kiinnitin samalla Wellesin huomiota siihen, että lehdistössä tällaisia julaistaan varsin harhaanjohtavia ja vääriteltäviä tietoja Suomesta.

Welles sanoi tähän, että kuten hän aikaisemmin oli minulle esittänyt, oli alusta alkaen ollut odotettava, että mitä pitemmälle maailmansota kehittyisi ja mitä enemmän Yhdysvallat joutuisivat mukaan, sitä vaikeammaksi tulisi Suomen asema tässä maassa käymään. Hän valitti, ettei Suomi voinut pysyä puolueettomana ja että jo ennen sotaa olimme päästäneet saksalaisia joukkoja Suomeen, missä ne jo oleskelivat (were stationed).

Minä vastasin tähän, että saksalaiset joukot olivat tulleet maahanme Saksan kanssa tehdyn transitosopimuksen perusteella, joka oli tehty sen jälkeen kun Venäjä oli pakottanut itselleen transiton Hankoon ja joka oli muodostunut tarkoituksenmukaiseksi vastapainoksi Venäjän transito oikeudelle. Tehostin myöskin vieläkin kerran, että Venäjä oli hyväksynyt Suomeen ja että tämä tosiseikka, joka oli muuttanut tilanteen täydellisesti, oli Yhdysvallois-

/virallisestikin/ x)
 sa aina myöhään syksyyn/tunnustettu. Wellesin lausunto antoi minulle myöskin aiheen sanoa, että olin saanut tiedon, että Schoenfeldilla Helsingissä oli ollut keskustelu Ulkoasia-inministeri Wittiggin kanssa Wellesin mainitsemista seikoista, vaikkakaan en yksityiskohtaisemmin näitä keskusteluja tuntenut.

Welles vastasi, että hän kylläkin oli nähnyt jotain raportteja Schoenfeldin keskustelusta, mutta ettei hän niihin ollut suurempaa merkitystä kiinnittänyt. Hän huomautti kuitenkin hyvin voimakkaasti tässä yhteydessä, että Yhdysvaltain jouduttua mukaan sotaan tilanne senkin kohdalta on muuttunut. Jos Suomi -- sanoi hän -- Saksan painostuksesta jatkaa kuten tähän saakka ja semminkin jos Suomi osallistuu suurempaan offensiiviin, kay tilanne varsin vakavaksi. Kun painotin häntä selittämään, mitä hän viimeksi mainituilla sanoilla tarkoitti, kävi ilmi, että hänellä oli mielessä ainakin välien rikkominen. Edellyttämässään tapauksessa -- sanoi hän -- ei hän voinut nähdä mitenkä välien katkaiseminen olisi vältettävissä, vaikkakaan se ei tällä hetkellä tulisi kysymykseen. Minä huomautin, ettemme taistele Saksan pakotuksesta, vaan puolustautuaksenne Venäjän hyökkäystä vastaan. Tähän Welles sanoi, että jokin maa/ joka auttaa Saksaa joutuu semmoiseen asemaan, että Yhdysvaltain opinioni tulee vaatimaan toimenpiteitä sitä vastaan. Tehostin tämän johdosta, että taistelemme omaa taisteluumme ja että tuskin kukaan voisi olettaa, että ryhtyisimme sotaan Saksaa vastaan saadaksemme saksalaiset pois maasta, niiden sielläkolo kuin epäilemättä voidaan selittää, jos niin tahtoo, Saksan auttamiseksi. Tähän Welles vastasi, ettei hän sem-

x) Itse asiassa eräässä State Departmentin virallisessa julkaisussa joulukuun 18 päiväältä 1941 vuoden tapahtumista sanotaan kesäkuun 22 päivän alla "Germany invades the Soviet Union, the latter raids Finland" (Liite 1).

mistä ajatellut, mutta toisti, että on valitettavaa että Saksan
 joukkoja on maassa. Kun vielä keskustelun kuluessa koitin saada
 Wellesin sanomaan mitä hän tarkoitti puhuessaan siitä, että Suomi
 jatkaa kuten tähän saakka, ja sanonnella "suurempaa offensiivia",
 vastasi hän hyvin vältellen uudelleen toistaen sanontaa offensiivista
 ja puhuen Saksan joukkojen olosta Suomessa. Tämä antoi minulle aiheen
 omana, eikä hallituksen toimeksiannosta tehtynä esityksenä ja siis
 prejudisoimatta mitä hallitukseni voi Schoenfeldin Ulkoasiainminis-
 teriön sähkössä c-6 4.2.42 mainittuun memorandumiin vastata, esittä-
 ne näkökohdat, mitkä tuodaan esille Ministeriön sähkössä N 83, 10.2.
 42. Tehostin erikoisesti, kuten viimeksi mainitus sa sähkösanomassa
 esitetään, että Suomi antaa mitä suuremman arvon hyvälle suhteille
 Yhdysvaltoihin ja että toivomme, ettei politiikkamme ja tässä yh-
 teydessä esitetty päämäärä ole Yhdysvaltain toivomuksia vastaan.
 Vastaisuutta ja vastaisuudessa ehkä vielä syntyviä tilanteita sil-
 mälläpitäen voitaisiin -- sanoin -- varsin hyvin ajatella sitä, että
 Yhdysvallat pitäisivät Suomea omaltakin kohdaltaan hyvin hyödylli-
 senä tekijänä.

Welles vastasi tähän, että Yhdysvallat aina ovat pitäneet Suomen
 tasavaltaa erinomaisen hyödyllisenä. Mutta valitettavasti oli todet-
 tava, että Suomi ei pysynyt puolueettomana, vaan nyt taistelee rin-
 nain Saksan kanssa. Kun viittaamalla siihen mitä aikaisemmin keskus-
 telussa olin esittänyt lausuin, että molempien maiden etujen kannal-
 ta kieltäydyn pitämästä tilannetta, mikäli maittemme välisiä suhteita
 koskee, toivottamana, vastasi Welles toivovansa, ettei se olisi toi-
 voton (I hope it is not hopeless).

Keskustelusta sain käsityksen, että tusk in/ajan pitkään/välillä Yhdysvaltoihin voitaisiin pelastaa ja palauttaa entisellään, ellei suurempaa muutosta yleiseen karsainväliseen tilanteeseen tapahdu, muulla tavoin kuin rikkomalla Suomen yhteistoimintaa Saksan kanssa, ehkäpä Higgins aikoinaan Toivotalle vihjailemassa muodossa (kts. sähköttäni N 115), nimittäin selittämällä, että saksalaiset joukot vastoin tahtoaamme ovat Suomessa, mikä ilmeisesti tällä kertaa on mahdotonta ja etujemme vastaista kuten viitatussa sähkössäni huomautin.

*

*

*

Keskustellessamme sanomalehtien suhtautumisesta Suomeen tuli myöskin puheeksi Presidentti Rydin eduskunnan avajaisissa pitämä puhe, josta Welles sanoi lukeneensa selonteon. Huomautin, että puhe alkuaan New York Timesissa oli jossain määrin harhaanjohtavasti esitetty ja annoin englanninkielisen resuman, minkä me olimme laatineet Suomesta tulleitten tietojen perusteella. Minä huomautin tässä yhteydessä, että puhe selvästi ja asiallisella tavalla ilmaisi mitä me suomalaiset ajattelemme ja että se on täysin sohausinnussa aikaisempien Suomen taholta poliitikastamme ja sotapäätöksistämme sekä asenteestamme annettujen lausuntojen kanssa. Welles ei näkynyt kiinnostävän suurempaa huomiota puheeseen.

*

*

*

Keskustelun kuluessa puheen ollessa Suomen sotapäätöksistä viittasin

sotamarsalkka Mannerheimin Uuden Vuoden päiväkäskyn, jossa oli puhuttu etenemisestä Itäkarjalassa sotilaalliselta puolustuskannalta kuin myöskin lukuisiin virallisiin lausuntoihin, myöskin minun syksyn kuluessa State Departmentissa esittämiini, missä sama seikka oli tehostettu ja huomautettu, että kysymys Itäkarjalan kohtalosta on tulevaisuuden, rauhanteon yhteydessä ratkaistava asia. Welles sanoi hyvin tämän seikan muistavansa, mutta minun suurempaa vaikutusta häneen sillä ilmeisesti ei enää ollut.

* * *

*

Kun puhuttiin Venäjän politiikasta ja minä mainitsin, että Yhdysvaltain lehdistössä olin huomannut huolestumista siitä, että Venäjä mahdollisesti lopettaisi taistelunsa Saksaa vastaan, mihin ehkä sillä olisi erikoinen syy siten surjelleeseen itseään hyökkäystä vastaan Japanin taholta sanoi Welles, että Venäjän politiikka on täysin realistinen ja selvillä tilanteesta sekä lisäksi, että Japani kai kyllä hyökkää Venäjään jos ja kun tuntee itsensä kyllin vahvaksi.

* * *

*

Otin puheeksi Moskovan neuvottelet Eisenin ja Stalinin välillä ja mainitsin, että niistä oli ollut liikkeellä osaksi englantilaiselta taholta tulleita huhuja, jotka olivat maininneet saavutetusta, kummallekin puolelle tyydyttävistä yhteisymmärryksestä ja Venäjän hyvin pitkälle menevistä toivomuksista. Mainitsin, että nämä huhut laajalti olivat herättäneet huolestumista. Welles vihjaili tämän johdosta vain siihen,

että nämä huhut olivat Goebbelsein propagandan levittämiä, mutta kysymykseeni mitä Englannin ja Venäjän välillä oli sovittu Welles vastasi, ettei hän tällä kertaa voinut sitä ilmaista.

*

*

*

Kysyin myöskin Wellesiltä oliko hän huomannut Sir Stafford Crippsin äskeiset lausunnot suhteista Venäjään kahdessa täällä julaistussa kirjoituksessa ja eräässä puheessa, jota täälläkin lehdet olivat selostaneet. Näissä lausunnoissaan oli Cripps tavallan esittänyt, ettei olisi Englannin intressien mukaista, että Venäjä yksin saisi kontrollin Euroopan yli. Welles sanoi kiinnittäneensä huomiota näihin lausuntoihin, joita hänkin piti merkityksellisinä. Lohemmin hän ei kuitenkaan tehnyt niistä kommentoita, lausui vain, että jokaisen valtion yksinomainen yliherruus olisi valitettava.

*

*

*

Welles oli keskustelussa henkilökohtaisesti minulle yhtä ystävällinen kuin hän asiallisesti oli kylmä ja jäykkä Suomen politiikkaan nähden.

vej. J. P. Rönkä

Lähettiläs

Liite 1.

The following are excerpts from the Department of State press release number 650 of December 18, 1941, giving the "Chronology of certain politico-territorial events since March 1938":

- "June 22 Germany invades the Soviet Union; the latter raids Finland; Hitler's speech and Ribbentrop's statement on declaration of war against Soviet Union. New York Times, June 23, 1941, pp. 1:8, 4:2
- "June 26 Finland's announcement of state of war with the Soviet Union. New York Times. June 27, 1941, p. 1:6."

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA:

Washingtonissa Levon Aristyksen rap. n:o 5.

Ministeri Procopé

2/3 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o5.....

Washingtonissa5. p:nä maaliskuuta 1942.

Asia: Keskustelu Sumner Wellesin kanssa

3.3.1942.

161 488 ae. 42
29/12-45
5 Cg

Yhteenveto.

Suurlähettiläs Daviesin Venäjän hyökkäystä Suomeen koskevan puheen johdosta Welles vain huomautti, että Davies on yksityishenkilö, joka ei ilmaise hallituksen kantaa. Hän ei tästä eikä New Masses'in ja muiden kommunistilehtien minuun kohdistetusta hyökkäyksestä esittänyt mitään valittelua. Tehosti, ettei kommunistilehtien kirjoitteluihin ole kiinnitettävä huomiota.- Welles toisti mitä hän helmikuun 12 päivänä 1942 oli lausunut Suomen ja Yhdysvaltain välisistä suhteista ja niiden katkaisemisvaarasta, puhumatta kuitenkin tällä kertaa saksalaisten olosta Suomessa ja varoittaen sitä vastoin Suomea ottamasta osaa uuteen offensiiviin Venäjää vastaan.- Lausuaan, että ymmärtäkseni Yhdysvalloilla ei voi olla mitään etua siitä, että se katkaisee suhteensa Suomeen, Welles korosti, että Suomella on vieläkin suurempaa etua välien jatkamisesta, minkä johdosta minä korostin, että Yhdysvalloillakin on etua siitä.

* * *

Kävin valtiosihteerinä toimivan Wellesin luona puhumassa ensi sijassa matkarajoitusmääräysten vaikutuksesta kunniakonsuliedustukseemme sekä jättämässä verbaalinootin Englannin Amerikan vesistössä ottamista

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäkiministeriölle.
- Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

laivoistamme. Molemmista asioista on erikseen tehty selkoa.

Otin puheeksi entisen suurlähettilään Mr. Joseph E. Daviesin viime perjantaina pitämän puheen, missä hän oli sanonut, että Venäjän hyökkäykset Puolaan ja Suomeen vuonna 1939 olivat olleet "in line with the first law in life - self-preservation" ja että Venäjä oli hyökännyt Suomeen koska Suomi oli pelannut Saksan kanssa (trifling with Germany). Sanoin Wellesille, että tämä ei suinkaan vastannut sitä kantaa, minkä Yhdysvalloissa talvisotamme aikana niin hyvin hallitus kuin yleinen opinio olivat ottaneet. Welles huomautti että Davies oli yksityishenkilö ja ettei hän semmoisenaan voi hallituksen kantaa esittää. Mitään muuta Welles ei sanonut, vaikka annoin hänelle riittämiin tilaisuutta lausua valittelunsa taikka ainakin tehostaa selvemmin, ettei Daviesin lausunto vastannut hallituksen kantaa.

Kun sitten otin puheeksi New Masses'in ja muiden kommunistilehtien kirjoittelut n.k. Clivenden Set'istä ja hyökkäykset minuun ei Welles myöskään tästä esittänyt mitään valittelua, sanoi vain, ettei kukaan kiinnittä huomiota kommunistilehtien kirjoitteluihin ja että ne ovat hyökänneet myöskin Halifaxin kimppuun.

Sanoin tämän jälkeen, että tahdoin hänelle tiedoittaa mitä keskustelunni jälkeen helmikuun 12 päivänä olin ilmoittanut kotiin ja luin hänelle vastasvan osan sähkeestäni N° 133. Welles seurasi sitä tarkoin ja lausui, että olin täysin oikealla ja varsin täydellisellä tavalla esittänyt meidän keskustelunni. Tämän yhteydessä tuli puheeksi Suomessa 16 päivänä helmikuuta Schoenfeldille annettu vastaus hänen memorandumiansa helmikuun 4 päivästä, joka koskee saksalaisten joukkojen

oloa Suomessa. Kysymättäni sanoi Welles tästä memorandumista, ettei se mitään uutta esiintuonut, miksi hän tahtoi toistaa mitä hän 12 päivänä helmikuuta oli minulle lausunut. Hän sanoi, että olisi erittäin valitettava, jos Suomi antautuisi jonkinmoisiin sotilaallisiin seikkailuihin (military adventures) ja kun jatkokeskustelussa koetin pikistä selville mitä hän sillä tarkoitti penin merkille, ettei hän tällä kertaa niinkuin keskustelussamme helmikuun 12 päivänä viittanut saksalaisten joukkojen oloon Suomessa, vaan puhui osanotostamme offensiiviin Venäjää vastaan ja mahdollisesta sotaliitosta Suomen ja Saksan välillä. Sain käsityksen, että puhuttuaan viime kerralla tavallaan jyrkemmin, tehostaen saksalaisten joukkojen oloa Suomessa, Welles tällä kertaa tahtoi erikoisesti vetoittaa offensiivista ja liitosta Saksan kanssa -- siis tavallaan meille jossain määrin edullisempi asema kuin aikaisemmin.

Tehostaen, ettei minulla ollut mitään ohjeita hallitukseni puolelta tällä kertaa puhua näistä asioista sanoin, että olin koettanut analysoida eri mahdollisuuksia, joista tiesin Wellesin ei tahtovan ottaa muutamia huomioon:

1. Jos vastoin luuloa Saksa ja Venäjä tekisivät rauhan taikka lopettaisivat sotatoimenpiteet toisiaan vastaan, niin oli vaikeasti ymmärrettävissä mitä etua Yhdysvalloilla voisi olla siitä, että he olisivat katkaisseet suhteensa Suomeen;

2. Samaa olisi sanottava siitä tapauksesta, että Saksa salam sodalla redusoi Venäjän mitättömäksi sotilaalliseksi tekijäksi;

3. Jos taas otaksutaan, että kävisi päinvastoin, nimittäin, että Venäjä läisi Saksan armeijat, jolloin luultavasti Saksan okkupatio Norjassa automaattisesti häviöisi, mutta myöskin bolshevismi leviäisi Eurooppaan, tuntuisi ilmeiseltä, että länsivalloilla olisi positiivinen hyöty siitä, että Pohjois-Euroopassa olisi olemassa ryhmä itsenäisiä vapaita demokraattisia valtioita.

Welles sanoi tähän, että Suomen olemassaolo itsenäisenä, kansanvaltaisena valtiona aina oli ollut Yhdysvaltain etujen mukaista, mutta hän tahtoi korostaa, että nykyoloissa sodan raivatessa maailmassa olisi Suomella enemmän hyötyä kuin Yhdysvalloilla siitä, että maiden välisiä suhteita ei katkaista. Keskustelu päättyi tähän, Welles kun kutsuttiin kokoukseen Jesse Jonesin ja muutamien muitten hallitusjäsenten kanssa.

raj. J. P. Rossi
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: B

ASIA:

Washingtonissa olevan Lähetystalon rap. n:o 6.

Ministeri Trecojoe

12/3 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

Washingtoni ssa 12 p:nä maalisk. kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Euroopan osaston päällikön Mr. Athertonin ja saman osaston uuden apulaispäällikön Mr. Hugh Cumingin kanssa 11.3.42.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
161 438 Re. 42
29/12-45
5 Cg

Yhteenveto.

Keskustelin Athertonin ja Cumingin kanssa matkustusrajoitusasiasta ja rajoitusten poistamisesta kunniakonsuleihin nähden.- Keskustelun kuluessa saatoin selostaa vääriksi State Departmentille tulleet tiedot Ministeri Tannerin muka pitämästä puheesta, missä Ministeri Tanner olisi sanonut, ettei Suomen joukot jatkaisi etenemistään.- Tuli myöskin puheeksi Sir Stafford Crippsin äskeläinen kirjoitus "Life Magazine'ssa" Venäjän pyrkimyksistä. Cuming ja Atherton pidättyivät mitään lausumasta.

✕

✕

✕

Lausuin tyydytykseni siitä, että matkustusasiassa oli päästy siihen, ettei Amerikan kansalaiset, jotka toimivat Suomen palveluksessa, joudu matkustusrajoitusten alaisiksi. Minä selitin miksi tämä, jättäen periaatteelliset kysymykset tällä kertaa keskustelun ulkopuolelle, oli tärkeä niin hyvin käytännölliseltä kuin poliittiselta kannalta ja miksi sen johdosta olin asiata sangen tarmokkaasti ajanut; vastakkainen ratkaisu olisi käytännössä merkinnyt

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kunniakonsuliedustuksemme lopettamista, mikä taas Suomessa ja täälläkin symptomaattisena ilmiönä olisi vaikuttanut varsin epäedullisesti. Niin hyvin Atherton kuin Cumming ymmärsivät tämän kannan ja lausuvat puolestaan tyytyväisyytensä asian järjestämisestä.

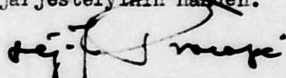
Sanoin kuitenkin valittavani, että muutamat lehdet olivat saattaneet julkisuuteen uutisen, missä vain mainitaan itse rajoituksista Suomen diplomaattisiin ja konsuli-edustajiin nähden esittämättä mitään äsken myönnettyistä helpotuksista kunniakonsulien suhteen. Aikaisemmin ei julkisuudessa ollut ollenkaan maininta rajoituksista. Näin ollen tämän uutisen tulo julkisuuteen aikana, jolloin on puhetta Clivenden Setista ja eräistä ulkomaisista edustustosta m.m. Suomen lähetystöstä jonkinmoisia vakoilukeskuksina, tekee valitettavan vaikutuksen, jota en uskonut State Departmentin tarkoittaneen. Uutista ei oltu annettu ulos State Departmentista ja State Department on -- sanoi Atherton -- valmis selittämään asian oikean laidan jos siltä kysytään.

Keskustelun kuluessa näytin Athertonille, vain kuriositeettina, minulle äsken tulleen uhkauskortin ja mainitsin samalla tavoin aikaisemmista uhkauksista. Atherton luki kortin, mutta ei sanonut asiaan mitään.

Kun Toivola oli kuullut State Departmentilla olevan tietoja, joiden mukaan Ministeri Tanner joku aika sitten olisi pitänyt puheen selittäen, että Suomi ei tule osallistumaan hyökkäyksiin eikä jatkaisi etenemistä, minkä uutisen Suomen sotajoukot olisivat

riemumielin ottaneet vastaan, kerroin Athertonille Ulkoasiainministeriön sähkeen N° 112 mukaan, että nämä tiedot olivat perättömät.

Otin myöskin niin hyvin Athertonin kuin Cummingin kanssa puheeksi Sir Stafford Crippsin äskeisen kirjoituksen "Life Magazine" nimisen aikakauslehden numerossa 9.3.42, josta on tehty selkoa lähetystön sähkeessä N° 195, ja mainitsin Ulkoasiainministeriön sähkeen N° 111 perusteella, minkä vastakaiu tämä kirjoitus oli Suomessa saanut. Higgs, Toivolan puhuessa hänen kanssaan samasta asiasta joku päivä sitten, oli sanonut, että Cripps esittää oman kantansa; Atherton ja Cumming eivät kumpainenkaan mitään lausuneet, vaan noudattivat ehdotonta pidättyväisyyttä. Cumming kuitenkin keskustelun kuluessa sanoi, etteivät Yhdysvallat ole kantaansa määritelleet sodanjälkeisiin territoriaalsiin järjestelyihin maiden.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Cd*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 7.

Ministeri Procopé

23/4 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Washingtoni ssa 23 p:nä huhti kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Mr. Sumner Wellesin kanssa

22.4.1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
161 488 ke. 42
29/12-45
5 CG

Yhteenveto.

Puhuessaan kärkeisestä varoituksesta Bulgarialle ym. Welles huomautti, ettei hänen ollut tarve siinä yhteydessä mainita Suomea, koska Yhdysvaltain kanta Suomeen nähden jo on mitä ystävällisimmällä ja selvimmällä tavalla Suomen hallitukselle esitetty.- Wellesillä ei ollut vahvistusta tiedoille siitä, että Saksa suunnittelisi hyökkäystä Ruotsiin.- Welles arveli, että minun olisi koetettava kotiuttaa eversti Zilliacus ruotsalaisella rahtilavalla.

* * *

Kävin Wellesin luona kontaktin ylläpitämiseksi ja hänellekin suoraan kertoakseni eversti Zilliacuksen asiasta. Welles oli henkilökohtaisesti tavallista ystävällisempi, mutta vaikka keskustelu kesti sangen kauan ei hän paljoakaan kertonut, vaan oli henkilökohtaisesta kohteliaisuudesta huolimatta sangen pidättyväinen kuten hän viime aikoina aina on ollut.

Puhuessamme yleistilanteesta huomautin, että paljon oli maailmassa tapahtunut sen jälkeen kun viimeksi tavattiin, mutta toiselta puolen että myöskin oli hyvinkin merkillepantava semmoista mitä ei ollut sattunut. Tehostin, ettei

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Suomen rintama ole murrettu, kuten eräissä Venäjältä tulleissa tiedoissa on väitetty, vaan että rintamamme pysyy senmoisenaan kuin se talvesta saakka on ollut. Samaten Suomen poliittinen linja pysyy muuttumattomana, missä suhteessa osittain selostin ministeri Tannerin maaliskuun 13 päivänä pitämän puheen. Sain Wellesin tavasta suhtautua näihin asioihin tunnelman, että hän mielihyvällä oli pannut merkille, etteivät Suomen joukot ole edenneet. Mainitsin myöskin tässä yhteydessä Sir Wilmott Lewisin tämmppäivän Foreign Correspondence nimisessä julkaisussa tekemän väitteen: "President Ryti's Government still clings to the belief that in case of an Allied victory the United States and Great Britain would take care of them. The American Government through its minister at Helsinki is sparing no effort to disabuse them of this illusion". Huomautin, että poliit-
tisten tiedoitusteni perusteella, joista Welles osaksi oli tietoinen, meidän aikaisempien keskustelujemme kautta (kats. raporttiani N° 5.), hallituksellani minun ymmärtäväkseni ei voinut olla väärää käsitystä Yhdysvaltain kannasta. Welles toisti, että tiedoitukseni, joista olin hänelle kertonut, olivat oikein esittä-
neet hänen hallituksensa kannan ja hän lisäsi, että Schoenfeldilla ei pitkiin aikoihin ole ollut mitään poliittisia keskusteluja Suomen hallituksen jäsenten kanssa.

Kun tuli puheeksi Wellesin hiljattain Bulgarialle, Unkarille ja Rumanialle antama varoitus siitä, että Yhdysvallat julistaisivat sodan heitä vastaan, jos he jatkaisivat efektiivisen sotilaallisen avun antamista Saksalle, sanoi Welles, ettei hänellä ollut syytä siinä yhteydessä puhua Suomesta, koska mitä ystäväl-
lisimmällä ja selvimällä tavalla Yhdysvaltain kanta Suomeen nähden oli esitetty ja saatettu Suomen hallituksen tietoon.

Puhuessamme tilanteesta Pohjoiseuroopassa mainitsin huhuista ja tiedoista, joiden mukaan Hitler ehkä suunnittelisi hyökkäystä Ruotsiin, mihin Welles sanoi, ettei ole mitään vahvistusta näille tiedoille. Samassa yhteydessä hän kuitenkin viittasi saksalaisten huomattaviin sotavoimien keskityksiin Pohjoisnorjassa tahtomatta sanoa, oliko näillä defensiivinen vaiko hyökkäävä tarkoitus.

Kun kysyin voisiko Welles mitään sanoa Puolan pääministerin kenraali Sikorskin keskusteluista täällä ja semminkin siitä, mitä siinä yhteydessä oli lausuttu niistä mielipiteistä, mitkä Sir Stafford Cripps puheessaan ja kirjoituksissaan helmi-maaliskuun vaihteessa oli esittänyt, Welles rupesi laajalti puhumaan Sikorskin etevistä henkilökohtaisista ominaisuuksista mainiten, ettei hänen keskusteluissaan Sikorskin kanssa Suomesta ollut puhetta, mutta täysin vältellen itse pääkysymystäni.

Puhuessamme mahdollisuuksista kotiuttaa eräitä täälläolevia suomalaisia s/s Drottningholmalla taikka muilla ruotsalaisilla laivoilla huomautin, ettemme ole, niin kuin Sir Wilmott Lewis yllämainitussa julkaisussaan väittää, koettaneet jälleenaikaansaada virallisia suhteita Englantiin Englannin tšekäläisen suurlähetystön kautta.

Keskustelun kuluessa Welles lausui valittelevansa niitä ikävyyskiä, mitkä minulla on ollut eversti Zilliacuksen asian johdosta, josta hän sanoi olevansa tietoinen. Selostamatta asian yksityiskohtia huomautin, että sen yhteydessä oli levitetty kaikenlaatuisia valheellisia huhuja minusta, m.m. poliittisesta toiminnastani, ja sanoin toivovani asian mahdollisimman perinpohjaista tutkimista (tietenkään välttämällä asian saattamista julkisuuteen). Welles kysyi enkö ollut koettanut lähettää Zilliacusta kotiin jollain ruotsalaisella rahti-

laivalla ja sain käsityksen, että hänen mielestään olisi parasta, jos mahdollisimman pian Zilliacus toimitettaisiin täältä pois. Yksityiskohtiin hän ei kuitenkaan sanonut voivansa mennä, vaan kehoitti minua kääntymään Mr. Joseph Greenin puoleen, joka hoitaa Drottningholm-laivan matkoja. Hän mainitsi kuitenkin, että jos Zilliacus tulisi lähetettäväksi pois vasta silloin, kun Drottningholm-laiva lopullisesti palaa Ruotsiin, niin hän viipyisi täällä luultavasti aina syksyyn saakka, koska tuskin diplomaattien vaihto olisi suoritettu loppuun ennenkuin lokakuussa. Mainitessani extraditio-mahdollisuudesta Welles huomautti, että se Zilliacuksen diplomaattisen aseman vuoksi ehkä olisi vaikea.

sig. J. Greeni
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C8*

ASIA:

Washingtonissa oleen lähetystön rap. n:o 8.

Ministeri Procacci

2/6 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8

Washingtoni ssa 2 p:nä kesä kuuta 1942.

Asia: Yhdysvaltain sodanjulistus Bulgarialle,
Unkarille ja Romanianlle, 2.6.42.

161 488 la. 42
19/12-45
5 C8

Yhteenvedo.

Diplomaattisissa piireissä pidetään sodanjulistusta Venäjän painostuksen tuloksena. - Syytä otaksua, että sodanjulistus oli Valkoisen Talon tekemä päätös eikä State Departmentin politiikan mukainen.

x x
x

Sodanjulistus Bulgarialle, Unkarille ja Romanianlle tavallaan ei tullut ilman varoitusta, koska Sumner Welles toimivana valtiosihteerinä jo huhtikuussa oli lausunut julki eräässä pressikonferenssissaan, että Yhdysvallat tulisivat julistamaan sodan näille valtioille, jos ne ottaisivat osaa Saksan keväthyökkäykseen Venäjää vastaan. Kuitenkin sodanjulistus juuri tällä hetkellä oli yllätys tällaisille diplomaattisille piireille. Romanian asianshoitaja Coste, jonka ennen hänen lähtöään Eurooppaan tänään tapasin, piti selviönä, että tämä toimenpide oli tullut Venäjän painostuksesta ja asetti sen yhteyteen niiden tällä liikkuvien huhujen kanssa, joiden mukaan Molotov salaa olisi Washingtonissa neuvottelemassa Yhdysvaltain ja Venäjän yhteistoiminnasta. Samaa mieltä

~~on ollut myös muutamien valtioiden ulkomaainmisteiden keskuudessa, jotka ovat tällä hetkellä Washingtonissa ja jotka ovat tällä hetkellä Washingtonissa ja jotka ovat tällä hetkellä Washingtonissa.~~

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
- Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sodanjulistuksen syistä oli Ranskan suurlähettiläs Henri-Haye, joka sanoi, että tähän oli oikeastaan ainoa hyvitys, jonka Yhdysvallat voivat antaa Venäjälle Kharkovin tappion vastapainoksi. Hän kyllä lisäsi, että tavallaan oli Kölnin pommittaminen myöskin ollut hyvitys Venäjälle, mutta hän ei näkynyt kiinnostavän siihen aivan yhtä paljon huomiota kuin täällä lehdissä sitä tehdään. Coste muuten kertoi -- ja hän sanoi kuulleen tämän suoraan State Departmentista -- että State Departmentin asianomaiset virkamiehet eivät ollenkaan tahtoneet p.o. sodanjulistusta, koska State Departmentissa hyvin ymmärretään, että tällainen toimenpide vain konsolidoi opinionin asianomaisissa maissa ja vie ne vielä lähemmäksi Saksaa. Costen tietojen mukaan oli sodanjulistus Valkoisen Talon tekemä päätös, niinkuin myöskin Sumner Wellesin huhtikuussa antama varoitus oli Valkoisesta Talosta lähtöisin.

Omasta puolestani luulisin, että ehkä myötävaikuttavana motiivina tähän sodanjulistukseen on ollut halu varoittaa muita valtioita, etenkin Turkia, jonka mahdollisesta liittymisestä Akseliin viime aikoina täällä on ollut huhuja.

H. J. Rocary
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan Cheslypton rap. n:o 9.

Ministeri Procopi

4/6 1942.

..... Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9

..... Washingtonissa 4 p:nä kesä kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Turkin suurlähettilään

M. Ertegünin kanssa 4.6.42.

161/488 ap. 42
29/12-45
5 08

Yhteenveto.

M. Ertegün lausui huolestumisensa siitä imperialistisesta käänteestä, jonka hän näkee Amerikan politiikassa ja joka ilmenee Wellesin puheessa 29.5.42 (poliisivalvonnassa maailman yli) ja läheisessä yhteistoiminnassa Venäjän kanssa.- Arveli, että Unkarin ym. jälkeen ehkä nyt tulee Suomen vuoro.- Molotov, joka on täällä, vaatii uutta rintamaa Euroopassa; Yhdysvallat painostavat Englantia siihen, mutta vaativat Venäjältä osaanottoa sotaan Japania vastaan.- Myös Espanjan suurlähettiläs vahvisti kuulleensa, että Molotov on täällä.

x x
x

Turkin suurlähettiläs Ertegün tuli luokseeni Lähetystöön keskusteltakseen yleisilanteesta, ehkäpä myöskin saadakseen selville, onko Suomella erikoisrahasuunnitelmia.

Hän sanoi, että hän oli syvästi huolestunut ja pahoillaan (choqué) siitä käänteestä, jonka viime aikoina Yhdysvaltain politiikka on ottanut imperialistiseen suuntaan. Kansaa ei kylläkään ole imperialistista, mutta se seuraa hallitusta, jota on voimakkaat propagandakeinot kät-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
- Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasianministeriön tiedoituksiin.

sään. Hän näki peittämättömän imperialismin Wellesin puheessa 29.5.42, missä hän puhui neljän voittajasuurvallan kontrollista koko maailman yli sodan päätyttyä, kuin myös äskeisessä sodanjulistuksessa Unkaria ym. vastaan. Viimeksi mainittu toimenpide oli epäilemättä Venäjän painostuksen tulos. Ertegün näkyi uskovan, että Unkarin ym. jälkeen tulisi Suomen vuoro, vaikka hän lisäsi, että Suomen nauttima arvonnanto ehkä estäisi toimenpiteet meitä vastaan, jollei Venäjä voisi tarjota erikoisen suuria palveluksia Yhdysvalloille, kuten esim. yhtymistä sotaan Japania vastaan. Toisena mahdollisuutena hän piti sitä, että Yhdysvallat, saadakseen Venäjän jatkamaan taistelun, olisivat pakoitettut antamaan Venäjälle kaikki mahdolliset myönnytykset.

Ertegün, joka ei pitänyt Saksan kaupunkien pommittamista ratkaisevana, katsoi varmaksi, että Venäjä vaatii uuden rintaman avaamista Euroopassa, vaikkakin yritys epäonnistuisi ja Länsivallat menettäisivät jopa miljoona miestä. USA painostaa Englantia tähän, mutta vaatii samalla, että Venäjä yhtyy sotaan Japania vastaan. Jollei uutta rintamaa avata, piti Ertegün luultavimpana, että Venäjä tekisi rauhan Saksan kanssa saaden Saksalta hyvin suuria myönnytyksiä ja etuja. Ertegün sanoi pelkäävänsä tätä käännettä enemmän kuin mitään muuta.

Vastasin tähän - ja tästä oli Ertegün yhtä mieltä kansani - että tällaisessa tapauksessa on kaksin verroin tärkeätä, että pienet kansat eivät anna suurten valloittaa itseään, vaan taistelevat pitääkseen maansa hyökkääjistä vapaina.

Lentohyökkäyksistä Saksaan sanoi Ertegün, että ne eivät tehneet mitään suurempaa vaikutusta Hitleriin, koska hän ei ollut kuljettanut lentovoimiaan itärintamalta pois puolustustarkoituksessa.

Niin hyvin Ertegün kuin Espanjan suurlähettiläs Cardenas, joka myöhemmin päivällä asettui kanssani yhteyteen, piti varmana, että Molotov on tällä ^{m.m.} harjoittavan propagandaa ja painostusta Espanjaa ja Suomea vastaan.

H. J. Rausi
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *ä*

OSASTO: *Cg*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 10

Ministeri Procopi

6/6 1942.

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Washingtoni ssa 6 p:nä kesä kuuta 1942.

161 488 ae. 82
29/12-45

Asia: Keskustelu Sumner Wellesin ym.

kanssa 5.6. ja 6.6.1942.

5 Cg

Yhteenveto.

Keskusteluja Suomen ja Yhdysvaltain vastaisista suhteista.- Sumner Welles vastaa välttellen kysymyksiini hänen Memorial Day puheensa merkityksestä Suomen, Baltian Maitten ja Puolan tulevaisuuden kannalta kuin myöskin koettaessani saada selville, mitenkö hahmottelemansa poliisivalvonta Euroopassa on järjestettävä ja mikä Venäjän osuus siihen olisi.- Welles tehostaa, että jos Suomi yhdessä Saksan kanssa hyökkää Murnannin radalle taikka Arkangeliin, niin Yhdysvallat eivät voi sitä sietää ; "if the United States have to declare war upon Finland it is owing to Finland's own actions". - Keskusteluja kummankinpuolisesta hyödyistä siitä, ettei suhteita katkaistaisi.- Vaikutelmani, että välitön suhteitten katkeamisen tahi sodanjulistamisen vaara ei ole olemassa, ei ainkaan mikäli State Departmentista riippuu. Kuitenkin huomioonotettava, että on tehty päätöksiä Valkoisessa Talossa, joista State Department on ollut eri mieltä.- Eri tahoilta heti tämän keskustelun jälkeen sain tietoja, että sodanjulistus Suomelle olisi heti odotettavissa.- Welles seuraavana päivänä peruuttaa nämä huhut.

* * *

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jo ennen kuin tk. 3 päivänä oli saapunut Ulkoasiainministeriön sähkösanoma, missä kerrottiin Ministeri Yrjö-Koskisen keskustelusta Suurlähettiläs Steinhardtin kanssa erikoisrauha-asiassa, olin noin viikko sitten pyytänyt puheillepääsyä Sumner Wellesin luo, osaksi keskustellakseni eräistä juoksevista asioista, osaksi ylläpitääkseni yleisen kontakhdin Sumner Wellesin kanssa, joka on niitä harvoja, joiden kanssa vielä State Departmentissa on mahdollista keskustella. Käynti tapahtui perjantaina tk. 5 päivänä myöhään iltapäivällä. Sumner Welles oli kuten tavallista henkilökohtaisesti hyvin ystävällinen. Juoksevien asioiden ohella sujui keskustelu suurin piirtein seuraavasti. Huomioin, että tehostin puhuvani ilman erikoisohjeita Suomesta.

Otin puheeksi Sumner Wellesin viime kuun 29 päivänä - Memorial Day'na - pitämän perustavan ohjelmapuheen, joka niin hyvin täällä kuin ulkomailla on herättänyt suurta huomiota. Sanoin Wellesille huomioineeni, että puhetta oli varsin eri tavoin tulkittu. Viittasin tunnetun kolumnistin Philip W. Simms'in kirjoitukseen Scripps Howard lehdissä tk. 1 päivältä, missä Simms oli sanonut, että puhe tarkoittaa alusmaaimperiumien, Brittein, Hollantilaisten ym. likvidoinnista ja että se merkitsee uuden päivän sarastusta pikkuvaltioille kuten Suomelle ja Baltian maille, joiden turvallisuus ja koskemattomuus tulisi Wellesin hahmoitteleman uuden järjestyksen mukaan taatuksi. Toiselta puolen mainitsin täkäläisissä lehdissä julkaistun Moskovan tietoja, joiden mukaan Venäjällä tulkitaan puhetta siten, että uuden järjestyksen mukaan Baltian maat yhdisteltäisiin Venäjään, joka saisi Bessarabian ja Suomelta 1940 ottamansa alueet, eli siis kontrollin meidän osassamme maailmaa. Kysyin Wellesiltä mikä tulkinta oli oikea. Kysymys oli ilmeisesti Wellesille jossain määrin

epämukava. Hän vastasi kautta rantain pitkälti selostaen kuinka uudessa järjestyksessä myöskin pienvaltojen asema olisi turvattava, mutta itse asiassa antamatta mitään vastausta kysymykseen, niinkuin olinkin keskustelua suunnitellessani otaksunut. Sanoin tämän jälkeen, että kohta, joka asian arvostelemiseksi meidän kannaltamme oli ensiluokkaisen tärkeä, oli mitenkä Wellesin ehdottama poliisivalvonta ja semminkin Venäjän osanotto siihen, oli ajateltu järjestettäväksi. Oliko ajateltu, että Venäjä saisi valvonnan Pohjolan inkluusiive Suomen yli, mikä meidän kannaltamme tietysti olisi täysin mahdotonta? Taaskin Welles vastasi hyvin vältellen selittäen, että oli valitettava, että Suomi oli joutunut semmoiseen asemaan, että kysymys sen kohdalta ollenkaan heräsi, ja tehostaen, että oli välttämätöntä, ainakin ylimenokaudeksi maailmansodan päätyttyä, luoda kansainvälinen poliisivoima. Mikä asema Venäjällä tässä valvontatoiminnassa olisi, hän sitä vastoin ei sanonut.

Johdin sitten keskustelun Molotovin täälläkoloon, jota Welles ei kieltänyt, vaikkei hän suoraan myöntänytään, kuin myös liikkeellä-oleviin huhuihin siitä, mitä neuvotteluissa Molotovin kanssa oli tapahtunut, semminkin Suomeen nähden, jolloin Welles, ennenkuin olin ehtinyt lähemmin näitä huhuja selkoa, keskeytti minut, sanoen, että kaikki mitä tässä suhteessa huhuillaan, on vain arveluja (conjectures).

Kun mainitsin, että tietenkin olin huolestunut näistä huhuista, Welles replikeerasi: et kai usko, että me täällä olemme olleet erikoisen iloisia kuullessamme Hitlerin käynnistä Helsingissä. Tähän minä huomautin, että minulla ei ollut mitään virallisia tietoja tästä käyn-

nistä ja viittasin siihen, mitenkä m.m. New York Timesin Tukholman kirjeenvaihtaja Valery samana aamuna julkaisemassaan Tukholman kirjeessä oli tulkinut Hitlerin käynnin osoitukseksi siitä, ettei Suomi suinkaan ole Saksan komennuksen alla. Mitään sen enempää Hitlerin käynnistä ei puhuttu.

Keskustelun jatkuessa Welles sanoi, että jos Suomi yhdessä Saksan kanssa hyökkää Murmannin radalle (hän tarkoitti ilmeisesti laajentaa etenemistään) taikka Arkangeliin, niin on tämä seikka, jota Yhdysvaltain yleinen opinioni ei voi sietää. Sain tähän, että tämä jossain määrin seikkaperäisemmässä muodossa ilmaisi samaa, mitä hän keskustelussamme helmikuun 12 päivänä oli minulle lausunut, ja minkä minä olin Suomeen raportoinut. Welles sanoi tähän, että hän tiesi minun täydelleen ilmoittaneen Suomeen Yhdysvaltain kannan tässä suhteessa ja lisäksi, ettei hän tahtonut tällä kertaa mennä enemmän yksityiskohtiin (be more specific) kuin mitä hän mainitsemissani keskustelussa oli ollut. Jatkaen hän lausui: "if the United States have to declare war upon Finland, it is owing to Finland's own actions", minkä johdosta minä sain, että minä ymmärsin hänen tarkoittavan Suomen mahdollisia toimenpiteitä tulevaisuudessa. Welles vahvisti, että hän sitä tarkoitti.

Puhuessamme Suomen asemasta ja viitattuani keskusteluumme helmikuun 12 päivänä olin tilaisuudessa huomauttamaan, että Venäjän rai-vokkaista hyökkäyksistä huolimatta meidän rintamalinjamme suurin piirtein oli sama kuin loppusyksyllä ja ettei se ollut suuntaan tahi toiseen sanottavasti muuttanut. Samaten oli meidän poliittinen linjamme muuttumaton, missä suhteessa erikoisesti selostin Ministeri Tannerin puheet maaliskuun 13 päivältä ja toukokuun 10 päivältä, mistä toiselta

puolen ilmenee Suomen halu mahdollisimman pian päästä rauhaan, toiselta puolen, että vain turvallisuutemme takaava rauha voi tulla kysymykseen. Selostin erikoisesti Tannerin toukokuun puheen sitä kohtaa, missä Ministeri Tanner puhui yleissodasta ja sen mahdollisesta loppumisesta, huomauttaen, että niin ei puhu hallitusmies maassa, joka on sotilasdiktatuurin tai vieraan suurvallan komennuksen alla.

Minä myöskin tässä yhteydessä peruutin tiedot, joiden mukaan Suomen sotavoimia olisi taistelemassa jossain sisä-Venäjän rintamalla. Toistin aikaisemmin Wellesille vapaaehtoisista suomalaisista Saksan armeijassa antamani selostuksen.

Keskustelimme sängen laajalti kauemmasta tulevaisuudesta ja maittemme edusta siitä, että suhteet niiden välillä ylläpidetään. Tehostin, että tänä tietysti oli Suomen etujen ja pyrkimysten mukaista. Mutta korostin samalla, että se ymmärtäkseni myöskin vastaa Amerikan etuja ja pyrkimyksiä. Yhdysvalloille ei voi olla tarkoituksenmukaista, jos Suomi joutuisi Venäjän valloittamaksi, mikä olisi tapahtunut, jollei Suomi viime kesänä olisi ryhtynyt puolustustaisteluun. Jos Venäjä valloittaisi Suomen, ei mikään mahti maailmassa suursodan päättyessä sais venäläisiä ulos Suomesta -- semminkään olisi tuskin ajateltavissa, että Yhdysvallat tai Englanti ryhtyisivät uuteen sotaan entistä liittolaistaan vastaan Suomen vapauttamiseksi. Toiselta puolen näkyi olevan ilmeistä, että on Yhdysvaltain etujen mukaista, että jos Saksa lyödään maahan ja Euroopassa syntyy kaos, missä kommunistisella totalitarismilla on voimakas ylläote, on olemassa Suomen ja muitten Pohjoismaitten muodostama itsenäisten, vapaitten, demokraattisten valtioiden ryhmä. Welles näkyi myöntävän tämän

oikeaksi.- Jos taas Saksa ei tule lyötyä, on kai myöskin länsivaltojen intressien mukaista, että tällainen ryhmä Pohjoisessa on olemassa pikemmin kuin että Suomikin olisi Saksan valloittama. Jos taas niin kävisi, että Venäjä ja Saksa tekisivät rauhan, on sanomattakin selvä, että länsivaltojen etujen mukaista on, että Suomi ei ole joutunut Venäjän valloituksen alle. Sain käsityksen, että Sumner Welles myönsi nämäkin johtopäätökset oikeiksi, vaikka hän sanoi, ettei hän suinkaan uskonut venäläis-saksalaiseen erikoisrauhaan. Vastasin, että sen hyvin tiesin, mutta lisäksi, että sittenkin ehkä hänenkin mielestään olisi ajateltavissa semmoisia tilanteita, jolloin sodankin ja sodanjälkeisenä aikana olisi Yhdysvalloille eduksi, ettei Suomesta olisi tullut vihollismaa, jonka kansan tunnelma olisi, että Länsivallat olivat sen hylänneet. Tähtäinkin Sumner Welles nykähti myönnytyksensä.

Keskustelussa sain vaikutelman, että välitön suhteitten katkeamisen tahi sodanjulistamisen vaara ei tällä hetkellä ole olemassa, ei ainakaan mikäli State Departmentista riippuu. Toiselta puolen en epäile etteikö Molotov ollessaan täällä on kovasti painostanut Yhdysvaltoja julistamaan sodan Suomelle, ja on epäilemättä otettava huomioon, että päätöksiä on tehty Valkoisessa Talossa, joista State Department ei ole ollut yhtä mieltä Valkoisen Talon kanssa. Johdan vain mieliin sodanjulistukset Unkaria, Bulgaria ja Romania vastaan, joista raportissani N° 8 olen tehnyt selkoa.

En siis suuresti hämmästynyt kun joku tunti sen jälkeen kuin olin käynyt Wellesin luona tapasin tunnetun sanomalehtimiehen Arthur Krockin,

joka minulle kertoi, että tilanne oli erinomaisen vakava ja että oli hyvinkin luultavata, että tulisi sodanjulistus Suomelle, Krockin kuitenkin lisätessä, että ehkä kysymys Venäjän osanotosta sotaan Japania vastaan voisi aiheuttaa Suomelle osoitetun sodanjulistuksen lykkäämisen. Samaan suuntaan sain tietoja muiltakin sanomalehtimiestahoilta.

Laadittuani sähköitä kotiin perjantapäivän keskustelusta, mikä vei suurimman osan yötä, sain varhain lauantaiamuna vastaanottaa puhelinsanoman Ranskan suurlähetystöns anomalehti- ja tiedoitusattasean M. Broussen taholta. Brousse pyysi puheille pääsyä ja tuli muutamia minuuttia myöhemmin luokseeni kertoen, että Ranskan suurlähettiläs, joka hänkin oli ollut suurimman osan yötä työssä, oli sähköittänyt kotiin eräisiä tietoista, jotka hän Kiinan ulkoministerin T.V. Soongin taholta myöhään eilen illalla oli kuullut. Niiden mukaan oli Molotov eilen aamulla lähtenyt Yhdysvalloista Englantiin. Sitä ennen oli Hyde Parkissa, missä neuvotteluja oli käyty ja missä Soongin oli ollut läsnä, sovittu siitä, että Venäjä luovuttaa Yhdysvalloille tukikohtia Kauko-Idässä ja että Yhdysvallat julistavat sodan Suomelle, ehkä jo ensiviikon alussa, mikä oli ollut Molotovin vaatimusten ensimmäinen kohta. M. Brousse oli erittäin varma tiedoistaan ja lupasi näyttää minulle Ranskan suurlähettiläsen lähettämän sähkösanoman.

Koetin päästä yhteyteen eräitten ystäväni kanssa senaatisa. Useimmat olivat poissa, mutta tapasin Senaatin republikaanien johtajan senaattori Austinin, joka, vaikka kuuluu republikaaneihin, on varsin hyvissä väleissä hallituksen ja Valkoiseen Taloon. Hän ei sanonut tie-

tävänsä mitään suunnitelmista Suomea vastaan ja valitti jos niin kävisi, että välit katkeaisivat, mutta pohjaskyvä hänen lausunnoissaan oli kuitenkin, että vaikkei hän tätä tahtonut (ehkäpä olisikin valmis ennenkuin päätös tehtäisiin Valkoisessa Talossa vaikuttamaan sitä vastaan), hän kuitenkin piti tällaisista kehitystä vastaisuudessa sangen mahdollisena.

Koetin myöskin saada audienssin Sumner Wellesin luona, mutta vastattiin, ettei hän voinut minua tänään ottaa vastaan. Lähdin kuitenkin State Departmentiin koettaakseni tavata niitä, jotka viikonlopusta huolimatta ehkä siellä olisivat Euroopan osastolla. Osaston päällikön Mr. Athertonin sanottiin olevan kokouksessa Wellesin kanssa, mutta näin apulaispäällikön Hugh Cumingin, joka sanoi ei tietävänsä mitään minulle kerrotusta huhuista, joista sanoin, tietenkin ranskalaisia mainitsematta, että ne liikkuivat diplomaattisissa piireissä täällä. Cuming viittasi päinvastoin Hullin tänään Hitlerin käynnistä Suomessa antamaan lausuntoon, jonka Cuming minulle toimitti ja joka tähän oheenliitetään (Liite "Hull"). Jäin tämän jälkeen odottamaan ketkä tulisivat kokouksesta, joka ilmeisesti pidettiin joko Wellesin tai Hullin luona. Tapasin käytävässä ensin Hullin. Tervehdimme ja sanoin, että kovin mielelläni tulisin hänet tapaamaan varsinaista keskustelua varten. Hull sanoi, että hän mielihyvällä ottaisi minut vastaan pitkää keskustelua varten, jos ja kun minulla olisi jotain erikoista uutta esitettävänä. Hull oli kuten aina kohtelias, mutta pidettyväinen. Vähän sen jälkeen tuli Sumner Welles huoneesta ja kävelimme yhdessä hänen autoonsa. Kerroin hänellekin Broussin mainitsemista huhuista samaan tapaan kuin Cumingille. Welles

mitä kategorisimmin kielsi nämä tiedot mikäli Sucnea koski. Muista Broussen mainitsemista tiedoista en Wellesille esittänyt mitään. Sähköitin tästä kotiin.

Wellesin kieltämisestä huolimatta en ole suinkaan varma siitä, mitä Rooseveltin neuvotteluisa Molotovin kanssa on päätetty. Olen kyllä vielä taipuvainen uskomaan, ettei sodanjulistus tule lähipäivinä, koska tahdotaan välttää vaikutelmaa, että se olisi Molotovin vaatimusten tulos. Mutta pidän hyvinkin mahdollisena, että siitä vastaisuuden varalta on päätetty, ehkä ehdollisesti riippuen siitä, että Venäjä luovuttaa Yhdysvalloille Kauko-Idän tukikohtia taikka siitä, ryhtyykö Suomi uusiin hyökkäyksiin Venäjää vastaan. Viimemainitussa yhteydessä on kuitenkin huomioonotettava, että Yhdysvallat aina, jos ne tahtovat, voivat löytää jonkinmoisen tekosyn, sanoen, että Suomi on hyökännyt, aivan samalla tavoin kuin sodanjulistus Romaniaa vastaan tuli Molotovin täälläolon aikana vaikkakin Hull muutama viikko aikaisemmin oli pressikonferenssissaan sanonut, ettei hän huomannut mitään uutta Romanian suhtautumisessa sotaan. Itse asiassahan sodanjulistus Romaniaalle ja muille motivoidaan vain siten, että he suunnittelisivat laajennettua osanottoa suursotaan.

H. J. Roosevelt
Lähettiläs

Washington Evening Star
6.6. 1942

Lite "Hull"

Hitler's Visit to Finland Was Desperate Bid For Aid, Hull Declares

Secretary Says Reports
Indicate Helsinki
Is Balking at Pressure

By GARNETT D. HORNER.

Secretary of State Hull today described Hitler's visit to Finland as part of a "desperate attempt" to induce Finland "to make further contributions to the Axis military campaigns," amid indications that the Finns are "balking at the German pressure."

"We are watching the situation most closely to see whether this visit of Hitler results in any greater degree of co-operation with Hitler against the United Nations," Mr. Hull added in response to questions about this Government's reaction.

His remarks appeared to imply that this Government might consider declaring war against Finland, as it did this week against the Axis satellite nations, Bulgaria, Hungary and Rumania, if Finland should accede to German demands for further offensive action against Russia.

Visit Called Ruse.

The Secretary said, however, that "it is evident that the visit (Hitler's) is a deliberate ruse on the part of the Germans to compromise Finland further in the eyes of the anti-Axis world." He indicated no change in American-Finnish relations may be expected unless there is evidence of the Nazis succeeding in their definite attempt to obtain greater aid from Finland.

Mr. Hull said that "a reported statement yesterday of a Finnish spokesman in Helsinki may be interpreted to mean that Finland is balking at the German pressure."

Associated Press dispatches from Helsinki quoted a government spokesman as saying that Finland would "continue to steer a strictly independent course."

Need For Aid Seen.

Hitler flew to Finland Thursday, reportedly to congratulate Field Marshal Carl Gustav Mannerheim on the Finnish Army leader's birthday anniversary. It was generally assumed that the real reason for his visit was to insist that Finnish troops join in the German summer offensive against Russia.

The trip also was construed as indicating Germany's desperate need for Finnish aid, since Hitler rarely makes such personal trips. His custom has been to summon leaders of satellite governments to Germany whenever he wanted something from them.

The United States has exerted strong diplomatic pressure on Fin-

land in an attempt to induce the Finns to cease any offensive warfare against Russia, warning months ago that Finland would be serving Nazi ends by carrying her war further into Russian territory. In reply, Finland has insisted she is fighting only defensively and intended to take no more territory than needed to guarantee her own defense.

Situation Watched Closely.

The text of Mr. Hull's remarks today follows:

"It is evident that Hitler's visit is a deliberate ruse on the part of the Germans to compromise Finland further in the eyes of the anti-Axis world and a cover for the desperate attempt of Hitler to induce Finland to make further contributions to the Axis military campaigns.

"A reported statement yesterday of a Finnish spokesman in Helsinki may be interpreted to mean that Finland is balking at the German pressure.

"We are watching the situation most closely to see whether this visit of Hitler results in any greater degree of co-operation with Hitler against the United Nations."

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *6*

OSASTO: *Cg*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 11.

Ministeri Procopé

16/6 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Washingtoni ssa 16 p:nä kesä kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Turkin Suurlähettilään

M. Ertegünin kanssa 15.6.42.

161 888 la. 42
19/12-45
5 08

Yhteenvedo.

Lontoon sopimus ja Yhdysvaltain hyväksyminen sille vahvistavat käsitystä Liittoutuneitten Suurvaltain täysin imperialistisesta politiikasta. - Naivia nähdä näissä tapahtumissa turvaa pienille valloille. - Luultavata Venäjä jo luvannut Yhdysvalloille tukikohtia Kaukoidässä. - Pikemmin pessimistinen käsitys Suomen - Yhdysvaltain suhteiden kehityksestä.

*

*

*

M. Ertegün sanoi, että hänen mielestään Venäjän - Englannin 26.5.42 tekemä sopimus ja Yhdysvaltain de facto yhtyminen sen periaatteisiin oli mitä tärkeimmän imperialismin merkki. Se vahvisti käsitystä, jonka hän oli tämän maan ulkopolitiikan suunnasta saanut Sumner Wellesin Memorial Day puheesta (kts. raporttiani N:o 10). Hän teki melkein sanasta samaan samat huomautukset sopimuksen kieroudesta - esim. mikäli koskee alueistykseen - mikä minä olin esittänyt edellisenä iltana kirjoittamassani sähkössä kotiin.

M. Ertegün piti naivisuutena ja itsensäpettämisenä Yhdysvaltain

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lehtien lausunnot siitä, että sopimus takaisi oikeuden ja oikeudenmukaisuuden sekä pienten kansojen vapauden. Hän näkyi olevan sangen huolestunut Venäjän tavoitteista Salmiin nähden eikä pitänyt mahdollisena, että Liittoutuneet Valtiot koettaisivat Lähi-idästä käsin suunnata hyökkäyksen Saksan sotavoimia vastaan.

Hän oli edelleen varma siitä, että Molotoffin täällä ollessa oli keskusteltu Kaukoidästä; se oli luultavasti varsinainen syy Molotoffin tänne tulolle. Venäjä tietää, että Japani tulee hyökkäämään Venäjääkin vastaan, ja tahtoo valmistautua siltä varalta. Sen vuoksi voitaneen pitää varmana, että Molotoff lupasi Yhdysvalloille tukikohtia Kaukoidässä ja että valmistavista toimenpiteistä siinä suhteessa on sovittu.

Suomen ja Yhdysvaltain suhteiden ylläpitämiseen nähden oli M. Ertegün yhä sangen pessimistinen.

Lopuksi merkitsen tähän, että suurlähettiläs Ertegün Lontoon sopimuksesta sanoi, ettei Hitler voinut sen parempaa toivoa, koska se on omiaan osoittamaan liittoutuneitten politiikan oikean luonteen: imperialismin. Sumner Welles oli kyllä, sanoi M. Ertegün, Memorial Day puheessaan julistanut vanhan imperialismin kuolleeksi, mutta sen sijaan oli tullut uusi ja pienkansoilta ainakin yhtä uhkaava —

"L'imperialisme est mort, vive l'imperialisme".

M. Ertegün
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C8*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 12.

Ministeri Procopo

18/6 1942.

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.....

Washingtoni:ssa 18 p:nä kesä.....kuuta 1942.

161 488 Kap. 42

Asia: Suomi ja Yhdysvallat:

29/12-45

keskusteluja Kongressin jäsenten kanssa.

5 08

Yhteenveto.

Puhuttelemani lukuisat Kongressin jäsenet eivät tietäneet tunnusteluista, jotka hallitus olisi pannut toimeen Kongressissa saadakseen selville Kongressin reaktion mahdolliseen sodanjulistukseen Suomelle.

* * *

Tämän kuun 17 päivänä oli Michiganin kongressimies Wm. A. Pittenger pyytynyt minut aamiaiselle Kongressiin, jolloin minulla oli tilaisuus pitkälti keskustella niin hyvin hänen kuin useitten muiden kongressimiesten kanssa. Oli merkille pantava, että kaikki puhuttelemani henkilöt -- he olivat kaikki republikaaneja -- lausuvat sympatiansa Suomeen nähden ja toivomuksensa, ettei suhteita Suomen ja Yhdysvaltain välillä katkaistaisi. Voin myöskin todeta, et eivät he olleet tietoisia mistään keskusteluista, jotka hallitus olisi tehnyt Kongressissa saadakseen selville, miten Kongressi suhtautuisi sodanjulistukseen Suomelle. Radikaalisen Chicago Sunnimen lehden taholta oli nimittäin viime päivänä lähetystöneuvos

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Solangolle kerrottu, että semmoisia tunnusteluja hallituksen taholta oli käynnissä. Tapasin myöskin samana päivänä senaattori Arthur Vandenbergin ja senaattori Harry Byrdin, joka viimeksi mainittu on demokraatti ja hallituksen kannattaja. Tulin vakuutetuksi, etteivät heidän olleet tietoisia tämmöisistä tunnusteluista. Ylläoleva ei kuitenkaan täydellä varmuudella todista, ettei tunnusteluja olisi tehty, esim. hallituksen lähimpien kannattajien piireissä.

Senaattori Vandenberg toisti muuten mitä hän jo talvella oli sanonut, nimittäin, että Suomen - Amerikan suhteitten kohtalo täydellisesti riippuu Venäjän vaatimuksista ja siitä, millä voimalla Venäjä painostaa Yhdysvaltain hallitusta julistamaan sodan Suomelle, koska USA:n politiikka nyt kerta kaikkiaan on joutunut semmoiseen asemaan, että se on Venäjästä ja Venäjän jatkuvasta taistelusta riippuvainen.

H. J. Rolap
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Q8*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 13.

Ministeri Procopi

28/6 1942

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
156/486 Jul	42	
9/12-45		
OSASTO	ASIA	
5	68	

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 329/42

Washingtoni SSA 8 P:NÄ heinä KUUTA 1942.

VIITTAUS: _____ M

P:NÄ _____ KUUTA 19 _____ P:TTY _____ nro _____

VIITTAUS: _____ D.U.M. _____ / _____ 19 _____

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittaen oheistaa Ministeriölle Washingtonin lähetystön raportin n° 13, 23.6.42 "Keskustelu Ray Athertonin kanssa, 23.6.42."

R. Rocopi
Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Washingtoni ssa 23 p:nä kesä kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Ray Athertonin kanssa

23.6.1942.

156 / 486 Sal. = 42		
2/12-45		
5	68	

Yhteenveto.

Kosketeltiin epävirallisesti Suomen - Yhdysvaltain suhteita, myöskin selostaessani eräitä viimeksi morsetse meille tulleita selontekoja Suomen lehtien kirjoituksista.- Mainitsin huhuista, joiden mukaan sodanjulistus Suomelle olisi yhteydessä sen kanssa, ryhtyykö Venäjä sotaan Japania vastaan.- Atherton vastasi vältellen nimenomaan huhuja peruuttamatta.

X X
X

Kävin Euroopan jaoston johtajan Mr. Ray Athertonin luona ilmoittaakseni pyrkimyksistämme saada eräitä täällä oleskelevia suomalaisia kotiutetuiksi Gripsholm ja Drottningholm laivoilla.

Samalla syntyi yleiskeskustelu Suomen ja Yhdysvaltain välisistä suhteista. Selostin Athertonille eräitä lehtilausuntoja, jotka viime aikoina morsetse olemme Suomesta saaneet. Mainitsin siinä suhteessa Uuden Suomen kirjoituksen sunnuntaina 14.6.42 Yhtyneitten Kansojen päivän rukouksesta, Kansan Työn kirjoituksen 17.6.42 (?) yhteisymmärryksestä Suomen ja Yhdysvaltain välillä, Helsingin Sanomien kirjoituk-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen pari päivää aikaisemmin Lontoon sopimuksesta ja muutamia Ruotsin lehtien lausuntoja samoista asioista, kuten myöskin Suomen Sosialidemokratian pitkän kirjoituksen Suomen asemasta sodassa ja yleispolitiikasta. Selostin nämä Tiedotuskeskuksen releasien mukaan, jotka oheenliitettiin (Liite 1-4).

Huomautin tämän yhteydessä lehtikirjoituksista selviävänä:

1. Suomessa on tyydytyksellä pantu merkille, että saatujen tietojen mukaan Yhdysvallat eivät ole suostuneet Venäjän rajavaatimuksiin.

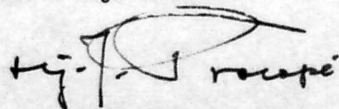
2. Kysymys Suomen kohtalosta ei kuitenkaan voida katsoa Lontoon sopimuksen kautta ratkaistuksi.

3. Suomi seuraa yhä edelleen omaa linjaansa kuten lukuisissa aikaisemmissa keskusteluissa ja myöskin meidän vastauksessamme Yhdysvaltain hallitukselle viime marraskuussa on huomautettu.

Kun selostin Athertonille Suomen Sosialidemokratian kirjoituksen keskeytti hän minut ja lausui valittavansa, ettei Suomi viime syksynä eikä sen jälkeen koskaan ole sanonut mitkään sen todelliset alueelliset tavoitteet ovat. Huomautin tähän, että mikäli koskee alueita 1939 vuoden rajojen ulkopuolella, olemme aina sanoneet, että me olemme nämä alueet valloittaneet strategisista syistä ja että kysymys niiden lopullisesta kohtalosta on tulevaisuuden asia. Keskustelun kuluessa kerroin myöskin Athertonille niistä sodanjulistusta Suomelle koskevista huhuista, joista olen maininnut m.m. raportissani N° 10, ja joiden mukaan sodanjulistus Suomelle olisi yhteydessä sen kanssa luovuttaako Venäjä Yhdysvalloille

tukikohtia Kaukoidässä tai muuten ryhtyy sotaan Japania vastaan. Ather-
ton sanoi tähän, että on niin paljon huhuja liikkeillä, mutta huhuja
hän ei peruuttanut.

Mikäli keskustelu koski yleisasioita eikä kotiuttamiskysymystä
huomautin, että puhuin näistä ilman erikoista ohjetta kotoa.

H. J. Rönkä

Lähtettiläs

FINNISH

INFORMATION CENTER

44 WHITEHALL ST · NEW YORK, N.Y.

H·RAMO BO 9 - 7108

SWEDEN EDITORIAL
MAIL JUN 16 1942

VAST
WASHINGTON, D.C.

June 15, 1942

For immediate release

Release #84

COMMENTS FROM SWEDISH AND FINNISH PRESS
ON RECENT RUSSO-BRITISH AGREEMENT

HELSINKI, June 14 - The new Russo-British agreement, it has been noted here with interest, has aroused considerable concern in Sweden, particularly in regard to how the Western Powers expect to deal with Finland in the event of victory. The Finnish papers today give conspicuous play to Swedish press comment expressing anxiety over the prospect of Russia's regaining, with the sanction of Great Britain, the Baltic States and the territory wrung from Finland in the dictated Peace of Moscow.

We in Scandinavia, the Stockholm "Social Demokraten" declares, regard the Finland of the 1940 frontiers an amputated country, one which had to make land concessions to satisfy the territorial greed of another. If, the newspaper warns, the boundary marked by the Moscow Peace remains permanent, we must take it as proof that the parties to the pact of London are unable to create a just peace upon winning the war.

"Stockholms Tidningen" joins with the "Social Demokraten" in anxious questions about the future of the Baltic States and Finland's boundaries as provided in the Russo-British agreement. A third prominent Stockholm daily, "Svenska Dagbladet," declares, "We in Sweden feel that Finland cannot live in security with the Moscow Peace thorn in her side. Finland has the right to ask the signatories to the Atlantic Charter: Are the principles of national freedom embodied in this document in harmony with the terms of the Moscow Peace, which both England and America so severely condemned two years ago?"

HELSINKI, June 15 - "Helsingin Sanomat" today warned that if the Soviet Union really gets to manage affairs in this part of Europe after the war, as provided in the Russo-British agreement, even the Western Powers would be powerless to do anything on our behalf.

The newspaper finds some encouragement, however, in the fact that the United States did not join the agreement as a third party. It cites news accounts which indicate that only the interference of the United States brought about Moscow's abandonment of her demands to get guarantees in the agreement for the restoration of Russia's boundaries in the west as they were just before the outbreak of the war with Germany.

"When it is taken into consideration that the Soviet invasion of Finland was the most ruthless act of aggression which happened during this war or directly before, it would be more than strange were the United States to adopt a different attitude toward it than toward other aggressions which American public opinion has not condemned nearly so severely as the violence against Finland."

It is gratifying to note, the paper goes on, that "Foreign Commissar Molotoff on his trip west did not succeed in pushing through all his schemes for our injury. On the other hand we are not so naive either that we would imagine that the danger threatening us from the Soviet Union has somehow diminished just because Moscow failed to obtain the blessings of London and Washington on its evil intentions. It is fully understood here that the word of Moscow cannot be trusted and that it is ready to break every agreement at the earliest convenience."

HELSINKI NEWSPAPER COMMENTS ON
WALTER LIPPMAN'S RECENT COLUMN ABOUT FINLAND

HELSINKI, June 14 - It is not hard to see the influences which have dictated the amazingly cynical attitude of some American journalists toward our fight for liberty, the Finnish newspaper "Iltasanomat" remarks, commenting on Walter Lippman's statement about Finland's dilemma being tragic, but that the cause of world freedom comes before everything else. This Helsinki newspaper says, "It betrays, above all, pessimism over the fact that the cause of world freedom - whatever the term means - cannot be saved whole and intact on this earth, notwithstanding all the loud boasting about victory. Freedom must be saved for one's own self, even at the cost of sacrificing the freedom of some other smaller and weaker nation fighting for her freedom and existence. The Finnish nation has but one road and she is traveling that road with a clear conscience. Even with the beautiful mask of world freedom, no power on earth can induce us to bend our neck beneath the iron yoke of Bolshevism."

June 15, 1942

OFFICIAL COMMUNIQUE

HELSINKI, June 15 - Today's official military news:

Nothing new on the land fronts.

Naval Activity - In the eastern part of the Gulf of Finland units of our light naval forces shelled an enemy high-speed coast guard boat, which was destroyed through explosion. On Lake Ladoga fire from our coastal artillery drove off enemy vessels approaching our coast.

Air Activity - Yesterday afternoon some enemy planes attempted to approach Kotka. Fire from our anti-aircraft prevented their dropping bombs. In the early hours of the morning a new air raid was attempted. Because of the heavy barrage of our anti-aircraft weapons, the hostile aircraft were forced to drop their bombs at random. Damage caused was insignificant. Later in the morning enemy aircraft were sighted in the eastern part of the Gulf of Finland and over Kakisalmi.

FINNISH

INFORMATION CENTER

44 WHITEHALL ST · NEW YORK, N.Y. H·RAMO 809-7108

Release #65

June 17, 1942
For immediate release

FATHERLAND LOAN FULLY SUBSCRIBED

HELSINKI, June 17 - The original goal of two billion Finn marks set for the Fatherland Loan bond issue was reached yesterday. The loan was launched March 2nd and thus has been fully subscribed within three and a half months.

In order to afford the public an opportunity to continue to invest their cash at hand in Government securities and simultaneously to help the national war effort, the Fatherland Loan bonds will remain on sale for the time being.

Finance Minister Väinö Tanner declared that the Finns can feel gratified that this fourth major state loan issued during this year and last has met such success. "It offers further proof that we shall keep also our economic front intact through our current war. Our enemy has, as it has come to our ears in broadcast demonstrations, earnestly prayed for the failure of our loan, but his hopes have once more been dashed to nothing," Minister Tanner remarked.

The Minister went on to say that the question of issuing new state loans belongs in connection with the new general economic program under preparation by the Ministry of Finance.

HELSINKI NEWSPAPER COMMENTS ON OBSERVATION OF UNITED NATIONS DAY

HELSINKI, June 17 - The newspaper "Uusi Suomi" today notes that last Sunday was observed in the Anglo-Saxon countries and allied states as "United Nations Day." In connection with the ceremonies, a prayer was read to the "God of the Free," which prayed for victory over tyrants who want to enslave all free peoples and for resourcefulness and courage to deliver the world from oppression and from the old evil doctrine that the mighty can consume the weak only because they are mighty.

The Finnish nation know prayer as their very own, the newspaper declares. From the hearts of the Finns the same kind of prayer has risen over and over again. Countless British and American declarations during and after our winter war proved that even in those countries it was plainly seen whence Finland and other free nations were threatened by tyranny and slavery. On December 3, 1939, the London "Daily Express" wrote that only bloodthirstiness inspired Stalin's act against Finland. In his blind lust for vengeance, the "Daily Express" wrote, he wants to punish the weak whose only crime is that it dared to defend itself against the mighty. This, "Uusi Suomi" says, is only one example from many similar British pronouncements.

Judgments of human beings may change with time but surely not those of the God of the Free. Trusting in this, our nation shall fight on to defeat the Bolshevik danger threatening free peoples with tyranny and slavery.

FINNISH LABOR PAPER COMMENTS ON RUSSO-BRITISH AGREEMENT

HELSINKI, June 17 - Commenting on the recent Russo-British agreement, the newspaper "Sosialidemokraatti," in its issue of June 15th, points out that one cannot depend on the promises and commitments of the Bolsheviks. That is why the clause contracting both England and Russia to refrain from making a separate peace is not conclusive.

The paper pays tribute to the cleverness with which the agreement has been written. "It contains many declarations of principle whose justice it would be vain to try to deny. But its great weakness is that it leaves considerable room for speculation and extremely differing interpretations."

OFFICIAL COMMUNIQUE

HELSINKI, June 17 - Today's official report:

Karelian Isthmus - Artillery and infantry fire was more lively than usual on both sides. Our artillery silenced eight enemy batteries, destroyed some machine-gun nests and, in cooperation with the trench mortars, dispersed enemy detachments.

June 17, 1942

Aunus Isthmus - Our artillery destroyed a number of enemy nests. In the eastern part of the isthmus, an enemy attempt to attack in force, carried out by one company, was warded off. Enemy patrols appearing elsewhere were driven away by our infantry.

Eastern Front - In the southern sector of the front our artillery caused a number of fires in buildings within enemy lines and, in cooperation with the trench mortars, successfully kept enemy positions under fire and harassed enemy supply lines.

Air Activity - In an aerial battle yesterday north of Syväri our fighters shot down one enemy MIG plane and badly damaged another of the same type. Last night strong enemy aerial forces attempted a raid on Kotka. Our strong anti-aircraft fire prevented the attempt and the enemy dropped their bombs outside the objective. Some bombs were also dropped into the town of Lahdenpohja and in the neighborhood of Sortavala.

FINNISH RADIO TRANSMITS MESSAGES
FROM RELATIVES TO AMERICAN FINNS

HELSINKI, June 17 - Note to American Finns:

The Finnish radio broadcasts for America include greetings and messages from relatives to American Finns on Sundays and Wednesdays. The Suomi Seura in Helsinki receives the messages and files the senders' addresses.

The times and frequencies for the Helsinki short-wave broadcasts to America are tabulated below:

2:05 P.M. EWT	9,500 kc., 11,780 kc. and 15,190 kc.
8:25 P.M. EWT	9,500 kc. and 11,780 kc.
11:05 P.M. EWT	11,780 kc. only.

FINNISH

INFORMATION CENTER

44 WHITEHALL ST · NEW YORK, N.Y. H·RAMO 809-7108

SUOMEN LÄHETYSTÖ
GAAP. JUN 19 1942
VAST.

Release #86

June 18, 1942
For immediate release

FINNISH LABOR PAPER EXPRESSES HOPE FOR CONTINUATION OF VALUED FINNISH-AMERICAN RELATIONS

HELSINKI, June 18 - The Finnish Labor organ "Kansan Työ" observes that "few nations enjoy as much common ground for mutual sympathy as Finland and the United States." With good will on both sides, even under what are said to be prevailing difficult circumstances, there ought to be plenty of possibilities for the continuation of our old, mutually valued relations, the newspaper declares.

Finland's position, the newspaper admits, is extremely delicate because of the realistic-political association between the United States and Soviet Russia. "We have already been given to understand that we will be kept under close watch, particularly now that Hitler has visited Finland. If, however, the world could be provided with the details of the Reich Chancellor's trip here, many a misconception and far-fetched unfriendly interpretation would be dissolved."

Finland's attitude toward the war between the Great Powers remains unchanged, the newspaper says. Ours is truly a war apart, even though Americans charge us with "illusions" on this score. Our country continues to be sovereign and democratic both in thought and action, and the overwhelming majority of our people are animated by the same ideals on behalf of which Americans themselves are prepared to fight, "Kansan Työ" concludes.

AGRARIAN NEWSPAPER COMMENTS ON MR. MOLOTOFF'S VISIT TO WASHINGTON

HELSINKI, June 18 - The newspaper "Kansan Lehti" notes that official reports indicate that Mr. Molotoff failed on his mission to Washington, whereas he got some measure of satisfaction from London. It attributes the differences both to the relative safety of the United States in its geographic situation as compared to England, as well as the fact that Molotoff visited London while Timoshenko's Kharkov campaign was in a favorable stage, whereas during the talks at Washington Timoshenko's early success had turned to disaster. Thus Molotoff lacked the extortionist trump card he had held in London.

OFFICIAL COMMUNIQUE

HELSINKI, June 18 - Today's official report:

Karelian Isthmus - In the eastern part of the isthmus the enemy, supported by artillery and trench mortars and covered by smoke screens, attempted an attack on our positions at two points but was driven back by the fire of our artillery and trench mortars.

Aunus Isthmus - Our artillery kept a considerable area of enemy billets under successful fire and destroyed some nests. In the eastern part of the isthmus an enemy attack by one company was repelled, the enemy losing about 30 men in killed.

Eastern Front - In the southern sector of the front harassing fire on both sides, developing at some points into intense exchange of infantry fire. In the northern sector patrolling activity.

Sea Front - On Lake Ladoga an enemy coast guard vessel attempted to fire on our coast but was driven away by our coastal batteries.

Air Activity - Three times last night the enemy again attempted a raid on Kotka but the barrage of our anti-aircraft artillery prevented bombings and forced the enemy planes to turn seaward. Some bombs were dropped in the neighborhood of Lovlisa and on the town of Lahdenpohja. Alerts occurred in other localities, including Helsinki.

FINNISH

INFORMATION CENTER
44 WHITEHALL ST · NEW YORK, N.Y. H-RAMO 809-7108

GOVERN LÄHETYSTÖ

SAAP. JUN 23 1942

VAST. _____

WASHINGTON, D.C.

Release #88

June 22, 1942
For immediate release

AMERICA'S RELATIONS WITH FINLAND FAVORITE TOPIC
OF CURRENT FINNISH POLITICAL DISCUSSION

HELSINKI, June 20 - Given added timeliness by Prime Minister Churchill's surprise visit to Washington right on the heels of Molotoff, America's relations with Finland continues as the favorite topic of current Finnish political discussion.

When Americans criticize Finland's actions nowadays, the newspaper "Sosialidemokraatti" notes today, they do so largely out of ignorance of the problem of Finland's being geographically situated right in the shadow of imperialistic Russia. Looked at from far-off America, our problem may appear simpler and easier than it is in reality, the newspaper says.

There seems to prevail in the United States an amazing confidence that the Russo-British treaty solves Finland's dilemma. Press dispatches indicate that some American sources feel that the treaty opens the door to at least an unofficial armistice between Russia and this country. The idea is based on the presumption that the integrity of Finnish territory is guaranteed, thus removing Finland's worst fear.

"Sosialidemokraatti" points out that neither the Finnish nor the Swedish press finds any reassurance in the London treaty. A series of questions have sprung up everywhere here:

What boundaries of Finland are meant? Those we had in 1939 or those dictated by the Peace of Moscow? Or some third alternative? Even with the best intentions Americans tend to lose sight of what our geographical and political situation next to the Soviet Union means. We know at first hand the dread menace of Russian imperialism. And this knowledge makes us careful and suspicious.

All promises and guarantees by Russia have likewise been proven treacherous deceptions. Had not our eastern neighbor acted as she did, Finland would never have become involved in war. With the outbreak of the war between the Great Powers Finland, like the other Scandinavian states, declared herself neutral and proceeded painstakingly to maintain her neutrality. We were forced to take up arms only after the Soviet Union assaulted us. Later, even during the course of our current fight, it has been authoritatively shown that war as such is foreign to our wishes and that we are bound on no adventure of conquest.

We have no other aim than securing our freedom and independence. When this aim is accomplished, we certainly do not care to go on fighting.

Our army has for more than half a year stood still at its posts. The Soviet Union, however, has even during this period indulged in large-scale offensive operations and continues to attack almost daily. Hence the Bolsheviks have given no conclusive assurances of their will for peace. Developments are thus dependent on the action of others and not us. Indeed, they are largely determined by what happens in the field of international politics.

When Americans indulge in speculating on the status of Finland, it would be constructive for them to take these factors under consideration. The attitude of the Finnish people toward the United States has not essentially changed. It is only deeply regretted that she has found it necessary to enter a common military front with the Soviet Union, "Sosialidemokraatti" concludes.

GOVERNMENT FINANCIAL REORGANIZATION
PROGRAM COMPLETED

HELSINKI, June 21 - The Government has completed a far-reaching financial program for the reorganization and rationalization of the economic system of this country. The aim of the Government is to stabilize State finances within the framework of war economy. The program calls for severe measures, if necessary, to maintain the current value of money.

Although full details have not yet been disclosed, it is announced that the program involves radical steps toward increasing State income as well as fixing prices and wages. The Government will shortly present to Parliament bills raising certain taxes, as well as postal, telephone and passenger-transport service charges.

June 22, 1942

ELECTORAL AGE LOWERED TO 21 YEARS

HELSINKI, June 21 - The central committee of Parliament approved a bill lowering the electoral age from 24 to 21 years.

OFFICIAL COMMUNIQUES

HELSINKI, June 21 - Today's official military report:

Karelian Isthmus - In the western part artillery and trench mortar fire livelier than usual.

Aunus Isthmus - Our artillery dispersed some enemy detachments grouped for attack.

Eastern Front - Generally quiet. In the northern sector our artillery destroyed enemy headquarters and some buildings used as billets. In addition, some patrolling.

Air Action - Weather still limited air action. Over Lake Äänisjärvi (Onega) some enemy craft were taken under fire.

HELSINKI, June 20 - On our land fronts nothing new. Weather prevented air action almost entirely.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Cg*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön raporto 14.

Ministeri Procopé

8/7 1942

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
157/486 Sal.		42
29/12-45		
5	68	

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 3246/48

Washingtoni SSA 8 P:NÄ heinä KUUTA 19 42.

VIITTAUS:N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö oheistaa kunnioittaen Ministeriölle lähetystön raportin
 N° 14, 8.7.1942 "Suomalais-amerikkalaiset suhteet; keskustelu apu-
 laisvaltioksihteeri Berlen kanssa 8.7.42".

J. V. Raupé
 Lähettäjä

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Washingtoni ssa 8 p:nä heinä kuuta 1942.

157 486 Sal. 42

Asia: Suomalais-amerikkalaiset suhteet;
keskustelu apulaisvaltiosihteeri Berlen kanssa
8.7.1942.

29/12-45		
KIVIMÄ	OSASTO	ASIA
5	68	

Yhteenveto.

Keskustelu lähetystön jäätyneitten lahjavarojen vapauttamisesta.- Keskustelussa yleis tilanteesta Berle tehoisti toistamiseen, että maittemme väliset suhteet pakostakin ajan pitkään sodan jatkuaessa kärjistyvät.

* * *

Kävin apulaisvaltiosihteeri Berlen luona puhumassa lähetystön erikoistilillä olevien jäätyneitten lahjoitusvarojen käyttämisestä lähetystön juokseviin menoihin vastaavien markka-arvojen vapautuessa lahjatavarain vastaanottajien käytettäväksi Suomessa. Berle lupasi Treasuryssa, joka ratkaisee asian, keskustella siitä ja annoin Berlelle jäljennöksen Treasurylle jättämästämme memorandumista.

Keskustelussa, jolla oli hyvin ystävällinen luonne, tuli sittemmin puheeksi yleis tilanne suomalais-amerikkalaisiin väleihin nähden. Clin tilaisuudessa Ulkoasiainministeriön sähköiden N° 254 ja N° 260 mukaan selostamaan Hitlerin ja Marsalkka Mannerheimin vierai-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

luja toistensa luona kuin myöskin tehostamaan Suomen politiikan muuttu-
 mattomuutta, missä suhteessa myöskin jätin Berlelle ~~suomen~~ ^{saapuneet/} Suomen
 Tiedotuskeskuksen julkaisut 6.7.42 ja 7.7.42, missä selostetaan morse-
 tietojen mukaan Sosialidemokraatt~~ia~~ ja Eteenpäin lehtien kirjoituksia
 sotamme päämääristä ja Sosialidemokraattisen puolueen siitä tekemän
 päätöksen.

Esitykseni johtui siitä, että Berle oli sanonut, että sotamme
 jatkuessa auttamattomasti jännitys Suomen ja Amerikan välisissä suh-
 teissa kasvaa. Keskustelun kuluessa hän myöskin lausui, ettei meidän
 olisi tehtävä liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä siitä, ettei Suomea
 vastaan julistettu sotaa samassa yhteydessä kuin Unkaria ym. vastaan.
 Hän toisti tämän lausunnon yhteydessä sanansa kasvavasta jännityksestä.

Verrattaessa tätä Berlen lausuntoa siihen, mitä lehtimies Mr.
 Kingsbury Smith viime viikolla kertoi lähetystöneuvos Toivolalle ja
 mistä saläsäheessä N° 501 ilmoitin kotiin, nimittäin, että Kingsbury
 Smithin tietojen mukaan päätös määrättyissä olosuhteissa julistaa sotaa
 Suomelle olisi Molotovin täällä käydessä tehty, ei tilanne kylläkään
 häytävänsä varsin valoisalta ja minun käsitykseni, että on luultavampaa, että
 välit rikkoutuvat, kuin ettei niin tapahtuisi, jos sotamme jatkuu, vahvis-
 vistuu. Mutta sittenkään en usko, että katkaiseminen tai sodanjulistus
 olisi aivan lähiaikoina pelättävissä ja niin kauan kuin se ei ole tapah-

3.

tunut, on aina mahdollisuuksia, että tilanne voi muuttumatta jatkua.

J. P. Rappi
Lähtettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Cg*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 15.

Ministeri Procopé

16/2 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 3682/59

Washingtoni SSA 26 P.NÄ elo KUUTA 19 42.

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat Lähetystön raportit:

- N° 15, 16.7.42, "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä; keskustelu Sumner Wellesin kanssa 16.7.42."
- N° 16, 17.8.42, "Kuinka Yhdysvallat joutuivat mukaan sotaan; niiden Venäjän-politiikan vaikutus amerikkalais-suomalaisiin suhteisiin."
- N° 17, 18.8.42, "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä; keskustelu Ray Athertonin kanssa 18.8.42 ja Senaattori Vandenbergin kanssa samana päivänä."
- N° 18, 19.8.42, "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä; keskustelu Mr. Higginsin kanssa 19.8.42."
- N° 19, 21.8.42, "Keskustelu Ruotsin lähettilään Ministeri Boströmin ja Turkin suurlähettilään Ertegünin kanssa; yleistilanne."

Hj. P. Procopi

Lähettiläs

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.....

Washingtoni ssa 16 p:nä heinä kuuta 1942..

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain vä-
lillä; keskustelu Sumner Wellesin kanssa
16.7.1942.

158 487 Sal. 42
29/12-45
5 68

Yhteenveto.

Welles lupaa edelleen auttaa kotiuttamiskysymyksessä.- Welles sanoo tilanteen käyneen vakavammaksi Suomen - Yhdysvaltain suhteiden kannalta, eikä enää pidä Suomen pysymistä syrjässä offensiivista takeena rauhan säilyttämisestä. Hän valittaa, ettei Suomi ole tehnyt rauhaa, mutta toistaa samalla, ettei USA nytäkään voisi Suomelle mitään takeita antaa.- Hän kertoo konsuliedustuksen lakkaamisesta, joka ilmeisesti on Venäjän mieleksi tehty toimenpide, samalla kuin sillä on muitakin tarkoitusperiä.

x x

x

Edelliseltä viikolta lykätty käyntini valtiosihteerinä toimivan alivaltiosihteerin Sumner Wellesin luona tapahtui tänään torstaina heinäkuun 16 päivänä. Keskustelimme ensin Wellesin kanssa täällä olevien suomalaisten kotiuttamisesta ja suunnitelmista järjestää tämä kotiuttaminen tällä viikolla lähteneellä Drottningholmalla, mitkä suunnitelmat olivat menneet myttyyn sen johdosta, että State

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Department viime tingassa äkkiä oli asettanut vaatimuksen, että suomalaisille hankittaisiin Venäjänkin matkaluvat, mitä ruotsalaisiin matkustajiin nähden ei oltu vaadittu. Kiitin Sumner Wellesia siitä, että hänen henkilökohtaisesta tarttumisesta asiaan oli järjestetty niin, että me olisimme voineet saada suomalaisille paikkoja laivalla, mutta valitin, että asia ei käytännössä toteutunut yllämainitusta syystä. Welles sanoi valittavansa, että hän sairauden takia oli ollut poissa viime viikolla eikä sen johdosta voinut meitä auttaa. Jos olisin ollut täällä - sanoi hän - olisi asia mennyt toisin. Hän lupasi vastaisuudessa avustaa meitä kotiuttamisasiassa huomioonottaen ensi sijassa Gripsholm-laivan paluumatkan tämän vuoden lopulla tahi ensi vuoden alussa.^{x)}

Puhuessamme yleisilanteesta maittemme välisten suhteitten kannalta viittasin Wellesin lausuntoihin viime keskustelussamme kesäkuun 5 päivänä (kats. raporttiani N° 10) sekä selostin Hitlerin ja Marsalkka Mannerheimin vierailut Ulkoasiaiministeriön sähköitten 227, 254 ja 260 mukaan sekä esitin selityksen "Berlin-Rome-Tokio" nimisessä julkaisussa Marsalkka Mannerheimin kirjoittamaksi esitetyistä, Suomen sotapäkääriä koskevasta kirjoituksesta, mistä meille oli tullut selostus Ulkoasiaiministeriön sähkösanomassa N° 290 (itse asiassa tämä selostus vastasi mitä heti olin olettanut ja erään tuttavän kautta samana päivänä, kuin tieto kirjoituksesta^{x)}

On kuitenkin huomioonotettava, että myöhemmin State Departmentin asianomaisella osastolla on minulle selitetty, että Gripsholm-laiva ehkä lähtee vasta ensi vuoden maaliskuulla ja että ehdottomasti tarvitaan suomalaisille matkustavaisille Venäjän matkaluvat (Muist. tehty 22.7.42).

tällä tuli lehtiin, ilmoittanut Wellesille; Welles olikin tämän mukaan esittänyt asian State Departmentin sanomalehtikonferenssissa). Huomautin kuinka viimeisen keskustelumme jälkeen mitään muutosta Suomen sotilaalliseen asemaan tahi politiikkaan ei ollut tapahtunut, vaan oli sotarintamamme suurin piirtein yhä edelleen sama kuin mihin se oli muodostunut ennen joulua viime vuonna. Mainitsin myöskin, kuten keskustelussani Berlen kanssa (kats. raporttiani N° 14), Suomen Sosialidemokraatin ja Etteenpäin lehden kirjoituksista heinäkuun 3 ja 5 päiviltä, missä meille oli tullut morsetse tietoja. Minä korostin myöskin, että Suomen politiikka siis oli ehdottomasti selvä ja johdonmukainen sekä yhtäpitävä sen kanssa mitä hallitukseni vastauksessaan Yhdysvaltain hallitukselle marraskuun 11 päivältä 1941 oli esittänyt, missä suhteessa viittasin erikoisesti tämän vastauksen seuraavaan kohtaan: "Finland is desirous of terminating the struggle as soon as the danger threatening her existence has been averted and guarantees for continuous peace created. If it is assumed that Finland has bigger aims than these, then Finland's conception of her own resources is being exaggerated".

Welles, joka henkilökohtaisesti koko keskustelussa oli erikoisen ystävällinen, sanoi, että hän ei voinut salata, että tilanne oli käynyt vakavammaksi, koska Saksan käyttäminen Suomen aluetta tukikohtana hyökkäyksille pohjois-jäämeren liikennettä ja Murmanskia vastaan oli osoittautunut yhä tärkeämmäksi tekijäksi sodassa.

Welles kertoi myöskin minulle Yhdysvaltain Schoenfeldin kautta tänä

päivänä Helsingissä antamasta ilmoituksesta konsuliedustuksen lopettamisesta. Hän sanoi, että Suomi viime vuonna heinäkuun 17 päivänä annetun asetuksen (?) kautta, joka kielsi konsuliedustajat Suomessa olemasta kosketuksessa muiden viranomaisten kuin ulkoasiaiministeriön kanssa, oli rikkonut suomalais-amerikkalaisen Konsulisopimuksen (tällöinen asetus ei ole meille tunnettu; epäilen onko semmoinen olemassa; mahdollisesti Welles vain tarkoitti erästä Suomen hallituksen noottia mainitulta päivältä. State Departmentin tänä iltana antamassa lehtitiedoituksessa puhutaan nimittäin vain nootista. Sanottu lehtitiedotus ohennetaan).

Edelleen Welles varsinaisena syynä nyt p.o. amerikkalaiseen demarchoon esitti, että Suomen hallitus äskettäin oli kieltänyt eksequaturin Mr. Gleekiltä, joka Tukholmasta tulisi Suomeen lähetystösihteeriksi ja samalla varakonsuliksi. Welles korosti, että hän tässä kiellossa näki tuloksen saksalaisesta painostuksesta. Kun en tuntenut asiata rajoiduin viittaamaan konsulisopimuksen määräksiin konsuliedustuksen ylläpitämisestä sekä siihen, että konsuliedustuksen lakkauttaminen merkitsi suhteellisen vähän Yhdysvalloille kun taas meille se olisi merkityksellisempi, jonka ohella Gleekin tapauksesta vain sanoin, etten sitä tuntenut, mutta että olin vakuuttunut, että hallitukseni oli toiminut täysin asiallisten näkökohtien perusteella.

Wellesin lausunnon johdosta siitä, että tilanne oli käynyt vakavammaksi huomautin vieläkin kerran, ettei Suomen asemassa ollut tapahtunut muutosta ja ettei Suomi ollut ryhtynyt offensiiviin, miksi Wellesin nyt esittämä kanta oli jyrkempi kuin se, minkä hän aikaisemmin, viimeksi kesäkuun 5 päivänä oli esiin-

tuonut, jolloin hän vain oli varoittanut offensiivista. Welles myönsi tämän huomautukseni oikeaksi ja viittasi aikaisemmin ennustamaansa välien kärjistymiseen sodan jatkuessa lisäksi, että hän valitti, ettei Suomi viime syksynä ollut valmis rauhaan.

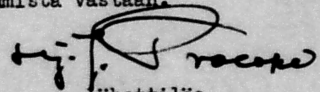
Minä vastasin tähän, ettei mitään tarjousta ollut Suomelle tehty ja ettei ollut olemassa minkäänmoista varmaa pohjaa millä edes olisi voitu keskusteluja rakentaa; tämän oli Suomi selvästi esittänyt, mutta silti ei mitään käytännöllisempiä esityksiä tahi ehdotuksia oltu esitetty. Minä korostin, että Suomelle oli tehty vaatimuksia; oli vaadittu, että Suomi lopettaisi taistelunsa tahi ainakin olisi etenemättä - mitä Suomi ei ollutkaan kahdeksaan kuukauteen tehnyt - mutta Suomelle taas ei ollut luvattu mitään takeita alueellisesti loukkaamattomuudesta, turvallisuudesta taikka jatkavasta rauhasta. Lausuessani tämän Welles keskeytti minut ja sanoi: en voi nytkään semmoisia takeita antaa.

Wellesin vielä toistaessa välittelynsä siitä, ettei Suomi ollut tehnyt rauhaa huomautin, että diplomaattisten välien rikkominen tahi sodanjulistus Yhdysvaltain taholta täysin tekisi tyhjäksi tahi ainakin reducisi melkein olemattomiin, että Suomi voisi lopettaa taistelunsa ennen yleisrauhaa. Welles näkyi myöntävän tämän oikeaksi.

Panen vielä merkille, että keskustellessamme konsuliedustuksen lopettamisesta Welles kysymykseeni sanoi, ettei tämä suinkaan merkinnyt alkua diplomaattisten suhteitten rikkomiselle. Olen myöhemmin myös muilta taholta kuullut, ettei semmoisiin tällä kertaa aiota ryhtyä, vaikka

epäilemättä yleistilanne on huonontunut, ja sen kautta välien rikko-
minen tahi sodanjulistus mahdollisena tulevaisuuden tapahtumana on
joutunut likemmäksi meitä.

Ne syyt, mitkä konsuliedustuksen lopettamisen puolesta on esitetty
ovat tietysti aivan teknillistä laatua eikä niitä voida pitää muuna
kuin tekosyinä. Itse asiassa tarkoittaa toimenpide kai ensi sijassa
Venäjän ja niiden amerikkalaisten piirien tyydyttämistä, jotka vaati-
vat sodanjulistusta Suomelle. Voidaan myöskin katsoa, että konsuli-
edustuksen lopettaminen on valmistelua tämmöisille pitemmälle menevil-
le toimenpiteille. Askel askeleeltaan tahdotaan valmistaa tämmöisiä
ja yleistä opinionia maassa. Mutta sen ohella luulisin, että Yhdys-
valtain hallituksella on ollut toinenkin tarkoituksena: luullaan,
että Suomessa on eri suuntia vastakkain, mikäli sodan jatkumista
koskee, ja tahdotaan vaikuttaa meidän yleiseen opinioniin anglo-
saksien haluamaan suuntaan, s. o. tahdotaan antaa tukea niille piireil-
le, joiden luullaan olevan sodan jatkumista vastaan.

Lähettiläs

DEPARTMENT OF STATE

FOR THE PRESS

JULY 16, 1942
No. 370

CANCELLATION OF CONSULAR REPRESENTATION BETWEEN
FINLAND AND THE UNITED STATES

Under the terms of Article XXIII of the Treaty of Commerce and Consular Rights of February 13, 1934 between Finland and the United States of America, American Consular officers "May within their respective consular districts, address the authorities, national, state, provincial or municipal, for the purpose of protecting their countrymen in the enjoyment of their rights accruing by treaty or otherwise."

However, in a note dated July 17, 1941, the Finnish Foreign Ministry informed the American Legation in Helsinki that "in view of wartime conditions" consular matters should be handled entirely through the Finnish Foreign Ministry rather than directly with local authorities. This action of the Finnish Foreign Ministry had the direct effect of denying to American consular officers in Finland the specific treaty rights mentioned above.

Furthermore, the Finnish Foreign Ministry in a note dated July 9, 1942 informed the American Legation that with reference to the Foreign Ministry's note of July 17, 1941, it was preferable to postpone to a subsequent date the question of an exequatur for a career officer of the American Foreign Service whom the American Government had recently commissioned as a Vice Consul in Helsinki and for whom the American Legation had requested provisional recognition in accordance with established custom in such cases.

The American Legation, acting on instructions from its Government, informed the Finnish Foreign Ministry in a note dated July 16, 1942 that the request which the American Legation had made for the provisional recognition of the consular officer referred to above was withdrawn. The Legation further informed the Finnish Foreign Ministry that by the latter's action in regard to the withholding of recognition of the consular officer referred to and in denying American consular officers presently in Finland their treaty rights in connection with the representation of American interests in Finland the Finnish Government had undermined the basis upon which American consular representation was maintained in Finland. Accordingly, the Foreign Ministry was informed that the consular commissions of the American consular officers at present in Finland had been cancelled and the consular section of the American Legation in Helsinki was being closed immediately; and that this action had been taken by the American Government to put an end to the present untenable situation involved in maintaining American consular representation in Finland in the face of the attitude adopted by the Finnish Government in the matter. The Finnish Government was requested by the American Legation to close all Finnish consular offices in the United States not later than August 1, 1942.

* * *

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan lahetystalon rap. 2:0 16.

Ministeri Procopé

18/8 1942

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Washingtoni ssa 17 p:nä elo kuuta 1942.

Asia: Kuinka Yhdysvallat joutuivat mukaan
sotaan; niiden Venäjän-politiikan vaikutus
amerikkalais-suomalaisiin suhteisiin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
158 / 487 Sal.	42
29/12-45	
5	68

Yhteenveto.

Lehtimiehet Forrest Davis ja Ernest K. Lindley antavat puolivirallisen selostuksen siitä kuinka Yhdysvallat joutuivat mukaan sotaan. Selostuksesta ilmenee, että Hopkinsin käynti Moskovassa kesällä 1941 merkitsi käännekohdan Yhdysvaltain suhteutumisessa niin hyvin Venäjään kuin Suomeen. Ystävyyden ja ymmärtävyyden aika loppui mikäli Suomea koski ja tuli painostuksen ajanjakso, painostuksen, joka vielä alussa kävi ystävyyden ja ymmärtävyyden merkeissä, mutta vähitellen muuttui yhä jyrkemmäksi. Pearl Harborin jälkeen alkoi uusi jakso tunnusmerkkinä muodollisten suhteiden ylläpitäminen ystävyyden ja ymmärtävyyden häipyessä sangen mitättömiin. Kirjoituksesta käy myöskin ilmi kuinka Churchill ja Roosevelt johtivat sotaan Japanin kanssa.

✕

✕

✕

Luin eskettäin Forrest Davisin ja Ernest K. Lindleyn kirjoitukset (Ladies' Home Journalissa) "How War Came". Kirjoitusten johdannossa sanotaan, että ne perustuvat viralliselta taholta saastuihin tietoihin ja tämä lieneekin asian laita. Täkäläisillä hallituspiireillä on tapana tällä tavoin ilman

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mitään vastuuta itselleen joidenkin lehtimiesten kirjoittamien monografioiden kautta saattaa "totuuden" yleisölle semmoisena kuin se hallitukselle taikka asianomaisille hallituspiireille on mukava. Panen näistä kirjoituksista merkille seuraavaa:

1. Hopkins olisi käydessään Moskovassa heinä-elokuun vaihteessa 1941 saanut Stalinilta seikkaperäisiä, vakuuttavia tietoja Venäjän sotavaruusteluista Rooseveltille vietäviksi ja tämä olisikin ollut koko matkan tarkoitus. Nämä tiedot olivat vakuuttaneet Rooseveltin ja Churchillin siitä, että Venäjällä oli mitään suurin vastustusvoima. Koko tämä selostus matkan tarkoituksesta, tietojen antamisesta Hopkinsille ja siitä kuinka hän ne tutki ja niistä sai vakaumuksen Venäjän voimasta, tuntuu sangen tekaistulta. Kirjoituksista käy ilmi, että Hopkins lähdettyään Lontoosta sunnuntaina 27.7.41 saapui Moskovaan 30.7. illalla, tapasi Stalinin samana iltana ja seuravana päivänä 3 tunnin keskustelussa. Moskovasta läksi Hopkins Lontoon (luultavasti 3 päivän matka), oli siellä 2 päivää ja läksi Churchillin kanssa Prince of Wales laivalla Newfoundland lahteen (matka vähintään 5 päivää), minne saapuivat illalla 10.8.41. Hopkinsin on siis täytynyt sen jälkeen kuin läksi Moskovasta olla matkalla vähintään 9 à 10 päivää, joten hän läksi Moskovasta viimeistään 1.8. tahi 2.8.1941. Hän oli siis kaksi päivää Moskovassa. Kuinka olisi mahdollista, että hän sinä lyhyenä aikana olisi ehtinyt tutustua siihen valtavaan varustelu- ja sotilasmateriaaliin, jonka Stalin olisi hänelle esittänyt, taikka että hän olisi voinut sen tarkastaa?

2. Näin ollen on sangen selvä, että Hopkins, joka läksi matkalle Churchillin kehoituksesta, Moskovassa vain otti vastaan eräät ylimalkaiset tiedot Venäjän sotavoimista ja varusteluista - ehkä näkikin valtavia määriä

paperitietoja (das Papier ist geduldig) - mutta ennen kaikkea takasi Stalnikille länsivaltojen avun ja sai hänen vakuutuksensa, että Venäjä tulisi jatkamaan taisteluaan Saksaa vastaan. Ja tämä kai olikin matkan varsinainen syy ja tarkoitus. Ne olivat siis poliittista laatua: väliin saattaminen yhä kiinteämmiksi USA:n, UK:n ja Venäjän välillä. On merkille pantava, että U.K. ja Venäjä jo silloin olivat 12.7.41 tehneet sopimuksen yhteisestä sodasta ja rauhanteosta, jota Churchill suoraan leimasi liitoksi, mutta että U.S.A. vielä pysyi syrjässä ja että yhä länsivaltojen ja Venäjän välillä oli epäluuloa. Suhteiden vahvistamisessa onnistui Hopkinsin tehtävä loistavasti. Ilmeisesti tämä oli pohjana Atlantin neuvotteluille, jotka johtivat Charteriin, joka epämääräisen sananmuotonsa kautta täysin voi tyydyttää Stalinia (mitään alueita ei saa siirtää sen vallan alta jonne ne (silloin) kuuluivat -- siis mahdollista tulkita asia niin, että Baltiat jäisivät Venäjän alle; jokainen maa saa omaksua semmoisen hallitusmuodon, siis myös bolshevistisen, jonka itse haluaa; uskonnon vapaudesta ei puhuta). Venäjähän myöhemmin United Nations' deklaratiossa 2.1.42 hyväksyi Charterin periaatteet.

3. Tämä läheisempi yhteistoiminta Venäjän kanssa oli jotain aivan toista kuin se hyvin kylmä selitys tyydytyksellä vastaanotettavasta Venäjän vastarinnasta Saksaa vastaan, jonka Welles heti Saksan-Venäjän sodan puhjettua oli antanut. Tämä suunnamuutos selittää myöskin, miksi heti Atlantin tapaamisen jälkeen U.S.A:n politiikka Suomeen nähden muuttui.

Siihen saakka oli U.S.A. asettunut ymmärtäväiselle ja ystävälliselle kannalle, vaikka suhteet Suomen ja U.K:n välillä olivat katkenneet. Olihan minulle heinäkuun alussa State Departmentissa virallisesti selitetty, ettei ollut ratkaisevaa, hyökkäisikö Suomi puolustussodassaan Venäjää vastaan

Venäjään vai pysyikö yksinomaan defensiivilla; ja heinäkuun puolivälissä Welles oli minulle sanonut, että Mannerheimin julistus Itä-Karjalan vapauttamisesta oli valtiomiehen teko, tarkoittaen sillä, että Suomi tehostaen intressikään Itä-Karjalaan nähden myös korosti, ettei Itä-Karjala ole tuleva Saksalle. Tämä oli ollut ensimmäinen jakso Suomen-Yhdysvaltain suhteissa -- se oli ystävyden ja ymmärtävyyden jakso (22.6.41 - 18.8.41).

Heiti Atlantin tapaamisen jälkeen alkoi uusi jakso - painostuksen, joka vielä ainakin alussa kävi ystävyden ja ymmärtävyyden merkeissä, mutta vähitellen muuttui vain jyrkäksi painostukseksi Venäjän ja Yhdysvaltain omien etujen hyväksi. Elokuun 18 päivänä Welles esitti minulle rauhantunnustelunsa, joka viikkojen kuluessa vähitellen muuttui yhä selvemmäksi ja räikeämmäksi, Hullin keskustelussa minun kanssani ja Schoenfeldin kautta Helsingissä harjoittamaksi painostukseksi uhalla, että Suomi, ellei se mukautuisi, menettäisi Yhdysvaltain kannatuksen ja ystävyden vastaisuuden varalta.

Toinen jakso loppui ja kolmas alkoi kun U.S.A. itse 7.12.41 joutui mukaan sotaan. Sen tunnusmerkkinä on ollut muodollisten suhteiden ylläpitäminen ymmärtävyyden ja ystävyden häipyessä sangen mitättömiin ja huomattavien voimien (myös hallituksessa ja State Departmentissa) pyrkien välien rikkomiseen, ellei Suomi mukautuisi - taikka ainakin mahdollisimman epäystävälliseen politiikkaan Moskovan ja Lontoon tyydyttämiseksi. Onko Hull itse ollut jyrkemällä kannalla, on vaikeata varmuudella sanoa, mutta tuntuu luultavalta. On minulle lehtimiestaholta kerrottu, että Hull, Poliittinen Tirehtööri Dunn ja useimmat Euroopan jaoston virkamiehet alkaen jaostopäällikkö Athertonista ovat Suomea vastaan.

Heidän esiintymisensä minua kohtaan ei ainakaan peruuta tätä käsitystä. Niiden joukkoon en luulisi Wellesin enkä Berlen kuuluvan. Presidentin kannasta tietenkään ei ole varmaa tietoa. Hyvin mahdollista on, että hän ainakin osaksi idealistina tahtoo välttää välien rikkomista; mutta loppujen lopuksi on hänelle Suomen kohtalo vain pikkuasia, ja hän voinee aina lohduttaa itseään yleisellä maailman parantamisidealismilla, joka puolustaa Suomen uhraamista hänen virallisen messiasohjelmansa hyväksi.

Ettei välejä ole rikottu ja että meillä yhä voi olla toiveita johtuneet kahdesta seikasta:

1. että välien rikkominen tai sodanjulistus Suomelle ei sittenkään ratkaisevasti vaikuta siihen sängen monimutkaiseen peliin jota U.S.A. ja Venäjä yhdessä ja osaksi toisiaan vastaan pelaavat, ja

2. että kylmästi ajattelevat täkäläiset, tuntien Venäjän epäluotettavuuden ja ymmärtäen, että poliittinen ja sotilaallinen tilanne vielä voi suuresti muuttua, ovat selvillä siitä, että U.S.A:n omien intressien mukaan voi olla syytä ainakin muodollisesti ylläpitää suhteet Suomeen samaten kuin Ranskaan.

Jossain määrin vaikutti tähän aikaisemmin ja vaikuttaa ehkä vielä johtopiirien tunnelma siitä, että jyrkkä toimenpide Suomea vastaan ei olisi varsin populääri maassa. Tämä näkökohta on kuitenkin ajan pitkään nykyvaiheissa menettänyt merkityksensä, vaikka kylläkin vastaisuudessa yleisen opinionin suojeleminen Suomeen voi olla tulopuolellemme merkittävä.

Alusta alkaen olen ennustanut, että jos sotamme jatkuu pitkälti on luultavampaa, että välit katkeavat, kuin ettei niin kävisi. On olemassa vahvoja tosiseikkoja, jotka puhuvat sen puolesta, etteivät Yhdys-

vallat omien etujensa kannalta tulisi välejä rikkomaan ja nämä seikat koetamme kaikilla mahdollisilla keinoilla saada asianomaisten huomioon. Mutta sittenkin tällä kertaa sanoisin, että mahdollisuudet meidän hyväksymme ovat korkeintaan 50 - 50. Suomen kannalta on ymmärtääkseni välien ylläpitäminen kaikissa tapauksissa tärkeä sängen merkityksellisenä jälleenvakuutuksena, käyköön Euroopan suursota lopullisesti kuinka tahansa. Suomen edustuston puolesta vaatii toiminta näissä oloissa varsin paljon; se vaatii ennen kaikkea suurten päälinjojen selvillä pitämistä, s.o. selvyyttä siitä että välien ylläpitäminen Yhdysvaltoihin, kuinka tärkeä se onkin meille täällä, on sittenkin vain keino eikä päämäärä taistelussa maamme tulevaisuuden puolesta; se vaatii mielenmalttia ja kärsivällisyyttä, raskasta ja epäkiitollista työtä. Me olemme niinkuin sotajoukko eristyneessä sivuasemassa, joka ei voi tietää, saattaako sen toiminta koskaan johtaa positiiviseen tulokseen, mutta jonka silti tulee kestää loppuun saakka.

x

x

x

Forrestin ja Lindleyn kirjoituksesta voi vielä tehdä seuraavat johtopäätökset.

1. Lontoo ja Washington näkivät ainakin jo kesällä 1941 Atlantin kokouksen aikana sodan Japanin kanssa tulevan.
2. Churchill tahtoi sitä, koska se veisi ehdottomasti U.S.A:n mukaan suursotaan.
3. Roosevelt oli ilmeisesti samaa mieltä, mutta tahtoi jonkun ajan lykkyä, koska U.S.A. ei vielä ollut valmis.
4. Myöhään syksyllä Kurusun ollessa täällä oli vielä johtavissa piireissä niitä, jotka tahtoivat koettaa neuvotteluilla välttää tahi

ainakin lykätä sodan syttymisen Japanin kanssa. Tästä johtui marraskuun viime viikolla esille tullut ajatus, että Japanille tarjottaisiin kolmen kuukauden modus vivendi, jonka aikana Japani ei työntäisi edemmäksi sotilaallisia asemiaan Kaukoidässä, semminkään ei lisäisi sotajoukkojaan Indo-Kiinassa, ja muut Tyynen Meren valtiot sallisivat öljyn y.m. tarpeiden tuonnin Japaniin säännöllisiin määrin. Tämä ajatus hylättiin eikä semmoista esitystä koskaan tehty Japanille. Tieto itse suunnitelmasta tuli kuitenkin kuukauden vaihteessa julkisuuteen ja antoi aiheen diplomaattikunnassa yleiseen käsitykseen, ettei sota ainakaan aivan lähiaikoina syntyisi, mistä minäkin sähköitin kotiin. Hullin tämän suunnitelman sijasta Japanille 26.11.41 esittämä ultimatiivinen memorandumi pidettiin salassa ja tuli julkisuuteen vasta Pearl Harborin jälkeen. Kun se kerran oli annettu, täytyi niille, jotka sen tunsivat, olla selvä, ettei sota ollut vältettävissä. Sovinnollisen linjan puolella oli - mikäli silloin kerrottiin - Welles ja Presidentti taipui hänen puolelleen alussa. Myrkempää suuntaa edustivat Kiinan lähettiläs Hu Shih ja täällä oleskeleva Chiang-Kai-Chekin lanko Tri. T.V.Soong, jotka voivat uhata sillä, että Kiina lopettaisi taistelunsa, kuin myös Brittein valtakunnan edustajat Halifax ja australialainen Casey sekä luultavasti Hull, joka aina on ollut sokea japanilais-saksalais-vihassaan. Roosevelt lopulta yhtyi yltiöpäihin. Että sovinnoisempi ratkaisu silloin olisi ollut Yhdysvalloillekin edullisempi, lienee Pearl Harborin jälkeen selvä.

H. J. Roosevelt
lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C8

ASIA: _____

Washingtonissa oleva lähetystön rap. n:o 17

Ministeri Procacci

18/10/42

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Washingtonissa 18 p:nä elo kuuta 1942.

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain vä-
lillä; keskustelu Ray Athertonin kanssa 18.8.42.,
ja Senaattori Vandenbergin kanssa samana päivänä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
158	487 Sal. 42
29/12-45	
5	68

Yhteenveto.

Atherton kiivastuneena moittii Suomea Schoenfeldin sovelletuista matkarajoituksista, jotka ovat asettaneet Amerikan Suomi-ystävyyden kovalle koetukselle. Tämä ystävyys lähenee nolla-pistettä, mistä ovat merkinä täällä meille tehdyt vaikeudet matkustusasiassa, jossa ei ole odotettavissa mitään myöntyväisyyttä.- Allekirjoittaneen vastaväitteet Atherton huomauttaa, että State Departmentia on moitittu Suomeen nähden noudattamastaan myötämielisyydestä ja tehostaa, että vaikkakin Suomen rintama etelässä ja idässä ei ole pitkiin aikoihin muuttanut tapahtuu hyökkäyksiä pohjoisessa Suomesta käsin.

X X
X

Heti Pääkonsulinviraston sulkemisen jälkeen olin 3.8.42 anonut matkalupaa m.m. Thesleffille ja rouva Kiviluodolle tulla tänne ainakin väliaikaisesti auttamaan Pääkonsulinviraston lähetystölle lähettämien asiakirjojen ja mappien järjestämisessä. Kun vastausta anomukseen ei saatu, pyysin viime viikolla puheillepääsyä Euroopan jaoston päällikön Mr. Athertonin luo. Hän ilmoitti kuitenkin, ettei hän ehtinyt minua ottaa vastaan ensiksi määrämänä päivänä, 13.8.42, vaan kehoit-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ti minua kääntymään Suomen asioihin esittelijän Mr. Higgsin puoleen (Higgs ei ole edes apulaisjaostopäällikkö, vaan vastaa lähinnä jaostosihteeriä). Kun minulla oli muitakin asioita Athertonin kanssa keskusteltavina - en ollut ollenkaan maininnut, että tulisin puhumaan matkaluvista - toistin puheillepääsyyntä. Vasta täksi päiväksi, 18.8.42, määrättiin vastaanotto.

Sillä välin olin itse, kuin myös avustajieni kautta, neuvotellut Higgsin kanssa matkaluvista ja lopulta olikin ne saatu - viime lauantaina 15.8.42, siis lähes kaksi viikkoa sen jälkeen kuin ne pyydettiin. Jopa Higgskin oli ollut vähän hämillään viivytyksestä.

Kun vihdoinkin viimein tänään Atherton otti minut vastaan, kutsui hän samanaikaisesti Higgsin sisäin, joten Higgs oli läsnä koko keskustelun aikana ja otti siihen osaa, mikä jo sekini sinänsä oli sangen merkillistä.

Aloitin sanomalla, että viime viikolla olin tahtonut keskustella yllämainituista matkalupa-anomuksista, ja lausuin samalla, että annoin suurta arvoa sille, että ilman mitään varsinaista toimeksiantoa Hallitukseni puolesta minulla oli tilaisuus ajatuksenvaihtoon ja keskusteluun Athertonin kanssa.

Mitä matkalupiin tuli, huomautti Atherton, että ne nyttemmin oli myönnetty. Sanoin tyydytyksellä panneeni tämän merkille, ja lausuin toivomuksen, että nämä asiat voitaisiin mahdollisimman nopeasti käsitellä, koska viivytykset olivat omiaan tuottamaan huomattavia käytännöllisiä vaikeuksia. Lausuin samalla, etten tahtonut mitään suurempaa numeroa tästä asiasta tehdä, koska se sittenkin ei ollut niitä suurimpia.

Tämän johdosta sanoi Atherton, että koko tämä kysymys oli varsin vakava ilmapuntarina Suomen - Yhdysvaltain suhteille. Saattaen itsensä vähitellen sangen kiivastuneeseen mielentilaan ja osaksi hipoen tavallisen kohteliaisuuden rajoja esiintymisessään, selitti Atherton pitkälti, että Suomi rajoittamalla Schoenfeldin - vanhan, tunnetun ja luotettavan Suomi-ystävän - liikkumisvapautta oli pannut Yhdysvaltain Suomi-ystävyyden varsin raskaalle koetukselle. Hän otti tämän asian ikäänkuin keskikohdaksi suhteitamme arvostellessaan, mikä tietenkin oli vain taktiikkaa suhteitten huononemisen tehostamiseksi, ellei ole niin, että hiljakkoin on "tunnetulta Suomi-ystävältä" Schoenfeldilta tullut joku vähemmän suopea raportti. Minulle on eri taholta - vaikkain ole voinut sitä tarkastaa - kerrottu, että Schoenfeld ei viihdy Suomessa ja että hänen tiedoituksensa tänne ilmaisevat hänen tyytymättömyyttään.

Athertonin lausuntoihin huomautin (1), että matkarajoitukset Suomessa kohdistuvat yhtäläisesti kaikkiin ulkomaalaisiin, eikä vain amerikkalaisiin, sekä (2) että ne olivat olleet voimassa lähes puoli vuotta, ennenkuin State Department niihin kiinnitti huomiota ja niiden johdosta ryhtyi vastatoimenpiteisiin, joiden kuitenkin, kun ne ensin talvella pantiin voimaan, ei suinkaan sanottu olevan repressaalioita.

Tähän Higgs väitti, että hän jo aikaisin viime syksynä olisi minulle puhunut Suomessa voimassa olevista matkustusrajoituksista, ja Atherton lisäsi, että hänkin olisi niin tehnyt. Tämän väitteen minä yhtä kohteliaasti kuin jyrkästi kumosin (itse asiassa se on silkkaa valhetta asiasta kun ei koskaan oltu meille mitään sanottu ennenkuin nootilla 3.1.42 ilmoitettiin, että meidän liikkumisvapautemme rajoittuisi) eikä siitä sen enempää puhuttu. Atherton sitä vastoin tehosti, että meille tehdyt vaikeudet ovat merkkini siitä, että Suomi on menettämässä Yhdysvaltain puolelta nauttimaan ystäväyyttä ja suosiota. Sen vuoksi - sanoi hän varsin kiivastuneena - teimme vaikeuksia äsken mainit-

tujen New-yorkilaisten matkalupien myöntämisessä, ettekä voi laskea minun nimoiseen myöntävyyteen ("consideration") asiassa. Hän lausuiikin että mielellään näkisi, että minä tästä ilmoittaisin Hallitukselleni.

Rauhoiduttuaan hän ikäänkuin selitykseksi toisti, että Suomi poliittikallaan hävittää tässä maassa nauttimansa suosion, joka on laskemassa nolla-pisteeseen, sekä lisäsi, että "he" (=State Department) saavat lukuisia kirjeitä ja esityksiä, missä moititaan heidän myönteellisyttään Suomea kohtaan.

Minä huomautin tämän johdosta, että Hallitukseni mitä hartaimmin toivoo hyvien välien ja vanhan ystävyuden säilyttämistä. Tehostin myös, että Suomi taistelee omien päämääriensä puolesta omaa puolustustaistelua ja viittasin siihen, että rintamamme on pysynyt muuttumattomana aina syksystä saakka ilman perääntymistä taikka etenemistä. Tähän huomautti Atherton, että rintamamme etelässä ja idässä on muuttumaton, mutta että sitä vastoin heidän tietojensa mukaan pohjoisessa on eteneminen tapahtunut.

Minä vastasin, ettei minulla tästä ollut tietoa ja että tietäkseni pohjoisessa ei ole suomalaisia sotajoukkoja. Tällöin Higgs kysyi, eikö Suomi ollut vastuussa siitä mitä sen alueella tahi sieltä käsin tapahtuu, tai myönsikö Suomi, että Pohjois-Suomi oli valloitettua maata. Vastasin tähän, että Lappi ja Petsamo ehdottomasti ovat Suomea ja Suomen hallinnon alla kuten maan muut osat, ja että hän, Higgs, yhtä hyvin kuin minä tiesi, mitenkä ja miksi saksalaiset joukot olivat sinne tulleet; missä määrin Hallitukseni on vastuussa näiden joukkojen toimenpiteistä siellä, oli kysymys, jota minä en voinut tässä yhteydessä pohtia.

Keskustelun kuluessa tuli puheeksi myös kysymys Murmannin radasta ja rautatieristeydestä, mistä haararata menee Archangel-Vologdan radalle. Kun tämän yhteydessä vittasin siihen, että jos U.S.A., jota Suomi aina on pitänyt yhtenä parhaimpana ystävänsä, hylkää Suomen, voi maamme yleispolitiikka ja sodankäynti muuttua, Atherton pikemmin leikkilisesi sanoi: "Tahdotteko uhata meitä", minun vastatessani: "En, vaan mitä ystävällisimmässä mielessä keskustella asioista".

Keskustelu päättyi henkilökohtaisesti sängen ystävälliseen sävyyn, todetessamme kummaltakin puolin, että tämmöiset ilman ohjeita tapahtuvat henkilökohtaiset ajatuksenvaihdot ovat omiaan selvittämään kantaa kummaltakin puolin, missä yhteydessä Atherton kuitenkin uudelleen tehosti, että Suomi on menettämässä tällain maan kaiken suosion ja ystävyyden.

Kestettyään noin puolisen tuntia keskustelu päättyi, koska Atherton puhelimitse kutsuttiin toiseen kokoukseen. Yleensä on vaikeata nyttemmin päästä Departmentin johtomiesten kanssa seikaperäiseen keskusteluun. Voitaisiin melkein sanoa, että vain hyvin rajoitetusti ollaan "on speaking terms".

Mitä tarkoitti Athertonin osittain varsin jyrkkä esiintyminen? Matkalupa-asia oli tietysti vain tempu. Mitään suggestionia tahi ehdotuksia ei Atherton tehnyt, ei edes semmoisiin viittaamalla. Panen kuitenkin merkille, että hän puhuessaan Suomen asenteesta ei maininnut mahdollisesta etenemisestä omalla rintamaosallamme, vaan kiinnitti huomionsa yksinomaan toimintaan/pohjoisessa. Tämä on samaa kuin mitä Cumming joku aika sitten lausui siitä, että Suomi jo sen kautta, että sen alueella toimitaan Venäjää vastaan, voi joutua sotaan Yhdysvaltain kanssa. Higgsin välihuomautus Suomen vastuusta, mikäli koskee Lappia, on myös tässä suhteessa merkille pantava.- Aivan

sanantarkasti otettuna olivat Athertonin lausunnot lähinnä varoitus, että ratkaiseva hetki "zero hour" maittemme väleissä on lähellä. Johtuuko tämä Churchill-Stalinin käskisistä neuvotteluista, on mahdotonta sanoa. Atherton väitti, ettei hän toistaiseksi tietänyt mitään lähempää niistä. Mahdollista on kuitenkin myös, että Athertonin esiintyminen johtui siitä, että hän kuten Higgs kuuluu niihin, jotka tahtovat välien rikkomista Suomeen ellei Suomi luovu yhteistoiminnasta Saksan kanssa, ja että hän oli siksi jyrkkä kuin oli, koska hän toiselta puolen tahtoi minua peloittaa, toiselta puolen on suuttunut siitä, että hänen suuntansa ei ainakaan vielä ole päässyt voittoon.

*

*

*

Iltapäivällä olin pari tuntia Senaattori Vandenbergin luona. Hän toisti, että U.S.A:n - Suomen suhteiden kohtalo riippuu yksinomaan siitä, mitä Stalin Yhdysvalloilta vaatii.

Hän ei uskonut, että ratkaisua tulisi ennen syksyn vaaleja, koska hallitussuunta tahtoo ehdokkaalleen säilyttää amerikan-suomalaistenkin ääniä.

Vaalien luuli hän tulevan kulkemaan hallitusta vastaan, vaikkei hän ennustanut republikaanien enemmistöä edustajahuoneessa (Senaatissa sitä ei voida ajatella, koska vain 1/3 paikoista täytetään).

Hän sanoi, että tämä kansa kyllä tahtoo voittoa, mutta ettei sen enemmistö ole sotaan ihastunut. Pojista armeijassa ainakin 60% tahtoo päästä kotiin ja kansa tulee käymään todellakin tyytymättömäksi, kun huomaa mitä taloudellisia uhrauksia sota vaatii.

Hän myönsi, ettei lähiaikoina sovintorauha Saksan kanssa voisi tulla, mutta kylläkin jonkun vuoden perästä.- Sitä vastoin ei sovintorauha Japanin kanssa ole mahdollinen, vaan on Japani täydellisesti kukistettava.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMA: 5

OSASTO: Cx

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 18.

Ministeri Procope

19/4 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Washingtoni ssa 19 p:nä elo kuuta 1942.

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain
välillä; keskustelu Mr. Higgsin kanssa
19.8.42.

158 487 Sal. 42
29/12-45
5 8

Yhteenveto.

Tehostin vielä kerran lähetystösihteeri Mikkolan läsnäollessa, ettei meille ollut ennen tämän vuoden alkua tehty mitään huomautusta Suomessa voimassa olevasta matkustuskiellosta. Mr. Higgs peräntyi eilispäivän väitteeseen tässä suhteessa, mutta esitti muita seikkoja, jotka hänen mielestään osoittivat Suomen epäyhtävälistä suhtautumista Yhdysvaltoihin.

x x

x

Kävin tänään elokuun 19 päivänä yhdessä lähetystösihteeri Mikkolan kanssa Mr. Higgsin luona. Oli keskusteltava eräistä käytännöllisistä matkailu-asioista sekä Thesleffin ym. siirtämisestä lähetystön palvelukseen, mistä jo aikaisemmin olimme protokolla-osastolla puhuneet Mr. Woodwardille, minkä ohella minä vielä tahdoin saada todistajan läsnäollessa State Departmentille tehostettua, mitä jo eilen keskustelussa Athertonin ja Higgsin kanssa (kts. raporttia № 17) olin sanonut, nimittäin, että väite siitä, että minulle tahi jollekin lähetystön virkamiehelle olisi ennen tämän vuoden alkua tehty huomautuksia Suomessa voimassaolevasta matkustuskiellosta, oli perätön. Esitin tämän asian suullisesti oheisen memorandumien mukaan, jota en kuiten-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohejemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kaan jättänyt. Mr. Higgs peräntyi väitteestään hyvässä järjestyksessä sanoen, ettei asiaan vaikuttanut, oliko siitä meille puhuttu vai eikö. Se oli kuitenkin sammoisenaan merkinä Suomen vähemmän ystävällisestä suhtautumisesta Yhdysvaltoihin. Samassa yhteydessä hän mainitsi, että hiljakkoin Yhdysvaltain ja Brasilian lähetystöt olivat jääneet kutsu-
matta johonkin puoliviralliseen tai viralliseen juhlatilaisuuteen puhe-
mies Hakkilan kunniaksi ja että eversti Huthsteinerin ei oltu kutsuttu
johonkin muille sotilasasiamiehille järjestettyyn retkeilyyn rintamalle.
Niin hyvin minä kuin lähetystösihteeri Mikkola saimme vaikutelman, että
State Departmentissa koetetaan hakea asiata Suomea vastaan kokoamalla
aineistoa, joka osoittaisi, että maamme on vihamielinen Yhdysvalloille.
Tämä voisi tietysti olla hyödyllisenä taustana, jos päätetään rikkoa
välit Suomeen. Että State Department nykyään kiinnittää erikoista
huomiota Suomen asioihin todistaa sekin seikka, että amerikan-suomalainen
Mr. Vilho Tikander, joka tähän saakka on ollut Oikeusdepartmentin pal-
veluksessa, kuuleman mukaan siirretään diplomaattiseen palvelukseen
Yhdysvaltain Tukholman lähettämään erikoisavustajana (special assistant).
Tahdotaanko hänen kauttaan vaikuttaa amerikan-suomalaisiin ja Suomen
yleiseen mielipiteeseen?

Lähetystösihteeri Mikkola pani myöskin merkille, että keskusteltaes-
sa Thesleffin ym. siirrosta tänne, jota asiata hän erikoisesti Higgsin
kanssa käsittelee, tämä sanoi, että kai siirto menisi vaikeuksitta ja
pian, "ellei mitään erikoista satu". Epäilen kuitenkin yhä edelleen
onko välien rikkominen juuri tällä hetkellä tulossa. Luulisin pikemmin,
että ynseä ja epäystävällinen esiintyminen meitä vastaan on osa hermo-
sotaa Suomea ja mahdollisesti myöskin Ruotsia vastaan joidenkin vielä
alkuasteella olevien toimenpiteitten esim. maihinnousun valmistamiseksi,

olkoon, että hermosota Ruotsia vastaan saa sen muodon, että Ruotsia pidetään hyvillään ja meitä vainotaan varottavana esimerkkinä Ruotsille.

H. J. Procope

Lähettiläs

P. M.

Referring to his conversation yesterday with Mr. Atherton and Mr. Higgs the Finnish Minister repeated the remark he had made in this conversation, viz. that before the State Department's note of January 3rd, 1942, concerning restrictions as to the travels of Finnish diplomatic officials and members of the staff of the Legation, no objections according to records at the Legation had been made on the part of the Department concerning travel restrictions in force in Finland during the war.

The Minister also drew attention to the fact that in conversations with State Department officials it was repeatedly pointed out to him that refusals of his applications were not in any way to be considered as reprisals.

April 19th, 1942.

64-7-10-10
J. P. J.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 19.

Ministeri Procopé

21/8 1942

Washingtoni.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.....

Washingtoni ssa 21 p:nä elo kuuta 1942..

Asia: Keskustelu ja Ruotsin lähettilään
Ministeri Boströmin ja Turkin suurlähettilään
Ertegünin kanssa; yleis tilanne.

158	487	42
29/12-45		
5	8	

Yhteenvedo.

Boström oli taipuvainen uskomaan, että Moskovassa oli päätetty toisesta rintamasta Lähi-Idässä; Dieppen maihinlasku ja huhut suunnitellusta maihityksestä Pohjois euroopassa tarkoitetut hermostuttamaan Saksaa ja pakottamaan joukkojen siirtämiseen pois Venäjän rintamalta.- Poliittinen tirehtööri Durr oli pari päivää sitten sanonut, ettei hän usko maihinnousuun pohjoisessa ja että Murmannin satama on niin pahasti pommitettu, että sillä tuskin enää on suurempaa merkitystä. Boström kertoi mistä Ruotsin lähetystölle oli tullut tietoja maihinnoususuunnitelmista pohjoisessa.

Boström sanoi suunnittelevansa käyntiä Hullin ehkäpä Presidentin luona puhuakseen myös Suomen asiasta.

Ertegün ei pitänyt Saksan-Venäjän erikoisrauhaa mahdollisena ja luuli Churchillin matkan ennen kaikkea tarkoittaneen sen estämistä.

* * *

*

Boström oli taipuvainen uskomaan, että Moskovassa oli päätetty.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toisesta rintamasta Lähi-Idässä, jotta estettäisiin Rommelin ja Kaukasian kautta muuten ehkä tulevien saksalaisten joukkojen yhtyminen ja pidettäisiin yllä jonkinmoista kosketusta Länsivaltojen ja Venäjän välillä Iranin ja Kaspien meren kautta. Tässä valossa saavat Dieppen maihitus sekä Ruotsin lähetystön ja meidänkin tietomme amerikkalaiselta taholta saatetut tiedot laajakantoisista maihinnoususuunnitelmista Norjassa ja Petsamossa selityksensä: tahdotaan hermostuttaa Saksaa ja pakottaa joukkojen siirtämiseen pois Venäjän rintamalta.- Boström piti tätä otaksumaa, mikäli koskee Pohjois-Eurooppaan kohdistuvia tietoja, sitä enemmän perusteltuna, koska viime päivinä radiossakin oli tiedoitettu, että Yhdysvaltain joukkoja Montanan valtiossa harjoitetaan talvi- ja vuoristosotaa varten.

Hän kertoi vielä käsityksensä tueksi, että Poliittinen Tirehtööri Dunn pari päivää sitten oli hänelle sanonut, ettei hän usko maihittukseen Pohjois-Euroopassa, mitä lausuntoa Boström tulkitsi siten, että Dunn, lähenpänä Hullia ja korkeinta johtoa, oli tietoinen todellisista aikeista, mutta sitä vastoin ei yllämainitusta taktillisista syistä keksitystä tempusta, jonka tarkoituksena on päästä ulos, Saksan hermostuttamiseksi, tietoja maihinnoususta.

Dunn oli samassa tilaisuudessa sanonut, että Murmanskin satama ilmapommitusten kautta oli mitä pahimmin vahingoitettu, ja antanut ymmärtää, että käytännöllisesti tällä kertaa Pohjoisessa vain Archangelsk olisi käytettävissä.

Viimeksi mainittu tieto vastaa mitä amerikkalaiselta sotilastaholta jo muutama viikko sitten kuulin, ja on hyvin sopusoinnussa Athertonin väitteen kanssa 18.8.42 (kts. raporttia № 17) siitä, että Pohjois-Suomesta käsin hyökkäyksiä on tapahtunut.

Boström oli täysin tietoinen niistä seikoista, jotka lähetystönsä apulaissoti lasasiamies kapteeni Wennberg oli amerikkalaiselta taholta saanut piakkoin tahi ainakin joulukuulle tapahtuvasta maihinnoususta Pohjolassa ja sittemmin kertonut lähetystöneuvos Toivolalle ja luutnantti Stenbäckille. Boström sanoi, että kaikki nämä tiedot tulivat Board of Economic Warfare'n palveluksessa olevalta, tanskalais-syntyneeltä Tri. Tage Ellingeriltä.

Jäljennän tähän lähetystöneuvos Toivolan selostuksen Wennbergin antamista tiedoista:

"Päivällisen jälkeen Wennberg meni "suoraan asiaan" kysyen: Onko Suomea kohtaan viime päivinä alettu osoittaa suurempaa kylmyyttä ja kiukkua? Meillä Ruotsin lähetystössä on se käsitys, että Suomen lähettiläs on jo saanut tai tulee lähipäivinä saamaan Statedepissä osakseen kohtelua, josta on käynyt ilmi, että United States ja United Nations ovat lopullisesti kylmäneet Suomelle.

Sanoin, että erinäisiä havaintoja tähän suuntaan on ollut pakko tehdä, ja kysyin, onko jotain merkellisempää Suomea vastaan odotettavissa.

Wennberg kertoi seuraavaa:

U.S.A:n yleisesikunnan taholta - välillisesti - saamiensa tietojen mukaan kevättalvella tehdyt Pohjois-Eurooppaa koskevat maihinlaskusuunnitelmat, jotka kesän aikana ovat olleet "lepäämässä", on nyt jälleen otettu esille ja siinä mielessä, että niitä ryhdytään toteuttamaan. Kysymys on tutkittu, suunnitelmat ovat kutakuinkin valmiit, toimeenpano on järeillä.

Joukkojen maihinlasku Pohjois-Norjaan ja Pohjois-Suomeen ja rintaman luomista Pohjolan poikki Saksa vastaan sekä saksalaisten tunkemista vähitellen etelää kohti pidetään yrityksenä, johon voidaan ryhtyä ennen suurrynnistystä Euroopan mantereella ja jonka menestymiseen uskotaan.

Norjaan on tarkoitus lähettää vain amerikkalaisia ja kanadalaisia joukkoja, kun taas englantilaiset tunkeutuisivat Suomeen. Kun amerikkalaisetkin joukot voisivat joutua Suomen alueelle, on jo asian nykyvaiheessa päädytty siihen, että Amerikan taholta osoitetaan Suomelle entistä selvemmin, ettei Suomi enää ole suosittu eikä ymmärretty. Tästä pitäisi merkkejä jo olla näkyvissä.

Amerikkalaisten kevät-suunnitelmien ollessa kypsyttävänä ajateltiin, että Amerikka, kun sen joukot joutuisivat loukkaamaan Suomen aluetta, antaisi Suomelle julistuksen, jossa sanottaisiin, ettei ole kysymys taistelusta Suomea vastaan vaan Suomen vapauttamiseksi. Nyt on suunnitelma toinen. Pohjois-Suomea on pidettävä saksalaisten miehittämänä maana, joten Amerikkankin joukoilla on täysi oikeus käydä siellä olevien saksalaisten kimppuun. Jos Suomi tällöin esittää vastalauseen, ei sitä vastaanoteta.

Amerikkalaiset ovat toivorikkaita erityisesti niiden laskelmien perusteella, joita he ovat tehneet Ruotsiin nähden. Amerikan joukkojen saatua jalansijaa Pohjois-Norjassa -- hyökkäys Norjaan tapahtuisi samanaikaisesti kymmenkunnassa eri paikassa -- olisi Saksa pakotettu vaatimaan Ruotsilta joukkojen kauttakulkuoikeutta. Ollaan vakuuttuneita, että Ruotsi asettuisi kielteiselle kannalle. Saksa tällöin, niin uskovat suunnitelman tekijät, ryhtyisi väkivaltaisiin toimiin, mistä olisi tuloksena Ruotsin armeijan joutuminen liittoutuneiden puolelle. Tämä seikka takaisi yrityksen onnistumisen ja liittoutuneet olisivat pian etelä-Ruotsissa, kulkisivat Suomen kautta Suomenlahden rannalle sekä Viroon ja Latviaan.

Wennberg sanoi mielipiteensä, että tämä sotaretki olisi suurisuuntainen Ruotsin puolueettomuutta uhkaava provokatioryitys, joka kenties kuitenkin ei sujuisi laskelmien mukaan. Ei uskonut, että Saksa kävisi Ruotsin kimppuun, vaan Ruotsi ehkä joutuisi rajallaan joko internoimaan amerikkalaisia joukkoja

tai taistelemaan niitä vastaan, elleivät ne antautuisi Ruotsiin tunkeuduttuaan. Liittoutuneilla saattaa olla tämän suunnitelman lisäksi muitakin Ruotsin provosimista tarkoittavia laskelmia ja suunnitelmia. Niistä ei kuitenkaan toistaiseksi ole onnistuttu tietoja saamaan.

Kysyin: Minä ajankohtana amerikkalaiset ja englantilaiset ryhtyisivät yrityksiä toteuttamaan.

--Pimeänä vuoden aikana. Tällä hetkellä ajeltaneen joulukuuta sopivaksi ajankohdaksi, mutta mahdotontahan ei ole, että tapahtumien kulku joko jouduttaa tai viivästyttää yritykseen ryhtymistä. Joka tapauksessa on varmaa, että valmisteluja on tehty talviretkää varten, sellaiseen sopivat joukot on koossa, esikuntia on nimetty, j.n.e. Niinpäkin maihinlaskujoukot olisivat saaneet kiinnekohtia Norjassa ja Suomessa, alkaisi suurempien joukkojen kuljetus Islannista.

-- Paljonko joukkoja lasketaan yritykseen tarvittavan?

-- Pohjolaan suunnattava sotaretki voidaan suorittaa 10 - 12 divisionalla, laskevat amerikkalaiset, kun taas rintaman luominen Euroopan mantereella edellyttää 30-50 divisionaa. Kun suureen yritykseen ei olla valmiita, tahdotaan saavuttaa pienemmillä joukoilla alkumenestys.

Pohjola uhkaavasta uudesta vaarasta olimme yhtä mieltä."

Kysyin Boströmiltä oliko hän hiljakkoin State Departmentissa puhunut Suomen asemasta. Hän vastasi, ettei hän sitä tehnyt, mutta että hän herkitsi, olisiko hänen ehkä syytä sitä tehdä kääntymällä Hullin taikka ehkä jopa Presidentinkin puoleen, koska suhteiden rikkominen Yhdysvaltain ja Suomen välillä saattaisi Ruotsin varsin vaikeaan asemaan.

Korostaen niitä vaikeuksia, jotka tämmöisessä tapauksessa voisi Ruotsille syntyä, sanoin henkilökohtaisesti katsovani, että tuommainen demarche Boströmin taholta olisi varsin hyödyllinen.

*

*

*

Muutamaa samana päivänä tapasin Turkin suurlähettilään Ertegünin.

Hän ei uskonut mahitukseen Pohjois-Euroopassa, ja piti Venäjän asemaa varsin toivottomana. Hän katsoi hyvin mahdolliseksi, että Saksan ja Venäjän välillä tulisi erikoisrauha, mistä hänellä oli ollut tietoja lähteistä, joita hän piti vakavina. Hän ei edes pitänyt yleisrauhaa, tahi erikoisrauhaa Saksan ja Englannin välillä, lähiaikoina mahdottomana.

Omasta puolestani lausuin epäileväni tämmöisiä mahdollisuuksia.

Ertegünin mukaan oli Churchillin matka Moskovaan ennen kaikkea tarkoittanut estää erikoisrauhan Venäjän ja Saksan välillä.

H. J. R. Roca

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *57*

OSASTO: *Os*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 20

Ministeri Procacci

9/9 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 4416/73

Washingtoni SSA 21 P:Ä syys KUUTA 19. 42.

VIITTAUS: N

P:Ä KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

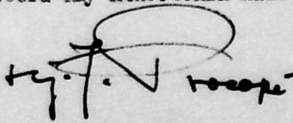
159	487	Sal	42
29/12-45			
5	68		

Ulkosiaiministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetystön raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat lähetystön raportit:

- N° 20, 9.9.42 "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä; Keskustelu Ray Athertonin kanssa 9.9.42."
- N° 21, 11.9.42 "Amerikan sotilasasiamiehen käynti rintamalla. Keskustelu Ray Athertonin kanssa 11.9.42."
- N° 22, 11.9.42 "Maininta Suomesta Presidentti Rooseveltin puheessa Kansainväliselle Ylioppilaskokoukselle 3.9.42. Keskustelu Ray Athertonin kanssa 11.9.42"

Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.....

Washingtoni ssa 9 p:nä syys kuuta 1942.

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain
välillä; Keskustelu Ray Athertonin kanssa
9.9.1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
159	487 Sal	42
29/12-45		
5	8	

Yhteenvedo.

Tiedoitatan Athertonille Yhdysvaltain Helsingin lähetystön polttoainekysymyksen järjestämisestä, mistä Atherton lausuu tyydytyksensä.- Mainitsen PM-lehden hyökkäyksistä minuun, mistä Atherton sanoo, ettei niihin ole kiinnitettävä huomiota.- Atherton kertoo State Departmentin luotettavalta lähteeltä saaneen tiedon, jonka mukaan Marsalkka Mannerheimin kanta on, etteivät Suomen joukot tule etenemään. Atherton pitää tätä tietoa varsin tyydyttävänä.

* * *

Kun tänään kävin Euroopan jaoston päällikön Mr. Ray Athertonin luona puhumassa eräistä pikemmin juoksevista asioista huomasin heti, että ilma-ala oli muuttunut, Atherton kum oli aivan erikoisen hymyilevä ja ystävällinen.

Otin ensin puheeksi kysymyksen Amerikan Helsingin lähetystön hiilihankinnoista selittäen asian myöhään eilen illalla saapuneen Ulkoasiainministeriön sähkeen N° 394 mukaan samalla huomauttaen, että tietenkin tulisin virallisesti nootilla vastaamaan Valtiosihteerin asiassa

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lähettämään noottin tk. 4 päivältä. Selostaessani asian en voinut olla huomauttamatta, että siihen olin kiinnittänyt vakavan huomioni aivan huolimatta siitä, että nootissa puhutaan mahdollisesta vastavuoroisuusperiaatteen soveltamisesta. Atherton kiitti ilmoitukseni ja lausui ilonsa siitä, että asia oli järjestyksessä.

Sen jälkeen mainitsin hänelle newyorkilaisessa PM-lehdessä tk. 6 päivänä julkaistun kirjoituksen, missä minua syytetään siitä, että olisin järjestänyt amerikansuomalaisten keskuudessa jonkinmoisen fifth-columnin. Huomautin, että aika ajottain olin ilmoittanut State Departmentille, mitä puhuessani amerikansuomalaisille olin lausunut heidän suhteistaan Yhdysvaltoihin ja Suomeen, ja että State Departmentissa puhuttelemani henkilöt olivat nämä lausuntoni hyväksyneet. Mainitsin edelleen, että Amerikan suomenkielisille lehdille yleensä olimme toimittaneet vain samaa aineistoa kuin mitä jaettiin amerikkalaisille lehdille ja sitäkin enimmäkseen englanninkielellä. Peruutin myöskin eräitä muita kirjoituksen valheellisia väitteitä kuten esim., että Aseveljien Liitto olisi lähetystön johtama. Atherton vastasi, ettei hän lue PM-lehteä ja ettei sen lausuntoihin ole kiinnitettävä huomiota. On huomioitava, että lehden kirjoitus minua vastaan oli osa sarjasta, missä on hyökätty Ranskan ja Espanjan suurlähettiläitä vastaan ja missä vaaditaan välien rikkomista maihimme.

Keskustelin myöskin Athertonin kanssa mahdollisesta matkasta, jonka ehkä sairauden takia olisin pakotettu tekemään. Myöskin tähän Atherton suhtautui erinomaisen myönteellisesti ja ystävällisesti.

Lopussa hän sanoi, että olin tullut hänen luokseen juuri samanaikaisesti, kun State Departmentille oli saapunut varsin mielyttävä tieto. State Department oli nimittäin luotettavana pitämältään taholta saanut tiedon, että Marsalkka Mannerheimin ottama kanta on, että Suomen joukot jo ovat saavuttaneet heidän tavoittelemansa asemat ja että ne eivät tule etenemään. Atherton viittasi siihen, että tämä oli sopusoinnussa niiden huomautusten kanssa, jotka minä lukuisissa aikaisemmissa keskusteluissamme olin tehnyt Suomen rintaman muuttumattomuudesta viime syksystä saakka, ja lisäsi, että heidän nyt saamansa tieto siis tuki mitä minä olin esittänyt. Huomautin tähän, että olin esittänyt tosiseikkoja, ja etten ollut tietoinen Suomen sotajohdon aikeista, mutta että toiselta puolen toistamiseen olin Suomeen raportoinut, mitä State Departmentissa oli minulle esitetty Suomen mahdollisesta offensiivista ja sen vaikutuksesta maamme asemaan Amerikan kannalta katsottuna.

Kun kysyin miltä taholta p.o. tieto oli State Departmentille tullut Atherton sanoi, että hän ei voinut sitä ilmaista, mutta toisti, että State Department piti lähettä luotettavana. Lopuksi hän vielä toistamiseen sanoi, että tieto oli hyvin tyydyttävä (gratifying).

H. J. Procopi
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cx

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap.n:o 21.

Ministeri Procopi

11/9 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Washingtoni ssa 11 p:nä syys kuuta 1942.

159 487 Sal.

42

Asia: Amerikan sotilasiamiehen käynti rintamalla. Keskustelu Ray Athertonin kanssa
11.9.1942.

29/12-45

5

68

Yhteenveto.

Mr. Atherton sanoi Schoenfeldin valittaneen, että Amerikan sotilasiamiehen käynti rintamalla oli lykätty ilman päivämäärää. Myöhemmin kävi ilmi, että Schoenfeldin ilmoitus tässä suhteessa oli ennenaikainen, asia kun oli järjestetty.

*

*

*

Kävin tänään Athertonin luona jättämässä virallisen nootin komentaja Gröndahlin tulosta tänne sotilasiamieheksi kuin myöskin verbaalinootin, missä Ulkoasiainministeriön 8.9.42 päivätyn sähkeen № 394 mukaan kirjallisesti selostin kysymyksen Amerikan Helsingin lähetystön hiilihankinnoista. Kummastakin asiasta olin jo aikaisemmin suullisesti State Departmentissa tehnyt ilmoituksen. Molemmat nootit oheenliitetään (Liitteet A ja B; kts. myös raporttiani №20).

Kun uudelleen puhuin siitä, että Yhdysvaltain hallituksen olisi järjestettävä Gröndahlin pääsy tänne, sanoi Atherton, että State Department juuri kskettäin oli saanut Schoenfeldilta ilmoituksen, jonka mukaan Amerikan sotilasiamiehen käynti rintamalla, joka oli määrätty tapahtuvaksi tämän kuun alkupäivinä, oli pari kertaa lykätty viimeksi uutta

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

päivää määräämättä eli kuten Atherton sanoi "indefinitely". Schoenfeld oli käsittänyt tämän huomaavaisuuden puutteeksi Suomen Yleisesikunnan puolesta ("lack of consideration on the part of the Finnish General Staff"). Lausuin hämmästykseni tästä, koska Helsingistä tulleista sähkösanomista olin ymmärtänyt, että matka oli järjestettävä ellei se jo ollut tapahtunut. Lisäsin, että arvelin jonkun väärinkäsityksen tässä olevan kysymyksessä. Kun noin kolme neljännestuntia myöhemmin State Departmentissa tapasin Euroopan jaoston apulaispäälikön Mr. Cummingin ja kysyin häneltä oliko Athertonin ilmoitus tarkoittanut eversti Huthsteineriä vaiko uutta sotilasasiamiestä eversti Woldike'a, mitä Atherton ei voinut sanoa, lausui Cumming jossain määrin hätkähtyneenä, että asia jo olisi selvitetty myöhemmin saapuneen sähkeen kautta, missä ilmoitettiin, että matka oli lopullisesti järjestetty. Cumming ei kuitenkaan ollut aivan varma asiasta, vaan lupasi puolen tunnin sisällä soittaa minulle. Sitä hän ei tehnyt, vaan soitti vasta myöhemmin päivällä vahvistaen ilmoituksensa.

Koska tämä pieni välikohtaus on sangen tyypillinen, katsoin syytä siitä ilmoittaa Ministeriölle sähkölläni n° 736 tältä päivältä.

H. J. P. Roca

Lähettäjä

LEGATION OF FINLAND
WASHINGTON, D. C.

September 11th, 1942.

4315.

Excellency,

I have the honor of bringing to the knowledge of Your Excellency that my Government has appointed Commander Holger Gröndahl Military Attaché to this Legation, and that Commander Gröndahl will leave Finland for the United States as soon as practicable.

With reference to the abovementioned and to conversations that I had the privilege to have with officials in the Department of State and particularly to the statement recently made by my Government to the Legation of the United States in Helsinki in connection with the appointment of the new Military Attaché and the Assistant Military Attaché to the said Legation, I have the honor, under instructions of my Government, respectfully to submit to Your Excellency that through the good offices of the United States Government necessary measures be taken in order to render practicable and to guarantee effectively the journey of Commander Gröndahl to the United States.

A brief biographical sketch of Commander Gröndahl is enclosed.

Accept, Excellency, the renewed assurances of my highest consideration.

Hj. J. Procopé

His Excellency
Cordell Hull
Secretary of State
Department of State
Washington, D. C.

LEGATION OF FINLAND
WASHINGTON, D. C.

HOLGER GRÖNDAHL

Born in Helsinki, Finland, February 14, 1895. Matriculated at the Helsinki University 1913. Commercial Science degree, 1916. Subsequently entered the Finnish Military Academy, graduating in 1920. Completed the course at the Finnish Naval Academy, 1922. Wireless operator examination, 1927. Granted United States Wireless operator certificate, 1928. Post graduate courses at the Naval Academy of Sweden and the Finnish General Staff, 1928-29 and 1930-31.- Served in various capacities on mine sweepers and gunboats, 1918-24; Lieutenant Junior grade, Finnish Navy, 1923; at the Naval Staff, 1925-26; commanding officer on the gunboat "Uusimaa", 1927; Lieutenant senior grade, 1928; naval instructor and inspector within the Civic Guard organization, 1928-33; Commander of the Mine- and Patrol Flotilla, 1934-35. Promoted to the rank of Lieutenant Commander, 1935, and Commander, 1941.- Naval Attaché at the Finnish Legation in London 1935-41. From January 1942 in General Staff work at Finnish Headquarters.

LEGATION OF FINLAND
WASHINGTON, D. C.

4314

The Minister of Finland presents his compliments to His Excellency The Honorable The Secretary of State and has the honor to acknowledge receipt of His Excellency's note, dated September 4, 1942, and received at the Finnish Legation September 5, 1942, in which the Minister of Finland was informed that recent reports from the Minister of the United States at Helsinki indicated that he had up to then been unable to obtain fuel with which to heat the Legation building during the coming winter.

The note emphasizes the great importance the Department of State attaches to this matter and further indicates that the Department is prepared to handle this question on ^{a/} basis of reciprocity.

The Finnish Minister who, irrespective of the last mentioned consideration, is most anxious to see this matter arranged in a way to satisfy the Legation of the United States in Helsinki, promptly with this in mind informed his Government about the above mentioned and got as promptly, under the date of September 8, 1942, a reply, the contents of which he had the privilege the following day to communicate verbally to the European Division of the Department. The communication from Finland states the following:

When the Legation of the United States in June last made an application for coal for heating the Legation building the Finnish authorities gave the assurance that the Legation would get coal later in the summer as soon as imports would arrive, no coal being available at the time of the application. In conformity herewith the Legation, on August 21, 1942, was granted authorization for 15 tons to be delivered in September. Of this quantity the Legation had up to the date of the communication from Finland taken out 4 tons.

The communication states that the Finnish authorities also in the future will see to it that further licenses will be granted.

It is furthermore stated that when the Legation of the United States at the beginning of the current month of September applied for a further 10 tons for the building of the British Legation where Mr. Robert Mills McClintock lives, this was granted.

Assurances have also been given that the Legation will receive firewood as far as needed and as a matter of fact the Legation on September 2, 1942, got the first quantity as asked for.

It appears from the preceding that through the handling of the matter by the Finnish authorities and the measures taken by them on the above mentioned dates the question brought up in the note of September 4, 1942 has been arranged and necessary supplies made available to the Minister of the United States for the heating of the Legation building during the coming winter.

Washington, D. C., September 10th, 1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *Cy*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 22.

Ministeri Procopi

11/9 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Washingtoni ssa 11 p:nä syys kuuta 19 42.

Asia: Maininta Suomesta Presidentti
Rooseveltin puheessa Kansainväliselle
Ylioppilaskokoukselle 3.9.42. Keskustelu
Ray Athertonin kanssa 11.9.42.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
159	487 Sal. 42
29/12-45	
5	68

Yhteenveto.

Koska otsakkeessa mainitussa puheessa oli Suomesta, Hallituksestamme ja nuorisostamme väitteitä, jotka aiheuttivat huomautuksen taholtamme, olin Ministeriöltä saanut pyytämäni ohjeet suullisesti omasta puolestani ne esittä. Tein sen tänään, Wellesin ollessa pitemmäksi aikaa poissa, Mr. Athertonille huomauttaen, että Suomella on oma erikoisasemansa, eikä Hallituksemme vieraitten komentama, että meillä on poliittinen ja yhteiskuntajärjestys muuttumaton, ettei Suomen nuorisojärjestöjä voida sanoa Quislingeiksi ja että Suomen nuorison vertaileminen "robotteihin" perustuu joko tosiasiaihin tuntemattomuuteen tahi nuorisomme ihanteitten tahalliseen väärinkäsitykseen.

x

x

x

Kuten lähetystö aikoinaan sähkeessään 712 syyskuun 4 päivältä Ministeriölle ilmoitti oli Presidentti Roosevelt Kansainväliselle Ylioppilaskokoukselle pitämässään puheessa maininnut Suomen nimen tavalla, joka voi antaa aihetta huomautuksiin puoleltamme. Pyydettyäni ohjeita tässä suh-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

teessa sähkösanomallani № 714 syyskuun 4 päivältä ja saatuani Ulkoasiainministeriön sähkössä № 399 syyskuun 10 päivältä ohjeet, joiden mukaan minun tuli esittää ehdottamani huomautukset omista nimissänini, otin tänään, Mr. Sumner Wellesin ollessa poissa pitemmällä lomamatkalla, asian puheeksi Athertonin kanssa, käydessäni hänen luonaan jättämässä viralliset nootit komentaaja Gröndahlin tännetulosta ja Amerikan Helsingin lähetystön hiilihankinta-asiasta.

Sanoin, että tahdoin omasta puolestani kiinnittää huomiota eräisiin kohtiin Presidentti Rooseveltin yllämainitusta puheesta, joissa hän oli maininnut myös Suomen nimen tavalla, johon katsoin, että minun täytyy omina reunamuistutuksinani tehdä eräitä huomautuksia. Näytin Athertonille puheen lehtileikkeleenä ja viittasin sen seuraaviin kohtiin:

" In such unfortunate countries as Finland, Hungary, Bulgaria, Rumania and Italy, whose Governments have found it necessary to submit to Hitler and do his bidding, the Quislings have organized youth movements too -- but these are only movements of youth by the tens of thousands to the slaughter of the Eastern front, where the Nazis need cannon-fodder in their desperate attempts to shatter the stalwart Russian army."

" We exult in the thought that it is the young, free men and women of the United Nations, and not the wound-up robots of the slave states, who will mold the shape of the new world."

Sanoin tahtovani korostaa, että tämä lausuma Suomesta, Suomen hallituksesta ja Suomen nuorisosta on väärä ja perusteeton; Suomi ei ole allekirjoittanut akselisopimusta ja on joutunut sotaan, koska sen kimppuun on hyökätty; Suomi taistelee omaa puolustustaisteluaan omien päämääriensä, turvallisuutensa, itsenäisyytensä ja pysyvän rauhan puolesta; sen sota on puolustusotaa Venäjää vastaan eikä Suomen kannalta osaa suurvaltain sota .

Kun eräs Suomen hallituksen johtomiehistä, vaikkakin hän lausui vakauksensa, ettei erikoisrauha Venäjän kanssa ollut mahdollinen, julkisessa puheessa voi korostaa, niinkuin Tanner keuhällä teki, että kansat tahtovat rauhaa, ja kun hän sen teki samaan aikaan kun suurvaltain johtajat selittivät, että sota on jatkettava ainakin uuden sotatalven yli, niin silloin ei ole oikeutettua sanoa, että tämä hallitus seuraa toisten käskyä tahi niihin on alistunut.

Suomessa ei ole tapahtunut -- jatkoin esitystäni -- mitään poliittisen järjestelmän muutosta; meillä on sama poliittinen ja yhteiskuntajärjestys, sama presidentti, sama hallitus ja sama eduskunta kuin aikaisemmin. Suomessa ei löydy viidettä kolonaa, eikä niitä, joita voitaisiin Quislingiksi sanoa. Korostin voimakkaasti, etteivät Suomen nuorisojärjestöt ole Quisling-laata, eikä Suomen nuoriso senluonteista, kuin Presidentin puheessa väitettiin, minkä johdosta Atherton kysyi, olinko varma, etteikö Suomen nuorisojärjestöillä ollut yhteyttä Saksan nuorisojärjestöihin. Tähän minä vastasin, etten sitä tiennyt, mutta ettei se asiaan vaikuttanut, yhtä vähän kuin se seikka, että esim. englantilaiset ammattijärjestöt ovat mitä läheisimmässä kosketuksessa Profinternin kanssa tee niitä totalitäärisiksi. Huomautin edelleen, että Suomen nuorisojärjestöt on perustettu vuosikymmeniä sitten samalla tavoin ja samalla päämäärillä, kuin nuorisojärjestöt muissa vapaissa maissa, ja tehostin, että ne ovat vapaat ja itsenäiset eivätkä hallituksen tahi viranomaisten komennettavissa.

Neljä Presidentti Rooseveltin usein mainitsemaa vapautta ovat suomalaisillekin rakkaat - sanoin edelleen - eikä niitä kukaan muu kuin Venäjä

ole uhannut; sentähden onkin Suomen kansa yksimielinen taistelussaan maan itsenäisyyden ja vapauden puolesta ja sentähden onkin Suomen nuorisoesilinjassa mukana taistelussa kantaen ehkä raskaamman taakan kuin mikään muu osa kansasta. Jos Suomen nuorisoa rinnastetaan joukkoihin, jotka uhraataan toisten vuoksi tahi mekaanisiin "robotteihin", niin semmoinen lausuma perustuu tosiasiaan täydelliseen tuntemattomuuteen tai tahalliseen Suomen nuorison ihanteitten väärinkäsittämiseen.

Lausuin lopuksi toivovani, että Suomen nimi oli erehdyksestä mainittu, ja sanoin tahtovani uskoa, ettei aikomus ollut antaa suomalaisille nuorukaisille, jotka uhraavat kaikkensa isänmaan rakkaudesta, sitä tunnelmaa, että heidät ja heidän ihanteensa on väärinkäsitetty, vaikka tulos itse sanonnasta tuskin voi olla toinen.

Atherton ei voinut juuri paljon vastata. Sanoi vain jotain siitä, että puheessa oli lueteltu ne maat, jotka taistelevat Venäjää vastaan, jonka johdosta minä toistin, että Suomella on oma asemansa. Keskustelun kuluessa sain myöskin tilaisuuden viitata siihen, ettei puheen virallista tekstiä vielä ole State Departmentin Bulletinissa julkaistu.

H. J. Roosevelt
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. 2:013.

Ministeri Procopé

28/9 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 4556/79.

Washingtoni SSA 7 P:NÄ loka KUUTA 19 42.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
160	488 Sal.	42
29/12-45		
RYHMÄ	OSASTO	ALA
5	8	

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetysten raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriolle raportit N° 23, 29.9.42, "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä, Keskustelu alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 28.9.42; N° 24, 2.10.42, "Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain välillä; uusi keskustelu alivaltiosihteeri Sumner Wellesin kanssa 2.10.42"; N° 25, 5.10.42, "Rauhanejutuksia ja hyökkäyssuunnitelmia; keskustelu Irlannin ministerin Mr. Robert Brennanin kanssa"

J. P. Roca
Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Washingtonissa 29 p:nä syys kuuta 1942.

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain
välillä. Keskustelu alivaltiosihteeri Sumner
Wellesin kanssa 28.9.42.

160	488 Sal.	42
29/12-42		
5	68	

Yhteenveto.

Welles ei uskonut Hullin tällä kertaa tulevan antamaan lausuntoa Yhdysvaltain Suomi-politiikasta, koskei ollut mitään uutta tapahtunut. Hän huomautti, että tilanne voi päivä päivältä muuttua, mutta lausui, ettei muutosta Yhdysvaltain taholta ole odotettavissa, ellei tapahtuisi muutosta Suomen taholla. Hän sanoi, ettei hänen tietääkseen Willkie Venäjällä puhunut Suomesta. Welleskin mainitsi Yhdysvaltain Helsingin lähetystön osaksi tulleesta huonosta kohtelusta, yksityiskohtia esittämättä. Welles suhtautui suopeasti Fatconan 1.11.42 lankeavan lyhennysmaksun lykkäämiseen.

28.9.42.

Kun olin huomannut, että muutamat lehdet selostaessaan meidän lehti-tiedoituksemme syyskuun 20 päivältä olivat väittäneet, että minä olisin polemisoinut alivaltiosihteeri Wellesiä vastaan ja erikoisesti, että minä olisin sanonut, että keskustelumme elokuussa 1941 mahdollisesta erikois-rauhasta Suomen ja Venäjän välillä ei ollut "a bona fide step towards peace", olin jo viime viikolla Wellesille osoitetussa kirjeessä tiedoit-tanut, mitä minä lehtitiedoituksessa olin sanonut, huomauttaen, ettei

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-tuksiin.

suullisesti enkä kirjallisissa selostuksissani edes viitannut keskusteluihin hänen kanssaan. Olin myöskin suullisesti State Departmentin Eurooppalaisella jaostolla tehnyt saman huomautuksen. Tapasin tänään syyskuun 28 päivänä Wellesin, joka kiitti minua ilmoituksestani (yksityiskirjeessä minulle hän oli jo samana päivänä esittänyt kiitoksensa).

Minä huomautin edelleen, että muissakin suhteissa oli minun lausuntooni pantu sanmoista, mitä en esittänyt. Minulla ei kuitenkaan ollut mitään julkisuudessa/ syytä/ryhtyä oikaisemaan lehtien lausuntoja näissä suhteissa, koska Suomesta oli asia selvitetty niin hyvin virallisen kommunikation kuin pääministeri Rangellin äskeisen puheen kautta.

Kun keskustelimme Rangellin puheesta, lausui Welles välittelunsa siitä, että Rangell siinä oli puhunut Suomen aseveljeydestä Saksan kanssa Venäjää vastaan, koska tämä Suomen aseveljeys Yhdysvaltain vihollisen kanssa täällä teki huonon vaikutuksen. Minä huomautin tähän, että Rangell oli puhunut olosuhteitten, jo ennen Yhdysvaltain yhtymistä sotaan, luomasta tosiseikasta, minkä puhe oli täsmällisesti ja asiallisesti ilmaissut.

Kysyin tämän jälkeen oliko odotettavissa, että valtiosihteeri Hull, niinkuin muutamat lehdet olivat kertoneet, tulisi antamaan uuden lausunnon Yhdysvaltain suhtautumisesta Suomeen, mihin Welles vastasi, ettei hän sitä uskonut, koskei ollut mitään uutta tapahtunut. Hän kuitenkin lisäsi, että tilanne voi päivä päivältä muuttua, mutta sanoi, että muutosta Yhdysvaltain asenteeseen ei olisi odotettavissa, ellei tapahtuisi muutosta Suomen taholla.

Kun viittasin siihen, että lehdissä oli ollut tietoja, joiden mukaan Mr. Willkien keskustelut Venäjällä koskisivat Suomenkin asiata, sanoi

Welles, että hänen tieteni ei Suomen nimeä ollenkaan Willkien keskusteluissa mainittu.

x

x

x

Otin myöskin puheeksi matkalupaasian mainiten, että oli evätty lupa Toivolalta käydä erään sanomalehtimiesystävänsä luona Washingtonin läheisyydessä viikonloppumatkalla ja että rouva Railimo oli kielletty käymästä New Yorkissa tahi New Orleansissa sanomassa hyvästi Suomeen lähteville vanhemmilleen. Welles sanoi, ettei hän pitänyt näitä kieltöjä asiallisena, mutta lausui hänkin, niinkuin Mr. Higgs pari päivää aikaisemmin, että viime aikoina oli tullut lukuisia tietoja Suomesta Yhdysvaltain lähetystön huonosta kohtelamisesta. Mitään yksityiskohtia hän ei kuitenkaan kysyessäni esittänyt.

x

x

x

Keskustelimme myöskin Fatconan velkamaksusta, mistä sähkössäni № x-120 syyskuun 24 päivältä olen tehnyt selkoa. Welles suhtautui suopeasti Mr. Jesse Jonesin tässä suhteessa tekemään suunnitelmaan.

x

x

x

29.9.42.

Edelläkolevasta keskustelustani Wellesin kanssa tein selkoa salasähköissäni № 785 ja 786. Panen erikoisesti merkille, että Welles keskustelussamme ei maininnut siitä esityksestä, jonka Ulkoasiainministeriön salasähkeeseen № 443 mukaan Schoenfeld oli jo tämän kuun 25 päivänä tehnyt Presidentti Xydille. Suomen hallituksen

vastauksesta Welles tuskin silloin, kun keskustelumme tapahtui, olisi
voinut olla tietoinen.

J. P. S. Raipi

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. N:o 24.

Ministeri Procopé

2/10 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ..

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.....

Washingtoni ssa 2 p:nä loka kuuta 19.42..

Asia: Suhteet Suomen ja Yhdysvaltain
välillä; uusi keskustelu alivaltiosihteeri
Sumner Wellesin kanssa 2.10.42.

160	488 Sal	42
29/12-45		
5	68	

Yhteenvedo.

Welles lausuu, että tilanne ei ole muuttunut Presidentti Rydin ja Schoenfeldin välillä 25.9.42 tapahtuneen keskustelun kautta.- Welles toistaa mitä viime keskustelussamme lausui (kts. rap. N° 23).- Welles kiinnittää huomionsa Murmanin radan pommittamiseen.

■ ■
■

Kävin iltapäivällä alivaltiosihteeri Sumner Wellesin luona puhumassa matkalupa-asiasta, semminkin anomastani luvasta käydä New Yorkissa lääkärini luona, sekä esittämässä Vapaaherra Wreden, joka ei aikaisemmin ollut tavannut Wellesik.

Olin ensin noin puolisen tuntia yksin Wellesin kanssa, jolloin tuli puheeksi Presidentti Rydin ja Ministeri Schoenfeldin keskustelu vk. 25 päivänä, mistä Ulkoasiainministeriö sähkösanomalla N° 443 oli minulle ilmoittanut. Welles lausui vähän happamasti, ettei hänellä ollut varsinaista käsitystä keskustelusta; se ei ollut mitään uutta Suomen taholta esiintuonut, miksi Welles tehosti, että tilanne ei ole muuttunut, ja lisäksi, viitaten meidän keskusteluunne vk. 28 päivänä, että mitä hän

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

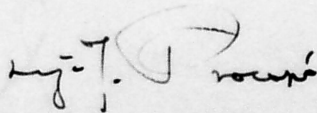
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

silloin oli sanomat yhä pitää paikkansa (kts. raporttia № 23).

Tästä keskustellessamme Welles sanoi kiinnittäneensä huomionsa lehtiutiseen, jonka mukaan Suomen ilmajoukot olisivat pommittaneet Murmannin rataa. Minä vastasin nähneeni tämän uutisen, lisäen etten tiennyt miltä kohdalta pommitus oli tapahtunut, radan eteläosalta vaiko Sorokan puolella ja siitä pohjoiseen. Welles ei erikoisesti tehostanut tätä asiaa, mutta näkyi kuitenkin antavan sille merkitystä.

Keskustelun kuluessa Welles sai tilaisuuden korostaa Ministeri Schoenfeldin Suomi-ystävyyttä.

Tästä keskustelusta ja eräistä sen kanssa yhteydessä olevista seikoista tein selkoa salaskhkeessäni № 803 tältä päivältä.

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa oleva lähetystön rap. 2:025.

Ministeri Troceni

5/10 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25

Washingtonissa 5 p:nä loka kuuta 1942.

Asia: Rauhanejutuksia ja hyökkäyssuunnitelmia;
keskustelu Irlannin ministerin Mr. Robert Brennanin
kanssa.

160	488	Sal	42
29/12-45			
USA	USA:EU	ASIA	
5	98		

Yhteenvedo.

Rauhanejutuksiako olemassa? Ei luultavata; ministeri Brennan samaa mieltä.- Willkien matka tarkoitti Venäjän ja Kiinan rohkaisemista ehkä myös selvittämistä Stalinille, miksei toista rintamaa voida tänä vuonna avata.- Brennan luotettavalta taholta saamiensa tietojen perusteella ei pidä varsinaista maihinnousua Pohjoiseuroopassa luultavana; korkeintaan sporadisia kommandoretkiä. -Keväeksi, Brennanin mukaan, suunnitellaan hyökkäystä kuuteen eri paikkaan Ranskan ja Alankomaiden rannikolla. Kuitenkin vain sivutoimenpiteinä, päähyökkäyksen kohdistuessa Schleswigiin.- Brennanin tiedon mukaan Euroopan valloitetut kansat siksi uupuneet, että koko niiden intressi kohdistuu elintarvekysymykseen.- Brennan pitää suurta republikaanien voittoa syysvaaleissa mahdollisena.

■

■

■

Olen eräissä sähkösanomissa viime aikoina huomauttanut Yhdysvaltain yleisen mielipiteen suhtautumisesta Intian kysymykseen, sekä Yhdysvaltain Englannin ja Sovjetin vastakohdasta "toisen rintaman" avaamiseen nähden.

Toissapäivänä, tk. 2 päivänä, luin James H. Twohey'n viikottaisesta

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sanomalehtianalyysista eräitä sangen epämääräisiä huomautuksia, joiden pääasiallinen sisältö on seuraava: Yhdysvaltain lehdistössä ilmenevä Englannin Intian-politiikan arvosteleminen sekä Yhdysvaltain ja Englannin välillä ilmeisesti vallitseva ja lehdissäkin esitetty erimielisyys "toiseen rintamaan" nähden voivat merkitä ehkäpä tarkoittaakin, että tunteellinen kannatus Englannille ja Sovjetille heikkenee. Julkaisu edelleen vihjailee, että Willkien matka ja Myron Taylorin käynti Roomassa ehkä olisi rauhantunustelujen valmistamista. Näistä seikoista ja ent. suurlähettiläs Grew'n laajalti lehdissä mainituista puheista, missä Grew varoittaa Japanin vaarasta, julkaisu tekee johtopäätöksen, että hallitus ehkä ajattelee rauhaa lännessä tahi ainakin haluaisi kääntää yleisön sotaintoa Euroopasta Pacificiin.

Omasta puolestani en usko näissä mietiskelyissä olevan perää. Hallitus on kyllä yhä aivan ensisijaisesti kiintynyt Euroopan sotaan ja on kaikkiin voimin koettanut kehittää yleistä opinionä sen mukaan, siinä huomattavassa määrin onnistuessakin.

Olen ollut tilaisuudessa näistä asioista keskustelemaan Irlantilaisen virkaveljeni Ministeri Robert Brennanin kanssa. Hän oli samaa mieltä kuin minä, mutta piti mahdollisena, että U.S.A., jos se vielä kärsisi huomattavia vastoinkäymisiä Pacificissa, äkkiä kääntäisi huomionsa pois Euroopasta, ehkäpä tekisi rauhankin Saksan kanssa. Tätä minä epäilen.

Brennan niinkuin minä piti Willkien matkaa, jolle Roosevelt hänen mukaan oli Willkien lähettänyt, tarkoitettuna rohkaisemaan Venäjää ja Kiinaa, samalla kuin Willkien tuli selittää Stalinille, miksi "toista rintamaa" ei voi tänä vuonna avata.

Taylorin käynti Paavin luona taas oli yritys saada Paavin julkiseen kannanottoon akselivaltioita vastaan, mitä Brennan piti mahdottomana yrityksenä.

Toisesta rintamasta puhuessamme sanoi Brennan -- antaen ymmärtää saaneensa tietonsa varsin luotettavalta sotilaalliselta taholta -- että maihinnousua Pohjois-Eurooppaan ei vakavasti ajatella. Korkeintaan voisi eräitä sporadisia kommandoretkiä tulla kysymykseen. Sitä vastoin suunnitellaan ensi keväksi maihinnousuja yhtäaikaan kuuteen eri paikkaan Alankomaiden ja Ranskan rannikolla; nämä kuitenkin olisivat vain toisarvoisia toimenpiteitä Saksan huomion siirtämiseksi pois itse päähyökkäyskohdasta, joka olisi Slesvig. Brennan piti kuitenkin varsin vähän luultavana, että nämä yritykset voisivat onnistua. Dieppe oli - hänen mielestään - tarkoittanut varsinaista pysyvää maihinlaskua; se oli ollut täydellinen epäonnistuminen ja pelottava enne.

Käydessään kesällä Iännissä oli Brennan puhutellessaan eri Euroopan mannermaan oloja tuntevia henkilöitä, huomannut näiden empimättä olevan sitä mieltä, että Yhdyskansat eivät voi voittaa. Hän oli taipuvainen uskomaan, että sota, käyden varsin pitkäaikaiseksi, loppuisi "stalemate'en". Hän sanoi, ettei pidä yliarvioida mannermaan valloitetujen kansojen keskuudessa ilmeneviä levottomuuksia. Nämä kansat, semminkin Ranska, ovat siksi uupuneita, etteivät ne pysty mihinkään varsinaiseen toimintaan; puutteista ja kärsimyksistä johtuen on koko niiden pyrkimys suuntautunut itse elämän ylläpitämiseen, s.o. ruokakysymykseen.

Mitä tilanteeseen Yhdysvalloissa tulee oli Brennan samaa mieltä kuin minä, että kansa on käynyt enemmän sotatietoiseksi ja että sota-into, vaikkei vielä valtava, on kasvanut johtuen hallituksen voimakkaas-
 tulevan saavuttamaan hyvin suuren voiton/
 ta ja taitavasta propegandasta. Hän luuli Republikaanien/~~voittavan~~ syksyn vaaleissa, ehkäpä saavan enemmistön edustajahuoneessa. Maa on --
 sanoi hän -- tyytymätön johtoonsa. Epäilen onko hänen ennustuksensa tässä suhteessa oikea. Minun käsitystäni tukevat keskustelut, jotka minulla viime aikoina on ollut eräitten republikaaneihin kuuluvien poliitikkojen kanssa.

Keskustelustani Brennanin kanssa tein selkoa salasähkössäni
 N° 804.

J. P. Roosevelt

Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 28

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 26.

Ministeri Procope

5/10 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 308/3

Washingtoni SSA 26 P.NÄ tammi KUUTA 19 43

VIITTAUS: N

P.NÄ KUUTA 19 P.TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. 19

Ulkosainministeriö LLE

ASIA: Washingtonin lähetysten raportit.

Lähetystö täten kunnioittavimmin toimittaa Ministeriölle seuraavat raportit:

- N° 26,5.10.42: "Sanomalehtitiedoitukset 20.9.1942";
- N° 27, 22.10.42: "Keskustelu Sumner Wellesin kanssa 21.10.42";
- N° 28,15.11.42: "U.S.A. ja yleinen sotatilanne. Keskustelu erään lehtimiehen kanssa New Yorkissa 14.11.42";
- N° 29,7.12.42: "Keskustelu Ruotsin Ulkoasiaindeparttementin Kabinettisihteerin Herra Erik Bohemanin kanssa";
- N° 30,29.12.42: "Eräitä keskusteluja";
- N° 31,30.12.42: "Suomen asema U.S.A:ssa tällä hetkellä - Eräitä keskusteluja ja havaintoja";
- N° 32,30.12.42: "Churchill Washingtonissako?"

Hj. P. Roca
Lähettiläs

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Washingtoni ssa 5 p:nä loka kuuta 1942..

Asia: Sanomalehtitiedoitukset 20.9.1942.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 162/489 h.e. D. 1942		
2/I-46	No	Liitt.
YHÄÄ	CO. 20	ASIA
508		

Yhteenweto.

Oli esitettävä lehdistöle tiedot Suomen elintarve- ja taloudellisista oloista.- Kun oli otaksuttava, että siinä yhteydessä tulisi esiin poliittisia kysymyksiä valmistin aikaisempien virallisten tahi auktoritatiivisten lausuntojen perusteella muistion, tahtoen oikaista ja peruuttaa eräitä viime aikoina täällä ilmenneitä Suomelle haitallisia väärinkäsityksiä maamme politiikasta ja asemasta.- Ei muistiossa eikä suullisissa keskusteluissa lehtimiesten kanssa mainittu mitään erikoisrauhasta. Useat läsnäolleista lehtimiehistä ovat lausuneet ihmettelynsä siitä, että esitystämme on rauhantunnusteluksi tulkittu.- Onko vääristely ollut sivuaapain tulleen inspiroinnin tulos? - Merkille pantava, että vääristelyt laajalti ovat olleet Moskovasta ja Lontoosta peräisin.- Keskustelu rauhanmahdollisuudesta tiedoituksen yhteydessä on nyt päättynyt. Edellä mainittuja väärinkäsityksiä on nyttemmin vähemmän näkynyt.

* * *

Olimme osaksi suoraan Ministeriöltä osaksi morselähetyksen kautta saaneet joukon mielenkiintoisia tietoja Suomen elintarvetilanteesta ja

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

taloudellisista oloista, joiden levittäminen täällä tuntui edulliseksi maallemme. Sen jossain määrin suopeamman mielialan vuoksi, joka, kuten sähköteitse Ministeriölle olin ilmoittanut, näkyi olevan State Departmentissa vallalla, oli meillä toiselta puolen syytä otaksua, että nyt ehkä helpommin kuin muuten viime aikoina, jolloin meidän aikaisemmat kommunikamme oli vain harvassa lehdessä julkaistu, saataisiin tietoja lehtiin. Välttääksimme varsinaista lehtikonferenssia lähetystöneuvos Toivola ja minä päätimme, että järjestettäisiin kodissani päivällisiä parille kymmenelle lehtimiehelle, joille p.c. tiedot annettaisiin samalla kun seisimme heidän kanssaan vapaammin keskustella. Tässä mielessä valmistimme kirjalliset, monistetut esitykset mainituista asioista. Kun kuitenkin oli ilmeistä, että läsnäolijat tulisivat tekemään poliittista luontoa olevia kysymyksiä, laadin lyhyen muistion mahdollisten tämmöistapaisten keskustelujen pohjaksi **Hallituksen virallisten lausuntojen** tahi Suomesta saatujen tiedoitusten perusteella, laajalti sanantarkkaan toistaen näiden asiakirjojen sanontaa. Katsoin sitä enemmän syytä olevan tämmöiseen Suomen taholta aikaisemmin ja toistamiseen esitettyjen lausuntojen rekapitulointiin, koska täten tarjoutui tilaisuus oikaista eräitä vääriä ja maallemme varsin vahingollisia käsityksiä, jotka koko tänä vuonna ja semminkin viime aikoina olivat lehdissä ilmenneet, mikäli koskee uuden sodan alkamista 1941, Suomen sotapäätämääriä ja Suomen ulkopoliittista asemaa sekä Suomen sisäisiä poliittisia ja yhteiskuntaoloja. Tämän ohella voitaisiin myöskin lehtien huomioon saada Ministeriön avosähkeessä 408 syyskuun 15 päivältä mainitut Sovjet-Venäjän aikaisempia vaatimuksia koskevat seikat.

Tässä yhteydessä tahtoisin huomauttaa seuraavaa. Kun noin vuosi sitten toinen Sinivalkoinen kirjamme julkaistiin, lehdet melkein poikkeuksetta, kommunistilehtiä lukuunottamatta, hyväksyivät väitteemme, että Suomi oli joutunut tähän uuteen sotaan, joka itse asiassa oli talvisodan jatkoa, koska Venäjä uudelleen oli hyökännyt. Vuoden vaihteessa, kun lehdissä oli runsaasti kirjoituksia Suomesta, ja myöhemmin talvella oli lehtien kanta vähemmän selvä tässä suhteessa. Tänä kesänä taas melkein kaikki lehdet -- myös ne sangen harvat, jotka ovat ottaneet Suomelle enemmän tahi vähemmän suopeamielisen kannan - ovat esittäneet asiat niinkuin Suomi olisi omasta vapaasta tahdostaan, ehkä aikaisempien Saksan kanssa tehtyjen sopimusten perusteella, tarttunut tilaisuuteen ryhtyä sotaan Venäjää vastaan. Useat lehdet ovat antaneet ymmärtää tahi suoraan väittäneet, että Suomi jo kauan oli vehkeillyt Venäjää vastaan Saksan kanssa ja että näin ollen Venäjän ensimmäinenkin hyökkäys oli oikeutettu. On laajalti unohdettu, että Suomi joutui taisteluun itsepuolustuksessa, että maamme taistelee vapautensa puolesta ja että sotamme päämäärät toistamiseen auktoritatiivisesti on esitetty. Varsin vahingollista on myöskin, että Suomen sisäpoliittiset ja yhteiskunnalliset olot esitetään aivan väärässä valossa. Kaikki tämä on tietenkin tulos siitä erittäin voimakkaasta ja taitavasta propagandasta, jota määrätietoisesti yli vuoden on maamme vastaan harjoitettu eri puolelta - Venäjän, kommunistien, Englannin, radikaalisten sotaintoilijain ja osaksi

x) Olkoon tässä yhteydessä mainittu, mitä viime syksynä luotettavalta taholta kuulin: Eräs huomattava amerikkalainen oli syksyllä 1941 käynyt Englannissa tutustumassa sikäläisiin käsityksiin Englannin ja Yhdysvaltain välisistä suhteista ja silloin myöskin tavannut H.C. Wellsin, jolta hän ennen lähtöään oli kysynyt, mitä tervehdyksiä Wells tahtoi Yhdysvalloille lähettää. Tähän oli Wells vastannut: "tell them to forget about Finland". -- Kuten muistettaneen kävi Wells vuosi sitä ennen syksyllä 1940 täällä luentomatalla ja lausui astuessaan maahan lehdille eräitä meille vähemmän ystävällisiä huomautuksia Suomen asemasta ja Venäjän oikeudesta tavoitella aluelisäyksiä Suomen kustannuksella. Pitkän keskustelun jälkeen, joka minulla oli Wells'n kanssa pankinjohtaja Thomas Lamontin kodissa, lienee Wells sittemmin jättänyt pois maininnan Suomesta esitelmissään, luultavasti koska hän huomasi, ettei se Englannin propagandan kannalta siihen aikaan ollut otollista puhua Suomea vastaan ja Venäjän puolesta.

Yhdysvaltain virallisten propagandalaitosten tahoilta -- tarkoituksella joko suoraan saada aikaan diplomaattisten välien katkaiseminen, ehkä sodanjulistus Suomea vastaan taikka joka tapauksessa heikentää Suomen asemaa ja arvovaltaa myöhemmin ehkä tulevien toimenpiteitten varalta.

Monesta syystä on ollut varsin vaikeata, jopa mahdotonta, torjua nämä vääristelyt ja väärinkäsitykset. Lehdet eivät yksinkertaisesti -- ehkä painostuksesta viralliselta taholta -- ole ottaneet esityksiämme sisällin; niinpä esim. elokuun alussa antamamme tiedoitus, jossa peruutettiin huhut Suomen armeijan kuuluvista sotajoukoista Saksan itärintamalla, painettiin vain jossain harvassa lehdessä. Nyt oli kuitenkin tämän raportin alussa mainituista syistä syytä otaksua, että lehdet taustana muille antamillemme tiedoille tahi vastaisissa kirjoituksissa ottaisivat esityksemme huomioon.

Tarjoutui siis luonnollinen tilaisuus saada maamme kanta uudelleen esitetyksi ja ilmenneitä väärinkäsityksiä torjutuiksi, eikä siinä suhteessa tarvittu mitään uutta esiintuoda, vaan oli vain johdettava mielin, mitä aikaisemmin on Suomen puolesta sanottu.

En tarkoittanut varsinaista poliittista tiedoitusta, enkä otaksunut, että lehdet asian niin käsittäisivät, taloudelliset tiedot kuin määrältään olivat paljon runsaammat ja todellakin sisälsivät semmoista, mitä oli lehdille uutta. Mutta pidin tärkeänä ainakin niille, joille tiedoituksemme ulottuisi, esittää levinneitten väärinkäsitysten oikaisu ja Suomen kanta semmoisena kuin se aikaisemmin on esiintuotu.

x

x

x

Päivälliset annettiin syyskuun 18 ja 19 päivinä. Keskusteltiin vapaasti läsnäolijain kanssa ja annettiin heille valmistamamme muistiot (Liitteet A, B ja C). Sanoin ensin, että tahdoimme heille kertoa nykypäivien oloista Suomessa elintarve- ja taloudellisella alalla. Jos tulisimme kertomaan vaikeuksista, niin tämä tapahtuisi osoittaaksemme, mitenkä Suomi niitä vastaan taistelee, ja mitenkä niistä huolimatta Suomi tulee toimeen, semminkin kun yleistilanne nyt on jossain määrin parempi kuin aikaisemmin. Selostin kuinka vaikeudet elintarvealalla olivat alkaneet miltei heti talvisodan jälkeen Englannin saarotoimenpiteitten johdosta ja kuinka näin ollen emme voineet Yhdysvaltain myöntämistä 35 miljoonan dollarin luotosta käyttää kuin 24 miljoonaa. Mainitsin myös, mitenkä eri toimenpiteillä Suomi on koettanut päästä vaikeuksien yli (selluloosakaura, säterivalmistus j.n.e.). Tämän jälkeen lähetystöneuvos Toivola suullisesti selosti elintarvetilannetta muistion mukaan lisäten eräitä kiinnostavia yksityiskohtia. Tämä olikin varsinaisen esityksemme pääosa. Lyhyesti tein sittemmin, niinikään muistion mukaan, selkoa eräistä finanssi- ja veroasioista mainiten m.m., että lainapalvelua täältä saaduille lainoille on sodasta huolimatta säännöllisesti jatkettu.

Lopuksi vieraitten kysymyksistä siirtyi keskustelu poliittiselle alalle. Tässäkin eurasimme tarkkaan muistiotani. On erikoisesti merkille pantava, ettei sanallakaan puhuttu viime vuoden erikoisrauhaa koskevista neuvotteluista eikä yleensä erikoisrauhasta taikka sen mahdollisuudesta. Keskustelu kohdistui Suomen yleisesti tunnetun kannan tehostamiseen ja väärinkäsitysten selvittämiseen ja torjumiseen. Tavatessani myöhemmin muutamat vieraistani -- useimmat heistä ovat Toivolan ja minun henkilökohtaisia tuttavuuksia - ovat he lausuneet hämmästyksensä siitä, että esityksemme on voitu rauhanturnusteluksi selittää.

On huomioitava, että esityksemme vääristelyt ja väärinkäsitykset ilmeisesti pääasiallisesti ovat tulleet ulkoapäin, eivätkä läsnäolijain kynistä.

Ovatko vääristelyt, joiden mukaan esitykseni olisi ollut rauhantunnustelua, olleet inspiroituja? On vaikeata siihen vastata. Mr. Emil Hurja, joka oli läsnä toisessa tilaisuudessa ja joka sen päättyessä onnitteli meitä sen tuloksesta, oli hänkin varsin hämmästynyt käänteestä, jonka asia lehdissä sai. Hänen mielestään oli tämä selitettävissä niin, että tässä oli tapahtunut "wishful thinking" lehtimiesten puolesta: Suomelle ystävälliset lehtimiehet tahtovat vaikuttaa yleiseen opiniooniin Suomen eduksi, ja koska he katsoivat, että olisi edullista, jos Suomi esitettäisiin rauhanhaluisena, kirjoittivat he tähän suuntaan. Selitys on mahdollinen, mutta sittenkään ei ole poissuljettua, että jostain on tullut inspirointi. Huomattavaa on, että esim. Associated Pressin sangen asiallisessa selostuksessa ei mitään viittausta rauhantunnusteluun löytynyt. Tunnuksellista on myös, että tärkeimmät vääristelyt, mikäli täällä voimme päätellä, tulivat Lontoosta ja Moskovasta, samalla kuin siltä taholta korostettiin, että tiedoitukseni oli yritys säilyttää Yhdysvaltain yleisen opinioinin Suomi-ystävyyden. Siltäkin kannalta oli tietoenkin edullista väkää ja vääristellä lausuntoamme.

New Yorkissa ilmestynvä kommunistien päälehti Daily Worker taas sanoo, toistaen erään amerikansuomalaisen kommunistin sanat: "Mr. Procopé did not issue his statement at this time to put out peace feelers, but for the defeat of our ally the Soviet Union, for the victory of Hitler, with whom the Finnish nazi-minded rulers have linked the fate of Finland.----- Procopé issued his statement at this time because he wanted to aid his master Hitler to paralyze the growing clarity of the American people."

Puolestani din yksityistietä tilaisuudessa oikaisemaan vääristelyt eräissä tapauksessa. Niinpä New York Times pääkirjoituksessaan 23.9.42 lausuu: "persons close to Mr. Procopé let it be known that what he hoped to convey was that Finland was ----- carrying on war -- solely in self-defense."

Lontoosta taas tuli International News Service nimisen toimiston uutinen, jonka mukaan Saksa olisi vaatinut eroani ja Suomen Hallitus olisi hylännyt tämän vaatimuksen, mutta samalla kieltäytynyt tunnustamasta (disavow) lausuntoani, jonka mukaan Suomi ei käy hyökkäyssotaa liitossa Saksan kanssa. Saman uutisen jatkossa sanottiin, että vaikkakin Helsinki oli kieltänyt, että Suomi olisi valmis rauhanneuvotteluihin, oli kuitenkin Tukholmasta tiedoitettu, että siellä uskotaan, että suomalaiset, huolimatta kovasta saksalaisesta painostuksesta, tulevat koettamaan aikaansaada jonkinmoisen järjestelyn Venäjän kanssa, jolleivät saksalaiset pysty ottamaan Stalingradia.

Helsingissä annettu virallinen selitys näyttää yleensä tulleen oikein esitettyksi lehdissä täällä (Liite D); sitä vastoin emme ole englanninkielisissä lehdissä huomanneet mainintaa pääministeri Rangelin Eduskunnassa 25.9.42 pitämästä puheesta, vaikka me sen levitimme tavallisella tavalla New Yorkin Tietotoimiston kautta.

*

*

*

On vielä ennen aikaista lausua, mikä tulos tämän maan yleiseen opinioniin nähden tiedotuksistamme on ollut. Ainakin jossain määrin on julkisuudessa esitetty oikeampi käsitys niistä elintarve- ja taloudellisista kysymyksistä, jotka selostimme, vaikka tähän osaan on

kiinnitetty suhteellisen vähän huomiota. Niitä väärinkäsityksiä Suomen asemasta ja politiikasta, joista tämän raportin alussa mainitsin ja jotka tahdoin peruuttaa, ei tiedoituksemme jälkeen ole lehdissä ilmennyt, ei ainakaan siinä määrin kuin ennen. Meille tuleva viikottainen analyysi lehtien kirjoituksista ja asenteista sanoo viime numerossaan, mikäli Suomea koskee, että 29% kommentaarioista Suomen lähetystön p.o. tiedoitukseen on ollut Suomelle suopeata, ja että on huomautettu, että Suomen luopuminen taistelusta olisi eduksi Yhdyskansoille. Saman lähteen mukaan on 15% kommentaarioista ottanut Suomelle vihamielisen kannan, kun taas loput eli 56% eivät ole ottaneet selvää asennetta, kuitenkin enimmäkseen ilmaisten sympatiaa Suomeen nähden.

x

x

x

On myönnettävä, että oli yllätys minulle kuten aikaisemmin mainitsimilleni läsnäoleville ystäville, että sanoissani voitiin nähdä rauhan-tunnusteluja. Olen aina koettanut ja pari kertaa onkin minun onnistunut alkuunsa tukahuttaa täällä yleisön piireissä ilmeneviä taipumuksia työntää esiin erikoisrauha-ajatus jonkinmoisena apuna Suomelle maamme vaikeassa asemassa. Olen niin menetellyt, koska tämä on asia, joka ei ole täällä hoidettava tahi täältä aloitettava, ja koska semmoinen aloite nykyoloissa minun käsitykseni mukaan ei olisi Suomelle hyödyksi.

Väärustelyistä, tahallista ja tahattomista, huolimatta rohkenen uskoa, että tulos tiedoituksestamme ajanpitkään ei ole ollut jatkettu keskustelu erikoisrauhasta -- itse asiassa näkyy keskustelu tiedoituksemme yhteydessä tästä jo päättyneen -- vaan, että siitä on johtunut ainakin

joksikin aikaa selvempi käsitys Suomen oikeasta asemasta ja vallinneiden
väärinkäsitysten heikentyminen, mikä maamme asemalle täällä ja vastustajiem-
me vehkeilyjen torjumiseksi on erittäin tärkeä.

Hj. T. V. Rocapi

Lähettiläs

LEGATION OF FINLAND
Washington, D. C.

For Release: Sept. 20, 1942.

THE FOOD SITUATION IN FINLAND

Finland is looking forward to the approaching winter with somewhat less concern, as far as the food is concerned, than a year ago. According to recent information the food situation is growing better owing to the fact that the grain and potato crop is expected this year to be considerably larger than it was last autumn and that imports are with certainty expected. The fodder crop this summer surpassed last year's by 25 per cent and has resulted in increased milk, butter and cheese supplies.

Misleading stories concerning the food situation in Finland have been in circulation. There have been great difficulties, no doubt, but the situation is less alarming than a year ago. There is still scarcity of both food and clothing, but it can be said, however, that all talk of starvation has been beside the point. Food rations, being small, were at certain times in the spring purely theoretical in cities like Helsinki, Tampere and Kotka, as well as in some other localities. But for the fact that there were no totally breadless days the city population might have lost its good mood and humor. In rural districts where nearly 80 per cent of the population are living there have been, apart from the rations, other food supplies at hand, and as most of the town folks have relatives and friends in the countryside, extra food parcels from the country have found their way to pantries in the cities and towns. The people have lost weight, true, but they have not been beset by famine nor starvation.

Dr. Paavo Simola, an authority on medical chemistry, has lately examined the blood of many hundred persons of different positions in Helsinki in order to find out what have been the effects of the change in diet. He has established that the vitamin content in the blood of the people of Helsinki is fully satisfactory. It is further reported that no scurvy cases are known nor have any epidemics aggravated the situation. The state of health of the people has been very good.

Several factors have contributed to the more cheerful aspects in the situation.

Last spring, in sowing time, although it was hard to cope with the shortage in manpower, draft animals, and seed crops, particularly seed potatoes, it became clear that the worst was over. Ample rain which fell throughout Scandinavia in May gave hope of a good harvest. Spring planting and sowing, even if the total area under cultivation was smaller than before 1939, succeeded in certain important districts surprisingly well and in some parts of the country more land was gotten under plow than had been expected. Fish catch in the lakes of the reconquered Karelian territory was far greater than in years before the war. The crop of wild blueberries and whortleberries looked promising. The shortage in labor has been largely overcome by the strenuous efforts of city dwellers, anxious to contribute their muscle to the national cause. The school children all over the country are taking active part in the harvesting work. At the end of August it was announced that the potatoes and root vegetables promised to give a bumper crop. As most city people have turned agricultural producers working during the week end on their small allotments -- Finnish "Victory gardens"-- it is now evident that the hardships of last winter can be avoided at least in southern Finland. News from the territory recaptured from the Bolsheviks are also reassuring. The food supply for the refugee population which has returned, 200,000 strong, to their old homesteads, will be secured from the fields now again in Finnish hands. The harvesting in these parts of Finland is taking place under dramatic circumstances. The front-line men are helping the Karelians in re-establishing their homes on the ruins left behind by the aggressor.

"It was an unforgettable sight," writes a war correspondent. "to see the men, bared to the waist, making hay while Bolshevik fighter planes attacked like wasps, and artillery fire mixed with the rattle of the reapers."

Front-line duty is broken by a two-weeks' command for field work or construction of silos for potato, root vegetable and greens ensilage.

The food rations, covering the most important staple products, have undergone few changes. Unlike in some other countries the rations differ according to the kind of work with which the respective persons are occupied. The bread ration for intellectual workers and children is 6 kilos a month, whereas a person engaged in hard manual work receives 13.5 kilos a month. The ordinary monthly meat ration is 400 grams but hard manual work entitles one to a ration of 800 grams a month. With regard to fats, the respective figures are 400 and 600, children under 16 years also receiving the latter amount of fats monthly. The general sugar ration is 1 kilo a month, children receiving 1.5 kilo. As to milk, the ration is 9 kilos a month (children under 1 year, 30 kilos; and those from 1 to 16 years, 18 kilos), but owing to the favorable weather conditions and abundance of cattle fodder the milk production has risen to such an extent that distribution of skimmed milk and buttermilk free of rationing has been undertaken. The supply Administration is laying up stores of butter and cheese. It has been disclosed that the State butter supply is now greater than at any other time since the outbreak of the European war. It is probable, on the other hand, that bread and fat rations will be increased next winter and spring.

Eggs constitute the blackest spot in a food picture of Finland. The supply allows no distribution of eggs to the adult population; children get 2 eggs a month, a trifle of what was consumed before the war.

The Finnish food situation is by no means a bright one. It would be worse had Finland not been able to import certain amount of foodstuffs from neighboring countries, Denmark, Sweden and Germany, and had not Swedish friends of Finland invited about 23,000 Finnish children to stay in Sweden where food is more abundant. In Denmark a great number of people voluntarily contented themselves last winter with reduced butter rations, the balance having been sent over to Finland. It was this unselfish action on the part of Danish people that made it possible not to cut the Finnish butter ration last spring. The grain imports from Germany played as decisive a role in enabling the bread rations to be kept on the

present level throughout the year. Be it mentioned in this connection that Germany has delivered the agreed-upon amount of grain to the last kilo.

Finland has in the three years that have passed since the outbreak of World War II faced difficulties which sometimes have seemed insurmountable. The toughness of her people and an indomitable will of freedom have made it possible for her to withstand two aggressions. At this moment, when the fighting on the fronts has come more or less to a standstill, the future looks somewhat brighter. Great hardships and sacrifices may still be in store for them, but the Finns are as determined as ever to battle through and remain a free and independent nation.

WAR FINANCES IN FINLAND

Finland meets the financial requirements of the present situation and the threat of inflation by heavy taxation -- a general sales tax yielding more than the custom duties in normal times, different forms of capital levies, amounting to transfer of wealth from the private citizens to the Treasury, and other extraordinary taxes. The Finnish public stands this without complaint. At the same time, however, the public debt has increased several times although it still is lower than in most countries.

During normal times the Finnish state budget was balanced without having recourse to borrowing. As a matter of fact there used to be a surplus of income over expenditure and considerable sums were put aside into funds for special purposes or emergency use.

The taxation was rather heavy taking into consideration that after all Finland even in normal times was a relatively poor country. From the early twenties there existed a general income tax, progressive and heavier as far as so-called funded income, i.e. income from capital, was concerned. Also the indirect taxes were considerable, e.g. the total receipts from custom duties varying in the nineteen thirties between 22 & 33% of the total value of imported goods.

The extraordinary circumstances caused by the war have made an increase in taxes necessary.

Unanimously the Finnish Parliament two years ago voted a once for all "capital levy", adopted as a temporary emergency tax after the conclusion of the peace treaty of 1940. This tax was levied on individuals, firms, institutions and organizations owning taxable property, real and personal, (please note: property, not income) of a total value of at least 40,000 markkas (about \$800). The tax was calculated on a percentage basis, starting from 2.5 per cent. and gradually increasing to 20 per cent. on a maximum property of 40,960,000 markkas (about \$820,000) or more. The tax is payable in ten semiannual instalments during five years. The proceeds from this capital levy are used for the purpose of paying compensation for war

damages to former residents of the territory ceded to Russia in the peace treaty of 1940 (since then recaptured). It is worth mentioning that the capital levy yielded in 1941, its first year of operation, a total of 2,250,000,000 markkas (about \$45 million).

Some time ago a general sales tax was adopted and recently the rate of this tax was somewhat increased. This tax has proved a rather good source of income yielding during the first quarter of the current year about 720,000,000 markkas or 60% more than the quarterly revenue from customs duties before the war.

Also all custom duties have been raised considerably and will according to recent dispatches from Helsinki be further increased.

Furthermore, new forms of taxation have been introduced and several old special taxes increased. Thus it may be mentioned that on August 1st of the current year the following extra taxes came into force: An extra income and property tax, extra forest tax, increased stamp tax, increased tax on gifts and inheritances, and a temporary tax on savings banks which hitherto have been tax free. - The extra forest tax suggests a new system. According to this, 65 per cent. of the revenue from forests subject to taxation is to be calculated on the basis of tax levied on woodland area, while the rest will be calculated according to tax levied on the sale of forests.

A new capital levy in addition to the above mentioned has been proposed by the Government. This tax - a rather interesting experiment - would imply that on all increase in the value of securities and land 2% has to be paid to the Treasury. This tax has been recommended by the Central Committee of the Parliament upon the strong insistence of the Minister of Finance, Mr. Väinö Tanner, but has not yet been definitely voted by the House. Through these and other measures, as control of prices, rents and wages, Finland fights against inflation. In spite of ~~this the index of cost of living has risen but less than in many~~ other countries. Last information from Finland indicates that this index has gone up to about 165 points if the level before the present world war is taken as 100.

However, not even the heaviest taxation could cover the requirements of the last years. The need of funds has had to be

damages to former residents of the territory ceded to Russia in the peace treaty of 1940 (since then recaptured). It is worth mentioning that the capital levy yielded in 1941, its first year of operation, a total of 2,250,000,000 markkas (about \$45 million).

Some time ago a general sales tax was adopted and recently the rate of this tax was somewhat increased. This tax has proved a rather good source of income yielding during the first quarter of the current year about 720,000,000 markkas or 60% more than the quarterly revenue from customs duties before the war.

Also all custom duties have been raised considerably and will according to recent dispatches from Helsinki be further increased.

Furthermore, new forms of taxation have been introduced and several old special taxes increased. Thus it may be mentioned that on August 1st of the current year the following extra taxes came into force: An extra income and property tax, extra forest tax, increased stamp tax, increased tax on gifts and inheritances, and a temporary tax on savings banks which hitherto have been tax free. - The extra forest tax suggests a new system. According to this, 65 per cent. of the revenue from forests subject to taxation is to be calculated on the basis of tax levied on woodland area, while the rest will be calculated according to tax levied on the sale of forests.

A new capital levy in addition to the above mentioned has been proposed by the Government. This tax - a rather interesting experiment - would imply that on all increase in the value of securities and land 2% has to be paid to the Treasury. This tax has been recommended by the Central Committee of the Parliament upon the strong insistence of the Minister of Finance, Mr. Väinö Tanner, but has not yet been definitely voted by the House. Through these and other measures, as control of prices, rents and wages, Finland fights against inflation. In spite of this the index of cost of living has risen but less than in many other countries. Last information from Finland indicates that this index has gone up to about 165 points if the level before the present world war is taken as 100.

However, not even the heaviest taxation could cover the requirements of the last years. The need of funds has had to be

filled by borrowing, partly in the form of domestic bond-issues which have been a great success, partly through treasury bills. Thus the indebtedness of the Finnish Treasury has increased very considerably, but still less than could be supposed. In August 1939 the total Public Debt of Finland amounted to about 4 billion markkas (\$80 million) out of which roughly 1 billion (\$20 million) was foreign indebtedness. According to figures from March this year the debt had increased to about 28 billion markkas (\$560 million) but of this only 4 billion markkas (\$80 million) were foreign debts.

From: Legation of Finland
Washington, D.C.

For release: September 20th.

In the two words freedom and security all Finland's aims are expressed.

Finland never joined any bloc of the big powers nor did she plot against her mighty eastern neighbor Soviet Russia. A student of Finnish-Russian relations, former ambassador Joe Davis, in his "Mission to Moscow" [REDACTED] emphasizes that Finland's policy was one of strict neutrality. Writes ambassador Davis: "Finland's policy is based upon the realization of the exceedingly precarious geographical and military-strategic position she occupies between two powerful enemy countries and upon the determination realistically to avoid antagonizing either". (Op.cit. page 550).

In spite of her peaceful policy Finland in 1939 was attacked, the Russian aggression being branded by President Roosevelt as a wanton disregard for law.

In June 1941 Soviet Russia again attacked Finland in order -- as it was said in Moscow before Finland took up arms in self-defense -- to wipe Finland off the surface of the earth. Finland got into this new war not owing to any alliances or political commitments but because she was forced by the Communist attack.

Finland does not fight and does not take upon herself the sacrifices of war out of wish for conquest or for imperialistic aims, but in order to secure her century-old democratic way of living and her independence.

Finland has not changed. Her political and social system is the same as before. She has the same president as before this new Russian aggression, the same government and the same parliament, where the Social-Democrats and the party of the small farmers dominate. There are of course wartime regulations in Finland like in all countries, but they are enacted by the legal authorities according to laws adopted by parliament. It is particularly to be noted that no persecution of the Jews

or change in their status has taken place.

✱

✱

✱

It is interesting to note that also Ambassador Davis in his abovementioned book states that Russia already long before the present world war took extensive preparatory military measures against Finland. Russia's aims against Finland are evidenced by the attempt of the Soviet Union to wring territorial concessions from Finland as far back as in the pre-war year of 1937. At that early date Foreign Minister Rudolf Holsti visited Moscow to instigate negotiations aimed at fortifying and developing friendly relations between Finland and Russia.

The Bolshevik rulers responded to this friendly gesture by making territorial demands. It was to exact these self-same demands that the Red Army finally invaded this country in the fall of 1939, taking advantage of the chaos then reigning in international politics.

Before the talks at Moscow in the fall of 1939 leading to the winter war, however, the Bolsheviks renewed their demands upon two other occasions during peace time. In the year 1938 Moscow sent a special envoy to Helsinki to force the Finnish Government to sign a secret treaty of mutual military assistance, which, among other concessions, granted the Bolsheviks the right to fortify the Finnish island of Suursaari in the Gulf of Finland. It will be recalled that the Red invaders occupied this island during the winter war after shelling and bombarding its great granite cliffs for five solid days following the voluntary evacuation of the tiny Finnish garrison. The Finns routed the Bolsheviks in a fierce attack across the ice and recaptured the island last spring. In the proposed secret military treaty of 1938, the Soviet Union

offered to withdraw their objection to the fortification by the Finns of the Aaland Islands under the condition that the Soviet Union could maintain observers and agents in the archipelago.

Again in March 1939 the Soviet Union through special diplomatic channels demanded that Finland lease to the Bolsheviks for a period of 30 years the islands of Suursaari, Lavansaari, Tytärsaari and Seiskari in the Gulf of Finland. A few days after the original attempt, the demand was renewed in the revised form that Finland would get territorial compensation for these islands from East Karelia.

Since submission to these Soviet demands would have endangered the national position held by Finland in their strict neutrality relation to all powers, the Finnish Government refused to yield a single concession. What the cession of key points in the country to Russia would have meant is proved by the events in the Baltic States in 1939 and 1940; having forced these states to allow Communist Russian troops into certain places, Communist Russia soon afterwards subjugated the countries completely, and for instance in Esthonia during twelve months of Communist rule at least 6 percent of the population was liquidated.

Finland fights in self-defense in order to avoid this fate. She fights to save her freedom, her free way of living and the very life of the nation.

Finland wants to cease fighting as soon as the threat to her existence has been averted and guarantees obtained for her lasting security. In diplomatic discussions and in the foreign press the possibility of a separate peace between Finland and Soviet Russia has been suggested. However, no peace proposal has been made to Finland, still less any

promise of restitution of territories belonging to her and least of all any guaranty for lasting security.

Last autumn, already before the United States were involved in war, the Finnish troops secured a front-line which they have now for ten months maintained practically unchanged, without retreat or advance, in spite of the foe's renewed and heavy attacks.

The aim of the Finnish nation is to keep her land in her own hands until a lasting peace built upon real guarantees comes. If at the end of the world war Finland were occupied or invaded, which great power would be willing to open hostilities against the invaders in order to drive them out from Finland?

22. 9. 1942.

Change in Foreign Policy Is Denied by Finland

By the Associated Press.

HELSINKI, Finland, Sept. 21 (Delayed).—A Finnish Foreign Office spokesman asserted today there had been no change in Finnish policy since the rejection last November of an American proposal that Finland withdraw from the war against Soviet Russia.

His statement was made in comment on the statement last Saturday in Washington by Finnish Minister Hjalmar J. Procope that "Finland wants to cease fighting as soon as the threat to her existence has been averted and guarantees obtained for her lasting security."

The Minister, the spokesman said, couldn't have meant anything except that Finland would be ready to lay down arms only when the Russian threat to Finnish security had been liquidated.

He added that Finland had neither given nor received any peace proposals.

Contrary to the report broadcast by the Berlin radio Sunday, he said the Finnish government had issued no denial of Minister Procope's statement.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C8*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 27.

Ministeri Procopé

22/10 1942.

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 27.

Washingtoni ssa 22 p:nä loka kuuta 1942.

Asia: Keskustelu Sumner Wellesin kanssa

21.10.42.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

162489/ae. 42

2/1-48

NO	LIIT.
ASIA	

5 08

Yhteenveto:

Welles huomauttaa, ettei Suomen - U.S.A:n väleissä ole tapahtunut muutosta ja ettei semmoista ole odotettavissa tilanteen pysyessä ennallaan.- Welles peruuttaa eräessä lehtikirjoituksessa esitetyn väitteen siitä, että U.S.A. Molotovin käydessä täällä olisi antanut Venäjälle erinkaisia lupauksia Suomen-politiikkaan nähden.

*

*

*

Keskeytin sairashoitoni New Yorkissa ja tulin Washingtoniin ensisijassa Fatconan laina-asian vuoksi, mistä toisessa yhteydessä olen tehnyt selkoa. Käydessäni tässä asiassa Wellesin luona, joka oli järjestänyt minulle luvan tulla pariksi päiväksi New Yorkista tänne ja palata jonkun päivän kuluttua, Welles vahvisti minulle, että nyt vaadittaessa maksettavaksi lykätty lyhennysmaksu tullaan vaatimaan suoritettavaksi lähiaikoina vain jos Suomen ja Yhdysvaltain suhteet huomattavasti huonontuvat.

Keskustellessamme yleistilanteesta Welles hyvin kategorisesti lausui, ettei mitään muutosta ollut tapahtunut sen jälkeen kun viimeksi

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tk. 2 päivänä hänen kanssaan keskustelin.

Kun minä mainitsin Wellesille, että Ernest Lindley eräissä Washington Postissa lokakuun 11 päivänä julkaisemassaan artikkelissa oli väittänyt, että Molotovin käydessä täällä viime keväänä hänelle olisi annettu lupauksia siitä, että Yhdysvallat Suomeen nähden noudattaisivat määrättyä politiikkaa ja koettaisivat määrättyyn suuntaan vaikuttaa Suomeen, Welles tähän hyvin päättäväisesti sanoi, ettei tässä väitteessä ollut minäkänmoista perää. Kysyessäni saisinko tästä hänen lausunnotaan ilmoittaa Suomeen, sanoi hän kyllä pysyvänään lausunnossaan, mutta lisäsi, ettei hän tahtonut tulla lähteenä mainituksi, koska tällainen tieto Suomeen sähköittynä voisi joutua väkriin käsiin. Sovittiin, että minä voisin ilmoittaa eräitten keskustelujeni perusteella ymmärtäväni, ettei Lindleyn väitteessä ole perää.

Kun sittemmin otin puheeksi Forrest Davisin ja Ernest Lindleyn kirjan "How War Came" ja siinä löytyvä maininta Suomesta, mistä lähetystö sähkösanomassaan N° 831 lokakuun 21 päivältä ilmoitti kotiin, sanoi Welles, että on valitettava, että tällainen kirja osaksi sisältää tosietoja, jotka perustuvat virallisiin asiakirjoihin tai viralliselta taholta saatuihin tietoihin, osaksi tekijän omia mielelmiä. Nimenomaan Welles lausui, ettei kirjassa esitetty kanta Mannerheimista ja Suomen viranomaisista semmoisenaan vastaa State Departmentin virallista kantaa, vaikka kylläkin -- sanoi hän -- tiedämme, että Suomen Hallituksessa on natsistismielisiä henkilöitä.

W. J. ...
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C/8

ASIA: _____

Washingtonissa lauan lähetyksen rap. n:o 28.

Ministeri Procopé

15/11 1942

Washingtoni

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 28

New Yorki:ssa 15. p:nä marras kuuta 1942.

Asia: U.S.A. ja yleinen sotatilanne. Keskus-
telm. erään lehtimiehen kanssa New Yorkissa 14.11.42.
(kts. myös lähetystön sähköitä 897 ja 898, 21.11.42)

UKOASIAINMINISTERIÖ
162 489 lue. 42
7/I-46
5 C08

Yhteenveto.

Ministeri Procopén tapaama lehtimies kertoi:

Eräissä englantilaisissa ja ehkä amerikkalaisissa sotilaspiireissä ollaan huolestuneita Afrikan hyökkäyksen johdosta, koska se merkitsee voimien hajoamista ja vähentää mahdollisuuksia pommittaa Saksaa;

U.S.A:n länsivaltioissa kiintyy huomio ennenkaikkea Japanin sotaan; Venäjä on ilmoittanut U.S.A:lle, ettei se nykyoloissa hyökkää Japaniin; vasta jos ja kun Saksa lopullisesti on lyöty, voi Venäjä kääntyä Japania vastaan.

Työvoimatilanne U.S.A:ssa on huolestuttava, mutta allekirjoittanut varoittaa kiinnittämästä liian paljon huomiota tähän.

Sotatoiminnan kohdistuminen Afrikkaan on luultavasti eduksi Suomen asemalle täällä.

Kertoja hahmottelee erästä publisiteettia Suomen hyväksi, jota allekirjoittanut ei kuitenkaan täällä haavaa hyväksyä.

* * *

Ollessani vielä sairaalassa tapasin marraskuun 14 päivänä 1942

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

New Yorkissa erään lehtimiehen, joka useasti ennen on antanut varsin mielenkiintoisia ja useasti oikeita tietoja.

Järjestin, että selonteko tästä keskustelusta pari päivää myöhemmin lähetystöstä sähkötettiin Suomeen (sähkeet № 897 ja 898). Järjestyksen vuoksi selitän alempana raportin muodossa lyhyesti mitä kertojani minulle esitti.

1. Afrikan miehittäminen on onnetonta, se merkitsee voimien hajoamista liian laajalle alueelle; U.K:n ilmastoasiamies oli kertojalleni lausunut valittelunsa siitä; kertojani mielestä Lontoo ilmeisesti on tyytymätön. Eräät korkeat sotilaspiirit tällä samoin. - U.K:ssa ei ilman tätäkään ole riittävästi pommituskoneita Saksan tehokkaaksi pommittamiseksi. Hitler voi varsin hyvin luopua Afrikasta jopa Italiasta eikä häntä sittenkään voida lyödä. Ainoa on suoranainen hyökkäys Saksaan ja nyt hän on saanut hengitysaikaa armeijansa jälleenrakentamiseksi.

Saksa on kyllä väsynyt, mutta Venäjä vielä väsyneempi. Venäjä koettanee ryhtyä hyökkäykseen keuhällä, mutta siitä ei tulle mitään.

2. Kertoja ei uskonut rauhaan Saksan ja Venäjän välillä.- Hän piti myöskin tällä kertaa rauhaa Länsivaltojen ja Saksan välillä poissuljettuna, vaikka hän myönsi, että Stalin ilmeisesti pelkää sitä ja että Stalin ehkä sen johdosta nyt niin voimakkaasti alleviivaa liittoutuneitten solidarisuutta. Yhtenä todistuksena tämmöisestä pelosta piti kertoja Moskovan alotetta Hessin tuomitsemiseksi nyt jo sodan aikana.

x) Kertoja meni niinkin pitkälle, että hän väitti, että koko Afrikan hyökkäys oli vain poliittinen toimenpide ennenkaikkea U.S.A:n sisäisiä oloja silmälläpitäen, vaikka se siltä kannalta oli tullut liian myöhään - vaalien jälkeen

U.S.A:ssa Mississipin länsipuolella ei Euroopan sota kiinnosta, vaan on kaikki huomio suunnattu itään Japania vastaan. Sanotaanpa Lännen suurissa lentokoneetehtaissa, kun sieltä lähetetään koneita Englantiin tahi Venäjälle: "Taas meni koneita hukkaan".

Mutta sittenkään ei ole luultavata, että nykyinen hallitus tekisi rauhan Euroopassa. Kertoja näkyi yhtyvän minun käsitykseeni, että Rooseveltin huomio ennen kaikkea kiintyy Eurooppaan.

Mutta jos sota kestää yli vuoden on mahdollista jopa luultavatakin, että liittoutuneitten joukosta muutamat - ensi sijassa Venäjä ja U.K. - tulevat väsymään.

Kertoja valitti suuresti sitä yhtenäisyyden ja yhtenäisen johdon puutetta, joka Liittoutuneitten puolella ja niiden sotilassuunnitelmissa ja -toiminnassa vallitsee.

3. Ainoa ehdottomasti selvä yhteisymmärrys kansainvälisen politiikan alalla on Venäjän ja Japanin välillä. Kumpikaan ei tule nykyoloissa hyökkäämään. Venäjä on aivan selvästi tiedoittanut U.S.A:lle, ettei se tule ryhtymään sotaan Japania vastaan, eikä auttamaan U.S.A:ta ei myöskään luovuttamalla tukikohtia Itä-Aasiassa. Vasta jos ja kun Saksa on lopullisesti lyöty ja tilanne Euroopassa likvidoitu, on Venäjä valmis ottamaan osaa Japaninkin valtakunnan likvidoimiseen, mihin tietysti toiselta puolen on huomautettava, että näin ollen, Venäjän - Japanin yhteisymmärryksestä huolimatta, yhteisten intressien side Japanin ja Saksan välillä on sangen vahva, kun kumpikaan ei voi sallia että toinen tulee täysin löydäksi.

4. Sota Kaukoidässä käy huonosti. U.S.A:n voitot ovat semmoisia sängen vähäpätöisiä, eikä ole tällä kertaa mitään mahdollisuuksia tehokkaasti hyökätä Japanin emämaahan. Doolittlen suuresti reklamoitu Tokion pommittaminen kesällä oli ollut täydellinen fiasco sikäli, että osaanottaneista koneista, jotka läksivät emälaivalta, tuskin yksikään pelastui, vaan melkein kaikki hävisivät suurin miestappiopin. Se on semmoista mihin ei ole varaa.

5. Työvoimatilanne U.S.A:ssa on erittäin huolestuttava niin hyvin erkillä teollisuusaloilla kuin myös ja ennen kaikkea maaseuduilla, missä pienemmät maanviljelijät ovat suuresti kärsineet. Etelässä niinkuin Keskilännessä, missä kertoja oli liikunut, oli sato hyvin laajalti jäänyt korjaamatta työväen puutteesta. Syy tähän oli kertojani mielestä ennen kaikkea siinä, että miesten ottaminen armeijaan oli tapahtunut aivan liian kaavamaisesti, ottamatta ensi sijassa nuoria miehiä palvelukseen, mistä m.m. myös oli ollut seurauksena, että keski-ikäisistä ja vanhemmista pelottava prosentti lyhyen palveluksen jälkeen oli joutunut sairaaloihin. Ammattiliitot ovat jyrkästi pakollista työpalvelusta vastaan, miksi siitä tuskin nyt tulee mitään, ja tilanne jää sekavaksi ja varsin arveluttavaksi.- Onasta puolestani en tahtoisi näihin seikkoihin kiinnittää liian paljon huomiota. Ymmärtäukseni ne eivät tule ratkaisevasti vaikuttamaan U.S.A:n sodankäyntiin ei ainakaan lähiaikoina.

6. Kumitilannetta ei kertoja sitä vastoin pitänyt niinkään arveluttavana. On kyllä väitetty, ettei olisi päästy valmistamaan tekokumia, joka kelpaisi esim. renkaisiin, mutta tämä vaikeus kyllä kertojan mukaan pian ja sängen helposti voitetaan.

7. Mitä Suomeen tulee, niin on meidän iloitava sitä, että hyökkäys on tehty Afrikkaan, eikä kuten vielä kesällä suunniteltiin ja yksityiskohtia myöten valmisteltiin, Pohjois-Eurooppaan. Suomi saisi nyt kertojan mielestä olla rauhassa sikäli, ettei se joutuisi U.S.A:n poliittisten suunnitelmien erikoiskohteeksi lähikuukausien ehkäpä puolen vuoden aikana.

*

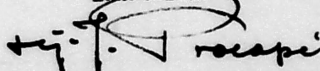
-

x

x

Kertoja sanoi suunnittelevansa publisiteettia, jolla hän todistaisi, että Suomi sittenkin joutui mukaan uuteen sotaan Saksan vehkeilyistä - ei kylläkään siten, että Saksa suoraan olisi pakottanut Suomea sotaan, vaan siten, että Saksa politiikallaan ja vehkeilyllään aiheutti Venäjän hyökkäyksen. Kertoja viittasi tässä suhteessa erittäinkin Hitlerin puheeseen 22.6.41, missä Hitler oli sanonut, että suomalaiset joukot marssivat yhdessä saksalaisten kanssa Venäjää vastaan.- Huomautin tähän, ettei Hitler tätä sanonut, vaan että hän lausui, että Pohjoisessa suomalaiset yhdessä Saksan joukkojen kanssa olivat puolustusasennossa. Toistin myös, että on aivan ilmeistä, että Venäjä oli omien suunnitelmiensa mukaan Suomeen hyökännyt, mitä se heti Moskovan rauhan-
teon jälkeen oli ruvennut suunnittelemaan. Vaikkakin siis kertojan ajattelema publisiteetti hetkellisesti voisi olla meille edullinen täällä, en voinut sille tukea ja siunausta antaa.

Lähettiläs

Raportti kirjoitettu loma-aikana sairaalassa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *F*

OSASTO: *Op*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap.-n:o 29.

Ministeri Procopé

8/12 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 29

New Yorki ssa 7 p:nä joulukuuta 1942.

Asia: Keskustelu Ruotsin Ulkoasiaindeparttemen-
tin Kabinettsihteerin Herr Erik Bohemanin kanssa.

(kts. myös lähetysten sähköitä 949,950 ja 951,15.12.42)

162 4889 no. 492
7/2-46
5 Cg

Yhteenveto:

Boheman mainitsee lyhyesti neuvotteluistaan täällä, joissa hän ei ole suostunut amerikkalaisten vaatimuksiin Saksalle myönnetyn kauttakulkuliikenteen lopettamisesta.- Boheman ei näe mitään rauhanmerkkejä; U.S.A. ja U.K. eivät hillitä otettaan, ennenkuin Saksa on lopullisesti lyöty.- Baltian maiden itsenäisyyteen nähden ei voi olla mitään toiveita täältä käsin arvosteltaessa.- Sitävastoin U.S.A. kuten U.K. toivoo Suomen itsenäisyyden säilyttämistä, vaikka eivät valmiit sitä sotavoimillaan tukemaan.- Suomelle ollaan täällä kovasti närkästyneitä.- Suomen pitäisi, katsotaan täällä, osoittaa, että se tilaisuuden tullessa tahtoo irtaantua yhteistoiminnasta Saksan kanssa.

*

*

*

Koska Lähetystöltä olin kuullut, että Ruotsin ulkoasiaindepartementin kabinettsihteeri, vanha ystäväni Boheman, joka on ollut neljä viikkoa tässä maassa, matkalla kotiin olisi päivän New Yorkissa, ja koska ehdottomasti tahdoin tavata hänet ennen lähtöään, tulin joulukuun 5 päivänä Saratogan sairaalasta New Yorkiin. Saman päivän illalla oli meillä pitkä keskustelu,

JAKELUOHJE:

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

josta panen merkille seuraavaa.

Boheman kertoi neuvotteluistaan täällä, jotka ovat koskeneet tavaroiden hankkimista Ruotsiin, että ne olivat olleet varsin raskaat - kuitenkin ei niin raskaat kuin Ruotsin vastaavat neuvottelut Saksassa - ja että hän suurin piirtein oli tyytyväinen tuloksiin. Amerikkalaiset olivat neuvottelujen kuluessa vaatineet, että Ruotsi noudattaisi enemmän puolueetonta politiikkaa Saksaan nähden. Erikaisesti olivat he huomauttaneet sitä kauttakuljetusta vastaan, jonka Ruotsi sallii Norjaan ja saksalaisille joukoille Pohjois-Suomessa, missä muuten Bohemanin mukaan on vain saksalaisia joukkoja. Näissä kohdin ei kuitenkaan Boheman antanut perään.

Sain käsityksen, että Bohemanin neuvottelut todellakin olivat kohdistuneet vain tähän asiaan, vaikka hän tietysti Washingtonissa oli keskustellut muistakin seikoista. Mikäli ymmärsin, ei hänellä ollut tehtävänkään tunnustella yleisiä rauhanmahdollisuuksia. Keskustelujensa perusteella sanoi hän, että hänen mielestään rauhanmahdollisuuksia tällä haavaa ei ole. Tämän maan hallitus kuten Englannin, missä muuten hänen käsityksensä mukaan mieliala on erittäin hyvä ja päättäväinen ja missä kansa yleensä nyt syö paremmin kuin ennen sotaa(sic), aikoo ehdottomasti jatkaa, kunnes Saksa on lopullisesti lyöty. Ne ovat varmat voitostaan, eikä ole vähintäkään syytä otaksua, että sisäinen tilanne tahi sisäiset levottomuudet pakottaisivat kannanmuutokseen. Siinä kohden yhdyin täysin Bohemanin ainakin tällä haavaa. Kun kuitenkin esitin, että ehkä 1945, tämän kansan todellakin jouduttua sodasta kärsimään ja valittua uuden presidentin, ehkä suunta muuttuisi, sanoi Boheman: "Niin kauan ei Saksa kestä". Mieliala ei nytkään ole Saksassa loistava, vaikkei mitään sisäistä luhistumista ole odotettavissa; siihen on kuri liian kova ja pelko, mitä Saksalle tapahtuu, jos häviää, liian suuri. Italiassa taas oli jo pari kuu-

kautta sitten mieliala aivan huono, mutta Boheman ei kuitenkaan uskonut Italian tekevän rauhan, koska se ei, ollen Saksan komennon alla, voi sitä tehdä.

Mitä Euroopan kohtaloon tulee, sanoi Boheman täällä saaneensa vaikutelman, ettei ole mitään toiveita Baltian maiden itsenäisyyden pelastamisesta. Sitä vastoin, väitti hän, toivovat U.S.A. ja U.K. molemmat, että Suomi säilyisi itsenäisenä, ja tulevat luultavasti olemaan valmiit käyttämään vaikutusvaltaansa siihen suuntaan diplomaattisin keinoin ja hankintojen yhteydessä harjoittamalla painostusta Venäjään, mutta tietysti ei uhraamalla ainoatakaan sotilasta Suomen itsenäisyyden puolesta. *

Mutta vaikkakin tahdotaan Suomen itsenäisyyden pelastamista, on kuitenkin mieliala Suomea kohti U.S.A:n johtopiireissä erittäin huono - Boheman mielestä huonompi kuin Lontoossa. Täällä ollaan suoraan närkästyneitä Suomelle. Mietitään Suomea siitä, ettei se ole antanut ainoatakaan merkkiä, että se tilaisuuden tullessa tahtois vapautua yhteistoiminnasta Saksan kanssa ja Saksan suunnittelemastä uusjärjestelystä. Täällä toivotaan, että Suomi tavalla tahi toisella tekisi selväksi, että maamme on valmis tekemään rauhan Venäjän kanssa 1939 rajojen perusteella, jolloin kuitenkin - sanoi Boheman - tšekäläisten mukaan Suomen olisi tehtävä Venäjälle erinäisiä lisämyönnytyksiä; mitä hän ei sanonut. Mitä Suomi voisi tehdä, sitä ei Boheman sanonut, vaan referoi ainoastaan, mitä hän näinä viikkoina oli kuullut. Hän sanoi kuitenkin nimenomaan, että Suomi tietenkään ei voi, niin kauan kuin sota on käynnissä, nimenomaan selittää, ettei se enää tule ryhtymään offensiiviin, mutta jotain pitäisi Suomen ainakin luottamuksellisesti esittää osoittaakseen, ettei se aio pitää kiinni Saksan linjasta loppuun saakka. Tässä yhteydessä mainitsi

Boheman, että meidän valloituspyrkimyksemme Itä-Karjalaan nähden ovat tehneet erittäin huonon vaikutuksen; Suomen pitäisi joka tapauksessa selittää, että se tyytyy 1939 vuoden rajoihin. Tähän minä huomautin, että monen monta kertaa olemme virallisesti tehostaneet, että eteneminen Itä-Karjalassa on sotatoimien-
pide puolustustarkoituksessa ja että kysymys Itä-Karjalan kohtalosta on lo-
pullisesti myöhemmin s.o. rauhan yhteydessä järjestettävä.

Bohemankin kertoi huomanneensa, että täällä on aivan erikoisen voimakas epäluulo Wittingiä kohtaan, jota pidetään saksalaisempana kuin saksalaiset itse. Vastasin tähän, että tämä tietysti on aivan aiheetonta. Bohemankin lausui - ja luulen hänen todellakin sitä tarkoittaneen - että Wittingin mahdollinen ero ei sinänsä vaikuttaisi muutosta tämän maan hallituksen asennoitumiseen, mikäli Suomea koskee.

Boheman vielä lausui, että eri piireissä täällä Ministeri Fagerholmin ero asetetaan yhteyteen hänen joku aika sitten Tukholmassa pitämänsä puheen kanssa, missä hän oli tehostanut, ettei Suomi taistele minkään uusjärjestelyn, vaan ainoastaan oman vapautensa ja itsenäisyytensä puolesta. Itse asiassa näin myöhemmin New York Timesin seuraavan päivän varhaisnumerossa Tukholmasta tulleen uutisen tähän suuntaan. Selitin Bohemanille, että Ministeri Fagerholm, joka viisi vuotta on ollut raskaassa hallitustehtävässä, on saanut huomatta-
van, rauhallisemman paikan.

Lopulta Boheman pyysi, etten sähköittäisi kotiin mitään siitä, mitä hän minulle oli kertonut; hän tulisi itse Ministeri Wasastjernan kautta saatta-
maan sen Helsingin tietoon.

H. J. R. Roca
Lähettiläs

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *1*

OSASTO: *C8*

ASIA: _____

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 30.

Ministeri Procopé

29/12 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 30

Washingtonissa 29 p:nä joulukuuta 1942.

Asia: Eräitä keskusteluja.

(kts. myös lähetystön sähköitä 1001, 31.12.42 ja

999, 31.12.42)

162 489 Sae. 42
2/I-46
5 O8

Yhteenvedo:

Tanskalainen, Ministeri Kauffman sanoi yleisvaikutelmakseen, että Suomen asema nyt täällä on lujempi kuin joku aika sitten, s.o. ettei välien rikkomista ole odotettavissa huolimatta hermostuttamispolitiikasta.- Kauffman ei luullut, että U.S.A:lla olisi ohjelmaa sodanjälkeisen maailman järjestämiseksi. Eräistä yksityiskohdista lausui Kauffman, että Baltian maihin nähden on myötätuntoa, mutta tuskin toiveita niiden pelastamisesta; Suomen asema on amerikkalaistenkin silmissä toinen.- Kauffman oli kuullut, että Sikorski ollessaan täällä oli vähemmän kuin aikaisemmin hermostunut Venäjän aikeista, vaikka hän tietenkään ei ole saanut mitään sitovia lupauksia Puolan itärajan suhteen.- Kauffman oli kuullut tänne eurooppalaisten teollisuuspiirien välittämistä tulleista rauhantunnusteluista, joissa olisi viitattu Saksan armeijan bolshevisoimisvaaraan. Kauffman oli vakuuttunut, ettei rauhanajatuksella ole mitään maaperää täällä nykyään.

Ruotsin lähetystön Eversti de Laval piti sangen selvänä, että akselivallat, inkl. Japani, tulevat häviämään sodassa.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Tultuani pari päivää sitten kotiin New Yorkista oli miulla pyhien jälkeen tänään pitkä keskustelu tanskalaisen virkaveljeni Ministeri Kauffmanin kanssa. Hänkin valitti, että hänellä on erinkaisia vaikeuksia täällä; mitä ne ovat hän ei sanonut, mutta viittasi siihen, että johtuisivat byrokraattisesta ajatustavasta ja hitaudesta. Keskustellessamme Suomen asemasta sanoi hän, että vaikka hänellä ei ole ollut viime aikoina erikoistietoja siitä, mitenkä täällä Suomeen suhtaudutaan, on kuitenkin hänen moniin seikkoihin perustuva yleisvaikutelmansa, että Suomen asema täällä tavallaan on lujempi kuin joku aika sitten, s.o. ettei tällä kertaa suunnitella välien rikkomista Suomen kanssa. Kun mainitsin State Departmentin äsken antamasta määräyksestä, joka tarkoittaa kaikki meidän tiedotustoimintamme lopettamista, piti Kauffman tätä lähinnä hermostuttamisyrityksenä ja sanoi, että se luultavasti on lähtöisin joltakulta pienemmältä virkamieheltä, joka luuli, että sillä tavoin voidaan Suomen yleiseen opioniin vaikuttaa.

*

*

*

Kauffman sanoi kaikista sanomalehtikirjoituksista ja ohjelmapuheista huolimatta olevansa vakuuttunut siitä, ettei Yhdysvalloilla ole selvää ohjelmaa sodanjälkeisen maailman järjestämiseksi.

Kauffman oli kuullut, että Puolan pääministeri Sikorski ollessaan täällä oli ollut vähemmän peloissaan Venäjän aikaisiin nähden kuin aikaisemmin; kuitenkin ei ollut luultavata, että Sikorski olisi saanut mitään sitovia lupauksia täältä mikäli koskee Puolan itärajoja. Merkitsen tähän, että muilta diplomaattitahoilta olen kuullut, että puolalaisten keskuudessa vallitsee hyvinkin syvä eripuraisuus ja että on joukko Puolan

entisen armeijan kenraaleja, jotka jyrkästi vastustavat Sikorskia.

Baltian maihin nähden on kyllä myötätuntoa täällä, mutta tuskin toiveita niiden pelastamiseksi - sanoi Kauffman. Suomen asema on hänen mielestään toinen myöskin amerikkalaisten kannalta katsottuna.

Kauffman kertoi edelleen kuulleensa, että täällä olisi ollut havaittavissa eurooppalaisten teollisuuspiirien välittämiä rauhantunnusteluja; olisi yhtenä perusteluna viitattu siihen vaaraan, että Saksan armeija bolshevisoituisi ja että siis saisisimme nähdä saksalais-venäläisen kommunistivallan ulottuvan aina Pohjanmeren rantaan saakka. Kauffman oli kuitenkin aivan positiivinen käsityksessään, ettei rauhanejutuksella tällä kertaa ole tässä maassa minkäänmoisia edellytyksiä.

Myöhemmin samana päivänä tapasin Ruotsin lähetystön Romanian ja Unkarin asioita hoitavan virkamiehen eversti Eric de Lavalin, joka aikaisemmin on ollut Ruotsin sotilasasiamiehenä niin hyvin Warsovassa kuin Berliinissä. Hän piti Saksan asemaa Stalingradin kohdalla erittäin uhattuna, jos Venäjältä tulleet lehtitiedot ovat oikeat. Joka tapauksessa oli hänen käsityksensä, että Saksan vastoinkäymisten kautta Pohjoisafrikassa ja Venäjällä sodan yleiskulku oli kääntynyt akselia vastaan ja että täytyy laskea akselin ja Japanin lopullisesti häviävän.

H. J. K. K. K.
Lähettiläs

Raportti kirjoitettu loma-aikana

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: Cg

ASIA:

Washingtonissa olevan lähetystön rap. n:o 31.

Ministeri Procopé

807/12 1942

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 31.....

Washingtonissa 30. p:nä joulukuuta 1942.

Asia: Suomen asema U.S.A:ssa tällä hetkellä -

Eräitä keskusteluja ja havaintoja.

(kts. myös lähetystön sähkettä 1001, 31.12.42)

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
162/489/42	D. H. 42	
7/1-46	LIIK.	
5	COG	ASIA

Yhteenveto:

Ruotsin Ministeri Boström oli huolissaan U.S.A:n - Suomen välien kehityksestä ja katkaisemisvaarasta; piti keinoina niiden pelastamiseksi Ministeri Wittingin eroa ja selvää selitystä, ettei Suomi rauhanjärjestelyissä tavoittele Itä-Karjalaa.- Torjuin väärinkäsitykset Wittingistä ja selitin toistamiseen kantamme Itä-Karjalan asiassa, jota Boström ei luullut State Departmentin pitävän riittävän selvänä.- Yksityisesti Higgs lienee joskus esittänyt Toivolalle samantapaista Itä-Karjalasta; sitä vastoin Itä-Karjalan kysymystä ei tähän tapaan State Departmentissa käsitelty minun kanssani. -Ristiriitaisia huhuja välien katkaisemisvaarasta. Käsitökseni huhuista huolimatta on, ettei katkaiseminen ole odotettavissa tällä haavaa.

* * *

*

Pitkässä yksityisessä keskustelussa, joka minulla tänään joulukuun 30 päivänä oli Ruotsin lähettilään Ministeri Boströmin kanssa, lausui tämä jyrkemmässä muodossa kuin tavallisesti käsityksensä suomalais-amerikkalaisista suhteista ja mitä niiden parantamiseksi voitaisiin tehdä samalla toistamiseen huomauttaen, ettei hän puhunut hallituksensa toimeksiannosta.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vaan yksinomaan omasta puolestaan. Viitaten juuri tapahtuneeseen tiedotustoimintamme lopettamiseen sanoi Boström olevansa varsin huolestunut U.S.A:n - Suomen suhteiden vastaisesta kehityksestä, missä hän ilmeisesti, vaikkei hän sitä suoraan sanonut, näki suhteiden rikkomisen välittömästi uhkaavan.

Panen merkille, että Boström kerran ennen viime kesänä konsulaattien sulkemisen jälkeen, vastoin minun käsitystäni tilanteesta, katsoi välien rikkomisen olevan vain muutaman päivän kysymys.

Boström luuli kuitenkin, että välejä ehkä voitaisiin parantaa ja niiden katkeamisesta välttyä, jos 1) Witting eroaisi ja 2) jos Suomi selvästi ja riidattomasti selittäisi, ettei se tavoittele muuta kuin 1939 rajoja.

Torjuin väärinkäsitykset Wittingistä ja huomautin Boströmille, että kantamme, jota johdonmukaisesti olemme täällä esittäneet ja joka siis on U.S.A:n hallitukselle tunnettu, on että olemme strategisista puolustussyistä miehittäneet osan Itä-Karjalaa ja että samoista syistä, koska meillä täytyy olla realiteita uudistettua venäläistä hyökkäystä vastaan, meidän on välttämätöntä pitää nämä alueet hallussamme suursodan kestäessä. Mitä Itä-Karjalalle rauhanteossa tapahtuu on myöhempi kysymys, johon nähden Suomen hallitus ei ole määrännyt kantaansa, huolimatta siitä, että Suomea luonnollisesti kiinnostaa heimolaistemme kohtalo.

Boström huomautti, ettei tämä ollut selvää luopumista aikeesta pysyväisesti saada Itä-Karjalaa Suomen haltuun, ja sanoi, että hänelle State Departmentissa toistamiseen oli huomautettu, että Suomen pyrkimykset tässä kohden muodostavat mitä pahimman kompastuskiven paremmille suhteille U.S.A:n ja Suomen välillä.

Hän näkyi olevan sitä mieltä, että vain Wittingin eroamisen ja selvän

Itä-Karjalaa koskevan, ainakin luottamuksellisesti U.S.A:lle esitettävän luopumisselityksen kautta voitaisiin välit pelastaa.

Hän lisäsi vielä, että Tukholman Ulkodepartementti oli ilmoittanut hänelle käsityksensä olevan, että Wittingin ero olisi välttämätön suhteiden pelastamiselle.

Panen merkille, että tänään Higgs virallisessa keskustelussa Vaher-
vuoren kanssa puhui Wittingistä samaan suuntaan, ja että Higgs yksityisesti on loppusyksyllä yksityiskeskusteluissa sanonut samaa Toivolalle. Sitä vastoin ei minulle aikaisemmin tämmöistä ole esitetty, vaikka kylläkin olen huomannut, että tällä suhteudutaan epäluuloisesti Wittingiin.

Mitä Itä-Karjalaan tulee, lienee Higgs joskus Toivolalle meininnut, että Suomen pitäisi selittää lupuvansa sitä tavoittelemasta, ja keskustelussa minun kanssani New Yorkissa 5.12.42 Ruotsin Kabinettisihteeri Erik Boheman viittasi - vaikkapa pikemmin vain ohimennen - siihen, että tämä olisi U.S.A:n kanta. Sitä vastoin ei asiata ole tällä tavoin minulle State Departmentissa esitetty. Johtavana ajatuksena on siellä ollut huolestuminen itse faktillisesta miehittämisestä ja sotatoimenpiteistä. Selityksemme Itä-Karjalan vastaisesta kohtalosta eivät ole herättäneet erikoisia muis-
tutuksia tahi keskusteluja, paitsi Sumner Wellesin huomautusta heinäkuulla 1941, että Marsalkka Mannerheimin päiväkäsky, joka myös saksalsisiin nähden tehosti, että Itä-Karjala on alue, jonka suhteen Suomella on erikoisintressi, oli valtiomiehen teko.

On muuten ilmeistä, miksi State Departmentissa ruotsalaisten kanssa tapahtuvissa keskusteluissa työnnetään esiin Itä-Karjalan kysymys sillä

tavoin kuin Boströmin puheista ^{päätteen} on tapahtunut. Ymmärretään, että tämä on Ruotsille mieluista, koska otaksutaan, ettei Ruotsi suhtaudu myötämielisesti Itä-Karjalan kysymykseen.

Mitä suhteisiimme Amerikkaan tulee, viittaaan eilispäivän raporttiini keskustelusta Ministeri Kaufmannin kanssa, joka ei katsonut välien rikkomisen tällä haavaa uhkaavan. Samaan suuntaan on m.m. New York Sun kirjoittanut ja viimeksi tänään radiokommentaattori H.R. Baukhage minulle puhunut. Toiselta puolen pari lehtimiestä on Toivolalle maininnut, että State Departmentin piireissä liikkuu huhuja välien katkaisemisesta lähiaikoina ja samaan suuntaan viittaa eräs inspiroidulta tuntuva uutinen tämän illan Washington Starissa, missä sanotaan kirjoitettaessa tiedotustoiminnan lopettamista tarkoittavista toimenpiteistä: "These new moves are developments in the slow deterioration of Finnish-American relations. The American Government will take no extreme steps with respect to Finland before the arrival here of Arthur Schoenfeld, American Minister to Helsinki, who is on his way home to make a full report. The Soviet government is maintaining pressure in the United States for a break with Finland."

Omasta puolestani olisin, mikäli voisin, vasta pari päivää sitten Washingtoniin palanneena, tilannetta arvostella, taipuvaisempi otaksumaan, että mitä nyt tapahtuu on hermostuttamispolitiikkaa, mutta ettei välittömästi suhteiden katkaiseminen ole odotettavissa.

H. J. R. Räsänen
Lähettiläs

Raportti kirjoitettu loma-aikana.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 4

ASIA:

Washingtonissa lausun lähetysten rap. n:o 32
Ministeri Rocca

30.12.1982

Washingtoni SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 32.....

Washingtoni ssa 30 p:nä joulukuuta 1942...

Asia: Churchill Washingtonissako?

(kts. myös lähetyksen sähkettä 998.30.12.42)

ULKOASIAINMINISTERIÖ
162/489/42
2/E-46
5 08

No	Liik.
ASIA	

Yhteenveto:

Huhuillaan, että Churchill olisi täällä Kiinan kärjistyvän kysymyksen vuoksi.

* * *

Jo jonkun aikaa on lehdissäkin liikkunut huhuja, joiden mukaan Churchill paraikaa olisi täällä. Valkoisesta Talosta ei ole annettu selvää tietoa ja huhut ovat kasvaneet. Tähän kertoi minulle eräs radiokomentaattori - muuten sama henkilö, joka aikanaan minulle tiedotti Molotoffin täälläolosta useita päiviä ennen kuin tämä seikka tuli muuten tunnetuksi - että hän pitää luultavana, että Churchill todellakin on Amerikassa. Syy tähän olisi Kiinan kysymys, Kiina kun on erittäin tyytymätön sen johdosta, ettei voimakkaampaa offensiivia ole alettu Japania vastaan Aasian mantereella Burman tien avaamiseksi. Churchill olisi tämmöistä offensiivia vastaan tällä kertaa. Chungking olisi myös huolissaan siitä, että Japani ja Venäjä salaisessa yhteisymmärryksessä tukevat Kiinan kommunisteja, joilla on hallussaan n. kolmannen osan maata, niiden avulla kukistaakseen Chungkingin hallituk-

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjemalleja:

- Tavallinen.
- Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
- Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.
- Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sen.

Tänä iltana tulee radioteitse tieto, että Chiang-Kai-Shek olisi kutsunut sotilaskommissioninsa pois Yhdysvalloista.

H. J. P. Rönkä
Lähettiläs

Raportti kirjoitettu loma-aikana.